

MISLI OB LETOŠNJI DRAGI

Spet je pred nami Draga, tradicionalno slovensko kulturno srečanje v začetku jeseni. Gre za pomemben vseslovenski večdnevni kulturni seminar, na katerem navadno sodelujejo predstavniki treh Slovenij - matice, zamejstva in zdomstva. Draga pa vsekakor ostaja tista slovenska tribuna, ki je bila že od začetka odprta vsem slovenskim rojakom doma in po svetu in tako zvest glasnik teženj in pričakovanj celotne naše narodne skupnosti.

Letošnja Draga nudi, kot navadno, več splošnih in pomembnih tem, ki bodo v razpravi. Tako bo tekla beseda o složnosti, še posebej znotraj slovenske manjšine v Italiji, in perspektivah za novo tisočletje. Nato bo na vrsti problem asimilacije, ki je tudi vedno predmet številnih razprav in vsakodnevnih stvarnosti. Svoboda je nato širši problem, ki daje spet veliko možnosti za poglobitev in diskusijo. In končno sprava med Slovenci, ki je danes še kako aktualna in ki zlasti še vedno buri duhove v matični domovini, kjer je dolgoletna komunistična diktatura pustila svoje usodne sledove. Prav zato pa je treba najti nekako premostitev težkih sporov za boljše skupno življenje v sedanjosti in prihodnosti.

"Aktualno je vse, kar vzbuja dejansko zanimanje človeka in družbe. Čim širše in čim globlje je to zanimanje, tem večja in tem pomembnejša je tudi »aktualnost« tega, kar vzbuja tako zanimanje." Tako piše naš filozof France Veber v svojih *Kulturnih pismih Slovincem*. Prej omenjene teme so vsekakor res aktualne za naš čas in tudi za naš slovenski prostor. Zato jim letošnja Draga posveča vso pozornost in jih daje v ospredje diskusije, ki bo te dni gotovo živa in poglobljena. Tako lahko mirno rečemo, da tudi to letno srečanje slovenskih izobražencev posrečeno zajema utrip časa in še posebno današnje slovenske družbe, tako v matični Sloveniji kot izven nje. Pomembno je tudi dejstvo, da je v Dragi vedno v ospredju manjšinska problematika, saj je prav v njej zaobjeto vse to, kar nam je najbolj drago.

Draga nam nudi vedno veliko snovi v oz. za razmišljanje. Slovenci doma in po svetu, Evropa in slovenska prisotnost v njej (tako kulturna kot politična), verske in filozofske teme, ki od vedno zanimajo človeka kot posameznika in člana določene skupnosti - to so le nekateri izzivi, ki se nam dajejo v pretres in v obravnavo. Skupno jih tako lahko analiziramo in skušamo nanje odgovoriti. Seveda Draga ne daje dokončnih zaključkov in edino zveličavnih rešitev oz. odgovorov. Je pa edinstvena tribuna, ki lahko plodno zaseje marsikaj novega in zdravega z upanjem, da bo to tudi poglajalo. Svobodna družba, napolnjena z ustvarjalnim zagonom, bo nato naredila svoje.

Evropa, ki danes predstavlja že pravi politično-duhovni mit, je pred nami. V njej so tako veliki kot mali narodi. Marsikdaj pa Slovenci le preradi poudarjamo to majhnost, kar lahko izzveni že nekam fatalistično in prežeto z resignacijo. In tudi ob tem lepo razmišlja že omenjeni slovenski mislec, ko piše: "Veliki narod se naravno opira na svojo moč, mali narod na svojo moralno; in vendar tudi veliki narod ne more vztrajati brez prave morale in ne mali brez dejanske moči." Besede, ki ne potrebujejo komentarja.

ANDREJ BRATUŽ

02 Vida Valenčič ZAHOD-ISLAM

Če hočeš, da bo življenje zares človeško, si moraš prizadevati, da bo temeljilo na varnosti in upanju. Želja in domišljija sta uvod v stvarnost in ne beg oz. umikanje iz strahu pred stvarnostjo. (Giancarlo Cesana, *Comunione e liberazione*)

NOTRANJA POLITIKA V ITALIJI

BO TA MESEC VSE PRIŠLO NA DAN?

DRAGO LEGIŠA

"Odkar je bil pred nekaj leti odobren finančni zakon in ga mora vlada do 30. septembra predložiti parlamentu, doseže v tem mesecu politična dejavnost v Italiji višek, a hkrati dokaže svoj splošni alibi."

Tako beremo v zadnji številki najbolj razširjenega italijanskega tednika *Famiglia cristiana*. Za mesec september je značilno "premikanje na vseh frontah" in se na splošno govori, kako bo slednjič vse prišlo na dan. Nazadnje pa se izkaže, da je glede na množico zahtevnih in zapletenih problemov trideset dni odločno premalo in je njihova ureditev - ali neureditev - odvisna, kako znajo politiki razvozlati običajni zaplet med stvarnostjo in demagogijo, piše omenjeni tednik.

Naj bo karkoli, prav gotovo drži, da se nahaja Prodijska vlada ta mesec pred težavnimi nalogami in odločitvami. Neapeljski župan Bassolino na primer trdi, da Prodi nima več izgovorov in da mora končno nekaj stvarnega ukreniti, kar zadeva politiko zaposlovanja in kar zadeva Jug. Poleg tega je znano, da je glavni tajnik sindikata CISL D'Antoni zagrozil s splošno stavko, če se vlada ne bo odločila za stvarne ukrepe, kot je bila svoj čas obljubila.

Položaj osrednje vlade pa ni lahek, kajti upoštevati mora opozorila, ki jih na primer prejema od Mednarodnega denarnega sklada, da namreč ne bo odobril nobenega do zdaj najavljenega ukrepa - še najmanj tistega o 35-urnem delovnem tednu. Odboril pa bi le ukrep, ki bi predvidel tako imenovano "fleksibilnost delovne sile", češ da je takšen ukrep pokazal odlične rezultate v Združenih državah in v Veliki Britaniji. Znano je, da takšen ukrep nikakor ni v skladu z globoko ukoreninjeno miselnostjo širokih delavskih množic, ki v stalnem delovnem mestu vidijo najtrdnjše jamstvo za varno prihodnost. To stališče seveda odločno zagovarjajo sindikalne organizacije, od političnih strank pa je še najbolj glasna Stranka komunistične prenove, ki je že zagrozila z razbitjem Prodijske vladne koalicije, če bi se ta pričela ravnati v skladu z logiko "fleksibilnosti" (nestalnosti) delovne sile.

Nekateri v tej zvezi sicer pravijo, da Stranka komuni-

stične prenove ni enotna, češ da sta v stranki vsaj dve struji; eno vodi politični tajnik Bertinotti, ki da je glede problema fleksibilnosti nepopustljiv, drugo pa strankin predsednik Cossutta, ki baje meni, da bi razbitje sedanje levsredinske koalicije pomenilo morda celo smrtni udarec za delavski razred.

V to razpravo se je že vključil bivši predsednik republike Cossiga, ki je javno izjavil, da bo njegovo politično gibanje UDR gotovo podprlo Prodijski finančni zakon, če se bo izkazalo, da utegne zaradi stališč Bertinottijeve stranke nastati vladna kriza. Cossiga lahko računa na kakih 30 parlamentarcev, in sicer prav toliko, kolikor jih ima Stranka komunistične prenove.

Te dni je v razpravo posegel tudi glavni tajnik trenutno najmočnejše stranke Demokratične leve D'Alema in med drugim naglasil, da sedanja vlada nima alternative. To pomeni, da v primeru vladne krize prihaja v poštev le predčasni razpis državnoborskih volitev. Zadeva tudi zato ni preprosta, ker se bliža konec mandata predsednika republike, ta pa v zadnjih šestih mesecih ne more razpustiti parlamenta. V zvezi s finančnim zakonom in z družbeno-gospodarskim stanjem je D'Alema dejal, kako je Evropa pravzaprav dolžna, da "določi recepte za rast zaposlenosti in reformo sedanje socialne države". Za Italijo pride v poštev - je pristavil - nov socialni sporazum, kot ga predlaga zakladni minister Ciampi, pri čemer mora osnovo predstavljati dogovor s sindikati.

Težave ima tudi sedanja opozicija. Nacionalno zavezni-

štvo ne more na primer odpušiti gibanju Naprej Italija, da ni bil odobren zakon o priznanju volilne pravice italijanskim izseljencem. Finijeva stranka se prav tako ne more sprijazniti z dejstvom, da so zaradi Berlusconijskega osebnega spora s sodiščem dejansko propadla prizadevanja dvodomne komisije za reformo republiške ustave. Zaradi znanih težav, ki jih ima Berlusconi s sodiščem, se tudi nič ne premakne na področju reforme sodstva, četudi postaja to vprašanje čedalje bolj aktualno, kot med drugim dokazuje samomor državnega pravdnika Lombardinija v Cagliariu na Sardiniji.

Ko že omenjamo sodstvo, ne moremo mimo zadeve z neapeljskim nadškofom, kardinalom Giordanom, ki je od sodišča prejel obvestilo, da je v teku preiskava, ali je res svojemu bratu in nečakoma dajal svoj in škofijski denar, ki naj bi nato služil odušnim namenom. V tej zvezi je glasilo goriške nadškofije *Voce Isontina* pravilno napisalo, kako "neapeljska krščanska skupnost zasluži, da se v imenu pravičnosti in ob skrbnosti pri upravljanju javnega denarja odločno ukrepa", čeprav hkrati graja dejstvo, da je preiskava v prostorih neapeljske kurije potekala naravnost spektakularno in bila tako tudi medijsko prikazana.

Če se vrnemo k finančnemu zakonu, ki bo ta mesec predložen parlamentu, moremo zapisati, da bo na njegovo vsebino vsaj posredno vplival tudi moskovski potres. Kakšne bodo posledice, ne more danes nihče natančno predvideti, vendar je jasno, da bo treba glede na novi položaj ustrezno ukrepati. Italijansko gospodarstvo je, kot sicer vsi na Zahodu, trdno računalo z velikim ruskim tržiščem, od česar bi imela Italija ustrezne koristi. Pomenijo najnovejši dogodki v Rusiji konec ali le začasno preložitve načrtov italijanskih gospodarstvenikov? Odgovor na to vprašanje bo morda dala že bližnja prihodnost.

02 Saša Rudolf MOSKVA PRED KAOSOM?

03 Jože Horvat / intervju ANTON STRES

04 Ivan Žerjal 50. MARIJANSKI SHOD

05 Jurij Paljk GRILOVA PRGIŠČA ČASA

06 Marko Tavčar POKLON BORISU PAHORJU

07 Peter Szabo HIROŠIMA 45..., WINDOWS 98

08 Matjaž Rustja / pogovor ŠTEFAN PAHOR O MANJŠINCIH

11 Srčkana mravlja, Modra puma DVA SKAVTSKA TABORA

12 Danijel Devetak "HODIL PO ZEMLJI SEM NAŠI"

13 Marjan Drobež V SLOVENIJI NOVO ŠOLSKO LETO

SVET OKROG NAS

KLJUČNO VPRAŠANJE NOVEGA TISOČLETJA: ZAHOD-ISLAM

VIDA VALENČIČ

Delček zemlje, kjer se krešejo verjetno najmočnejši interesi, to je naftno bogati Perzijski zaliv, je bil v zadnjih tednih vpleten v žalostno sosledje bombnih atentatov, ki v bistvu predstavljajo razkol med Združenimi državami Amerike in muslimanskim svetom. Dne 7. avgusta sta eksplodirali bombi v neposredni bližini ameriških veleposlaništev v prestolnicah Kenije in Tanzanije, dobra dva tedna kasneje pa je Clinton odredil težak raketni napad na Afganistan in Sudan. Železo je torej razbeljeno.

Svetovni mediji so se razpisali in razgovorili o mitizirani figuri Osama bin Ladena, bajno bogatega saudskega disidenta, ki naj bi danes iz Afganistana vodil džihad, sveto vojno muslimanskega sveta proti pokvarjenemu Zahodu. Označili so ga za "vodjo vseh terorističnih akcij na Bližnjem vzhodu". Osama bin Laden pa predstavlja le vrh iceberga. Celoten Bližnji vzhod je prežet s protiameriškim duhom. Bin Ladenova rojstna država - Saudska Arabija (bin Laden je zaradi nasprotovanja saudskemu režimu izgubil državljanstvo) - se je po vojni v Zlatu prelevila v ostro nasprotnico ZDA; razlog za to je zelo preprost. Ko je leta '90 Irak napadel Kuvajt, so imele ameriške vojaške enote oporišča v Saudski Arabiji. Vojna v Zlatu je že zdavnaj mimo, na tisoče ameriških vojakov pa je še vedno tu. In, ker državo kontrolirajo predvsem "zvrha", sedijo danes na številnih ključnih stolčkih saudskih ministrstev za obrambo in notranje zadeve Američani. Stopnja nestrpnosti in trenj je tako dosegla svoj višek. Arabski svet, s Saudsko Arabijo na čelu, čuti, da so ga ZDA (nekdanji zaveznik proti Sovjetski zvezi v Afganistanu) prevarale in kot primer navajajo predvsem slepo podporo, ki jo Amerika izkazuje Izraelu in njegovi politiki.

Muslimanski svet se je dejansko znašel v nepopisni identitetni krizi: izguba Palestine, popolna podpora ZDA Izraelu, dominanten ameriški vpliv na naftno industrijo v Zlatu, prisotnost ameriških vojakov prav v Saudski Arabiji, deželi, kjer se nahajata dve muslimanski svetišči: Meka in Medina (islam prepoveduje prisotnost tujih čet v državi), vse to stopnjuje razgretost muslimanskih skrajnežev, pa ne samo njih. S svojo željo po vodenju svetovne politike, predvsem pa z vpletenostjo v ekonomske interese številnih držav Bližnjega vzhoda (ZDA podpirajo tukajšnje

režime pod dogovorom, da lahko črpajo nafto po nižinih tarifih), so se Američani grenko zamerili arabskemu svetu. Važno pa je predvsem dejstvo, da arabski svet sploh ni enoten. Obstajajo namreč različne struje političnega razumevanja islama, zato ne gre govoriti o nekem široko zasnovanem terorističnem načrtu. Teroristični izbruhi so sad tistih skrajnostnih celic v različnih državah, ki vztrajno pihajo na ogenj trenja med Zahodom in islamom. Prav zaradi tega ne morejo v celoti predstavljati muslimanskega sveta. Muslimani v Italiji (bilo naj bi jih vsaj en milijon!) so se takoj distancirali od atentatov, ki so sad tistih, ki v resnici izrabljajo vero kot opravičilo za teroristične napade. Integralistično interpretiranje islama nekaterih pomeni danes za svetovno javno mnenje enačenje celotnega islama z integralizmom, kar se seveda oddaljuje od resnice. Dokler pa ameriške sile ne bodo odstranile svojih vojaških oporišč na Bližnjem vzhodu in dokler bodo dominantno prisotne v ekonomskem in političnem življenju teh držav, bo frustracija muslimanov visoka, kar seveda predstavlja med za roj nasilnih ekstremistov Mednarodne muslimanske fronte (z Osamo bin Ladenom na čelu), ki si iz teh vrst nabirajo pajdaše.

Val integralističnega nasilja seveda kaj kmalu pljusne tudi na obale evropskih držav, ki štejejo močne skupine muslimanskih priseljencev. Seveda so skrajneži prisotni tudi v evropskih državah (glej ekstremistične napade v Franciji pred svetovnim prvenstvom v nogometu ali Osama bin Ladenove prijatelje v Londonu), le-ti pa predstavljajo izključno sami sebe, nikakor pa ne celotne muslimanske priseljeniške realnosti, ki se v tuji državi bori izključno za streho nad glavo in za vsakdanji kruh. Ključno vprašanje naslednjega tisočletja bo integracija (?) med Zahodom in islamom. Ne pozabimo, da bodo muslimani v Trstu v kratkem dobili svojo mošejo.

MOSKVA PRED KAOSOM?

SAŠA RUDOLF

Če se je prvo dejanje ruske srhljivke odigralo v Dumi, ki je z ogromno večino (253 ne in 94 da) zavrnila kandidaturu Viktorja Černomirdina za predsednika nove vlade, drugo v New Yorku, kjer se je nezaupanje v dogledno rešitev ruske krize izrazilo z rekordnim padcem borze za dobrih 6%, bosta preostali dve dejanji imeli znova za prizorišče Moskvo. V pogajalsko igro - Černomirdin se namerava porazgovoriti s celotnim spektrom strankarskega sveta in civilne družbe - se bodo torej vključili vsi, ki v današnji Rusiji nekaj pomenijo ali predstavljajo, od komunističnega voditelja Žjuganova, nacionalista Žirinovskega pa do krasnojarskega guvernerja, bivšega generala Lebeda. Nad vsem pa bo bdela senca ameriškega predsednika Clintona, ki je dopotoval v Moskvo dan po Černomirdinovem porazu v Dumi, da bi Jelcinu izrekel po eni strani solidarnost, po drugi pa da bi mu kot prijatelj v oči povedal resnico, čeprav je še tako neprijetna. Clinton se v Moskvi ni predstavil z obljubami o novi finančni pomoči, o odprtju kreditov, poudaril pa je zaupanje v Rusijo, ki ima vse pogoje za gospodarski preporod, seveda pod pogojem, da uresniči reforme in si s tem ponovno pridobi zaupanje mednarodnih vlagateljev.

Clinton vztraja pri reformah, ki jih komunistična opozicija - ta pa ima v Dumi večino - zavrača, saj zahteva vrnitev k centralizmu. Černomirdin je tako med Clintonovim kladivom in Žjuganovim nakovalom. Njegova vloga nika- kor ni zavidljiva, vendar pa bi znal izkoristiti Clintonove s- hteve po reformah za ublaži-

tev nepopustljivosti komunistov in Žjuganova in si tako zagotovil Clintonovo razumevanje. Vse to naj bi se odigralo v tretjem in četrtem dejanju ruske srhljivke, ko se bo v ponedeljek znova odprl zastor v Dumi, kjer bodo poslanci drugič glasovali o Černomirdinovi kandidaturi.

Medtem pa bodo Rusi še naprej ugibali, kdo bi lahko postal novi kandidat namesto Černomirdina. Med najverjetnejšimi imeni je moskovski župan Jurij Lužkov, ki se je v zadnjem času približal Černomirdinovi politiki varčevanja in znižanja davkov. Vojska, ki je ohranila pomembno vlogo v ruskem življenju, podpira obrambnega ministra Igorja Sergejeva. Rezervna kandidatka pa naj bi bila Jelcinova hčerka Tatjana Djačenko, ki je tesno povezana z naftnim magnatom Berezovskim.

Rusi pa se morajo predvsem ukvarjati z vsakodnevnim preživetjem, saj so se od junija tuje cigarete podražile za 76, vodka za 56, meso za 42, klobase pa za 18 odstotkov. Komsomolskaja Pravda je zato objavila prilogo: "Kako preživeti krizo". V njej so nasveti varčevalcem, ki so zapu- pali svoje prihranke zasebnim bankam in ki zahtevajo nazaj svoje naložbe. Navedeni so dokumenti, ki jih mora varčevalec predložiti, da banko prisili k izplačilu naloženih prihrankov. Bralec zve, kako razlikovati prave od ponarejenih dolarjev, kako se izogniti goljufijam prekupčevalcev na črno in podobno. Obenem pa ljudem svetujejo, naj si oskrbijo zalogo živil in se založijo z dlje trajajočimi, kot so olje, riž, krompir in vloženo ali posušeno sadje.

KRATKE

■ DRAGOCENE IZKUŠNJE ZA SLOVENSKO DIPLOMACIJO. Slovenija je v predpisanem roku izročila Evropski komisiji v Bruslju poročilo o uresničevanju nacionalnih programov za sprejem pravnega reda Evropske zveze. Poročilo bo še ta mesec proučila pristojna komisija Evropske zveze, nato pa bi se morala pričeti pogajanja, od katerih bo odvisen vstop Slovenije v Evropsko zvezo.

Slovenski veleposlanik pri Združenih narodih dr. Danilo Türk je v torek, 1. t.m., predal dolžnosti predsednika Varnostnega sveta švedskemu veleposlaniku, ki bo ta mesec predsedoval najvažnejšemu mednarodnemu odboru na svetu. Po splošnem mnenju je Slovenija dobro opravila svojo nalogo in je veleposlanik Türk prejel mnogo priznanj od vseh predstavnikov stalnih in nestalnih članic Varnostnega sveta. Slovenska diplomacija si je gotovo nabrala nove dragocene izkušnje, odkar je Slovenija postala nestalna članica Varnostnega sveta, ki je izvršno telo Organizacije združenih narodov in je torej zdaleč najvažnejša mednarodna organizacija.

■ POTRES V SLOVENIJI. Po manjšem potresnem sunku, ki je bil zadnji nedeljo na Bovškem, pa je velik del prebivalcev Slovenije, posebno Dolenjske, prebudil močan potresni sunek zadnji ponedeljek, in to v zgodnjih jutranjih urah. Geofiziki sodijo, da je bilo središče potresa nekje pri Trebnjem, občutil pa ga je lep del prebivalcev republike Slovenije. Potres, ki je dosegel nekako šesto stopnjo Mercallijeve lestvice, so zabeležili tudi v naši deželi, pa tudi izven nje na bližnji morski obali. Kaže sicer, da ni bilo posebne škode niti poškodb pri ljudeh. Ugotavljamo, da je v tem letu Slovenijo kar močno prizadela potresna dejavnost, ki je bila npr. v nekdanji Jugoslaviji osredotočena bolj na južne predele države.

POVEJMO NAGLAS

JANEZ POVŠE

ZAŠČITNI ZAKON ALI URA RESNICE ZA MANJŠINO IN SLOVENIJO

Ob predstavljenem Masellijevem predlogu zakona za slovensko manjšino v Italiji je že na prvi pogled jasno, da smo kot manjšina hočeš nočeš postavljeni pred takšno dejstvo, ki zahteva ali celo izsiljuje odkrite opredelitve. Ni namen tega zapisa podrobno razčlenjevati značaja osnutka, pač pa posledice, ki jih utegne predlog povzročiti v manjšini. V kolikor bi se pokazalo, da se celotna manjšina z vsemi svojimi različnostmi v besedilu nikakor ne prepoznava, bi bilo to seveda enkratno: vsi manjšinski deli bi se znašli na istem stališču. Ve se tudi, da se v sedanjem besedilu predloga ne bo prepoznala celotna manjšina. Torej se utegne ura resnice odvijati v dveh različnih manjšinskih opredelitvah, od katerih prva predlagano raven zaščite odklanja, druga pa bi jo sprejela. Vsaj tako bi bilo mogoče sklepati iz vsega, kar je bilo o zaščitnem zakonu v našem prostoru možno slišati v preteklosti. Ura resnice bi torej bila v razkritem dejstvu, da manjšina še vedno ne čuti svoje celovitosti in zato dokaj različno razmišlja o bistvenem dejavniku svoje prihodnosti. Zaščitni zakon je namreč bistven dejavnik naše prihodnosti, ki bi, v kolikor bi prevladale nasprotujoče opredelitve, manjšino dokončno razdelil, oziroma potrdil njeno povojno razcepljenost. Tudi bi bila ura resnice zelo kompromisen manjšinski dogovor. Slednji bi na račun zni-

žane ravni zaščitnega zakona sicer dajal videz manjšinske celovitosti, ki pa v tem primeru ne bi imela nobene vsebine.

Zaščitni zakon je ura resnice tudi za Slovenijo. Matični državi ne more biti vseeno, kakšno prihodnost ima njena manjšina. Kako se bo torej v primeru sprejemanja in sprejetja zakona obnašala Slovenija? Bo želela na raven zakona vplivati ali se bo umaknila z že znano utemeljitvijo, po kateri je ureditev vprašanja manjšin v izključni pristojnosti države večinskega naroda? Bo Slovenija poskušala dejavno vplivati na nas, da bomo skupno vztrajali pri zahtevi visoke zaščitne ravni, ali pa bo zanjo sprejemljiv vsakršen manjšinski dogovor? Zaščitni zakon je torej priložnost, ko matična država lahko oplemeniti svoj odnos do rojakov izven svojih meja in se še bolj zave njihovega pomena, lahko pa se stvari odvijajo v povsem nasprotni smeri.

Zaščitni zakon za Slovence v Italiji je torej zavezujoč za tako rekoč celotni slovenski narodnostni prostor, zato medlih opredelitev ali neopredelitev prav gotovo ne bo nagradil. V tem smislu je zares mogoče govoriti o uri resnice, po kateri ni popravnega izpita, ki pa jo je s praviimi odločitvami mogoče napraviti plodno, koristno in smiselno.

NOVI GLAS

UREDNIŠTVO

IN UPRAVA:

34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18

TEL 0481 / 533177

FAX 0481 / 536978

E-MAIL noviglas@tmedia.it

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3

TEL 040 / 365473

FAX 040 / 775419

E-MAIL nglasts@tin.it

GLAVNI UREDNIK: ANDREJ BRATUŽ

ODGOVORNI UREDNIK: DRAGO LEGIŠA

IZDAJATEL: ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA, PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN

REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5

TISK: TISKARNA BUDIN / GORICA

NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI

IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC

LETNA NAROČNINA: ITALIJA in SLOVENIJA 70.000,

INOZEMSTVO 100.000 LIR, ZRAČNA POŠTA 130.000 LIR

POŠTNI TEKOČI RAČUN: 10647493

CENA OGLASOV: PO DOGOVORU

FC

INTERVJU / ANTON STRES

PREJ V EVROPO KOT DO SPRAVE?

JOŽE HORVAT

O aktualni temi - spravi med Slovenci - o kateri bo gotovo veliko govora tudi v bližajoči se politični sezoni, smo se pogovarjali z dr. Antonom Stresom, profesorjem na Teološki fakulteti v Ljubljani, predsednikom komisije Pravičnost in mir in vodjo pogajalske skupine z vlado o urejanju odnosov med Cerkvijo in državo.

V začetku poletja sta bili v parlamentarni razpravi Izjava o popravni krivici in Deklaracija o spravi, a nazadnje ju niso sprejeli. Obe besedili se nanašata na veliko vprašanje, o katerem, kot je videti, ni mogoče doseči soglasja: ali to pomeni, da bomo morali kar naprej živeti sprti zaradi posledic, ki sta jih povzročila revolucija in enopartijski sistem?

Mislim, da je tu treba dobro razlikovati med tistim, kar lahko naredi država, in tistim, kar lahko naredijo ljudje. Sprava je pojem, ki se nanaša na ljudi, osebe. Spravijo se vedno ljudje, ki si sežejo v roke. Država takšno spravo lahko samo omogoča, izvesti je ne more. Omogoči jo lahko tako, da vzpostavi pravično stanje. Vedno je dolžna delati zanj, ga omogočati. To je eno: da ustvari ugodne pogoje za tisto, kar se potem zgodi na osebni ravni. Drugo pa, kar pa je bilo prav tako v razpravi v državnem zboru, je resnica, ki jo je treba povedati o preteklosti, kar pa pri nas ljudem, ki bi radi zadeve ohranili po starem, ne ustreja. Pri nas je pač mnogo takih, ki so se s prejšnjim sistemom strinjali, z njim sodelovali, bili morda celo stebri prejšnjega režima, zdaj pa bi radi vnovič bili stebri nove demokratične države. Razumljivo je, da bodo vse storili, da do moralne obsodbe totalitarnega sistema ne bi prišlo. Saj bi to pomenilo tudi obsodbo njihovega preteklega ravnanja.

Omenili ste pravičnost v zvezi s spravo. Verjetno imate pri tem v mislih privilegije, ki bi jih bilo treba odpraviti, če naj pride do sprave?

Kadar gre za pravičnost, se ne predpostavlja samo to, da se neko-

mu vrne tisto, kar mu je bilo odvzeto, ampak da se tudi nekomu odvzame tisto, kar je bilo nepošteno pridobljeno. Za privilegije gre v tem smislu, da se pri nas velikokrat poudarja, da pridobljenih pravic ne gre ukinjati ali zmanjševati. Toda vprašanje je, ali so to pravice ali privilegiji. Če so zares pravice, jih vsakakor ne gre odpravljati. Če pa so privilegiji, bi jih bilo treba odpraviti. Če bi bila pri nas res pravica, bi morali - recimo - porazdeliti drugače imetje sindikatov, ali pa tisto, kar je bilo pod prejšnjo oblastjo dano osrednjemu nacionalnemu časopisu, v novih razmerah porazdeliti subjektom pluralne usmeritve. In takih reči je še veliko.

Če do sprave ne pride, se bo zgodovinski spor po vašem mnenju nadaljeval v nedogled?

Ta spor se bo nadaljeval, dokler bodo ti ljudje živi. V najslabšem primeru bo vse ostalo tako, kot je, vendar to ne bo vedno rodilo dobrih sadov. Če je zdaj okoli 90 odstotkov slovenskega kapitala v rokah dedičev nekdanje nomenklature, kot nekateri ocenjujejo, pa še ni rečeno, da bo tako tudi čez desetletja. Kajti prišel bo tuji kapital, začela se bo konkurenca in razmerja se bodo spremenila; šele takrat, ko se bodo razbili tudi stari monopoli, bo res lahko prišlo do neke resnične demokracije. Vse dotlej bo demokracija bolj navidezna kot pa dejanska.

Pisatelj Zorko Simčič neke govori o obisku v Franciji in razdeljenosti določenih skupin ljudi kot posledici revolucije 1789. Razkol med ljudmi lahko dolgo traja?

Jasno je, da zadnje čase pri nas obstaja kulturni boj - neverjetna jedkost, nizka raven debate, pamfleti, ki jih pišejo dežurni novinarji, predvsem proti Cerkvji in proti vsemu,

(FOTO P. PREDALIC / MAG)

kar je novo in demokratično. Ta boj poteka med tistimi, ki so za resnično demokratizacijo, in onimi, ki bi radi ohranili privilegije ali monopole, o katerih sem govoril in ki so si jih pridobili nedemokratično. Potekal bo še dolgo, vendar zaradi tega verjetno ni treba biti tako strašno zaskrbljen. Po mojem je le vprašanje, ali je ta boj enakopraven in poteka pošteno ali ne. Kajti vse družbe so v resnici razklane oziroma razdeljene, v Ameriki sta dve glavni stranki, ki se ves čas med sabo dajeta, Francija je prav tako razdeljena na levi in desni blok, tudi Italija in Anglija - kvečjemu v Nemčiji so tri skupine ali stranke in podobno tudi v Avstriji. Razdeljenost te vrste ni najhujša. Hudo pa je v Sloveniji, kjer politične sile niso uravnotežene in oba, ki se spopadata, nimata enakih možnosti, eden recimo teče, ne da bi kdaj treniral, in je kot v mavcu, drugi pa je lahko treniral štirideset let. In drugo, kar je pri nas zelo pomembno in mi je v nekem pogovoru omenil Andrej Capuder: da je vsa težava v tem, da je v Sloveniji prostor samo za eno mafijo. Kar je dejansko povedal tudi Danilo Slivnik s svojo knjigo Kučanov klan. V Sloveniji je zaradi njene majhnosti in sam monopola lažje obvladati. Sicer bi imeli tudi različne centre moči, ki bi med seboj tekmovali, imeli približno izenačene možnosti in bi bil izid odvisen od boljšega dela in boljših sposobnosti. Pri nas pa zdaj ni treba, da bolj delaš - saj vseeno zmagaš. Zadržuje, da si na pravi strani in zmaga ti je zagotovljena. Za to ti ni treba biti boljši. Tu je naš problem.

Sodi k problemu sprave tudi vračanje imetja Cerkvji?

To je s spravo povezano v tem smislu, da je Cerkev za mnoge nevarna, saj ima svoja stališča, ki jim ne gredo v račun, in bo vedno podpirala ideje in vrednote, ki jih sami zavračajo. Zato je Cerkev prejšnji

sistem sistematizirano utesnjeval, del te politike do nje pa se je izražal v njenem siromašenju, odvzeta ji je bila tudi možnost delovanja po pravni in finančni poti - na karitativnem in vzgojnem področju pa ni smela delovati. V demokraciji ne more biti več prostora za kakšno omejevanje. Cerkev je zato mogoče držati na kratko samo z onemogočanjem normalne finančne osnove. To pa je ugodno, saj to v Cerkvji sami pospešuje politizacijo in klerikalizacijo, prvo v tem smislu, da taka Cerkev ima po-

tlej popolno pravico in je tudi prisiljena, da se nagiba k silam, ki bi ji bile naklonjene. Ker pač stvar ni pravno urejena, je vse odvisno od politične volje tistih, ki so na oblasti. To pospešuje tudi klerikalizacijo, ker v taki Cerkvji ni več mogoče zaposlovati laikov in jim dajati plačo, primerljivo s plačami drugod, ter tako razklerikalizirati Cerkev. Pri nas je še tako, da imamo na mestih, kjer ni potrebno duhovniško posvečenje, samo duhovnike, ki se z mašami nekako vzdržujejo - laiki se ne bi mogli. Torej s tem, da Cerkev ne dobi tistega, kar je njeno, njene dejavnosti slabijo ali se utesnjujejo, namesto da bi potekale normalno, če bi bila ekonomsko neodvisna.

Kolikor je znano, je Cerkev obsodila medvojno nasilje na domobranski strani, vendar se v javnosti večkrat sliši, da tega ni storila.

V komisiji Pravičnost in mir pripravljamo brošurico, v kateri bomo zbrali vse izjave in vsa obžalovanja, ki so bila izražena - jih je štiri ali pet. Prva izjava je že iz leta 1945, sledile so še druge in šle so dlje kot izjave na nasprotni strani. Kar je treba po mojem mnenju zahtevati, pa je, da bodo komunisti priznali, da se je domobranstvo rodilo kot odgovor na revolucionarni teror. Poboji, ki so se zgodili v začetku revolucije, ko še ni bilo nobene oblike sodelovanja z okupatorji, so bili popolnoma neopravičeni, bili so čiščenje terena za poznejši prevzem oblasti.

Sodeč po komentarjih v javnosti ni pričakovati, da bi se v kratkem poti tako zgladile, da bi prišli do sprave. Kaj preostane?

Čakati. Študiral sem teologijo v Franciji in iz tega, kako so nam tam predavali francosko revolucijo, sem zaznal, kako je po določenih generacijah mogoče neobremenjeno in

dokumentirano govoriti o ustreznih in neustreznih primerih, poštenih in nepoštenih, zločinskih in nezločinskih postopkih ene in druge strani. Res pa je, da se s krivico ni treba nikoli sprijazniti, ampak vztrajati pri svojih stališčih. Ni pa vedno rečeno, da bomo na tem svetu dočakali zadoščenje. Nekateri so leta in leta delali ter sanjali o svobodni in samostojni Sloveniji, pa so umrli morda le nekaj mesecev ali tednov pred osamosvojitvijo.

O spravi se je pri nas veliko govorilo že na različnih mestih in "nivojih". Velik poudarek ji namenja tudi letošnja Draga. Koliko lahko po vašem mnenju javni pogovori o tem velikem problemu vplivajo na njegovo reševanje?

Pri nas je tako, da oblast ustvarja javno mnenje, namesto da bi ga upoštevala, zato ni pričakovati, da bi se odzvala na diskusije o tej temi. Kljub temu pa mora družba ali njen del, četudi v manjšini, svoje videnje o njej izraziti jasno in živo, saj bo nekoč gotovo postalo relevantno.

Menite, da se tako imenovane pomladne stranke zadosti zavzemajo za dosego sprave, ali pa je sprejetje sprave odvisno le od volilnih izidov?

Te stranke se za to že zavzemajo, a v demokraciji je pač tako, da je volilni izid pogoj za marsikatero tudi drugo stvar. Teoretiki svobodne demokratične države vidijo v tem hibo demokracije, saj je vse odvisno od števila glasov, ne pa od teže argumentov, znano pa je, da število glasov ne zagotavlja ne pravice ne resnice. Drži pa, da je to, kar v neki družbi obvelja za resnico ali pravico, odvisno od števila poslancev v parlamentu. Mislim, da je to, kar je bilo v državnem zboru in do kam so v debati prišli, bilo dobro - tako dobro, da me ni presenetilo, da so nekateri besedila potem zavrnili.

Se vam zdi, da vprašanje sprave enako zadeva tudi Slovence v Italiji in Avstriji?

Zanje je vprašanje sprave v nekem smislu še bolj pereče, kajti tam je nastop skupnega narodnega telesa še bolj nujen kot pri nas. Vsa diskriminacijska politika, ki jo je vodil prejšnji režim, ki je forsiral svoje idejne pristaše, zapostavljal pa drugače opredeljene, je bila za zamejske Slovence še bolj usodna.

Labko torej kot narod stopimo v Evropsko zvezo, ne da bi dosegli nekakšno medsebojno poravnano, in to ne bo v škodo našemu tekmovalstvu z veliko večjimi sotekmovalci?

Mislim, da bo vrstni red dogodkov obraten, kot si ga zdaj želimo: da bi se najprej spravili in potem šli v Evropo. Ne, stopili bomo vanjo, potem pa se bomo prisiljeni spraviti, saj bomo v njej morali nastopati skupaj. Kakor nas je samo za kratek čas združila osamosvojitve, tako nas bodo mogoče spravili tudi skupni izzivi in ogroženost od veliko močnejših sosedov, kot smo jih imeli do zdaj.

DRAGA *98

XXXIII. ŠTUDIJSKI DNEVI

Park Finžgarjevega doma,
OPČINE, Narodna ulica 89

Informacije: DSI, ul. Donizetti 3 Trst;
tel. (040) 370846, fax (040) 633307

Petek, 4. septembra 1998

OB 17. URI: dr. Damijan Hlede: IZZIV SLOŽNOSTI - VIZIJA ZAMEJSTVA NA PREHODU V TRETJE TISOČLETJE

Sobota, 5. septembra 1998

OB 16.30: Zorko Simčič: BITI (ALI NE BITI...) TO, KAR SI? VPRAŠANJE ASIMILACIJE NEKOČ IN DANES

Nedelja, 6. septembra 1998

OB 10.30: dr. Rudi Koncilija: HREPENENJE PO SVOBODI - GONILNA SILA KULTURE

OB 16. URI: dr. Jože Pučnik: SPRAVA KOT IZHODIŠČE ZA CIVILNO RAST SLOVENCEV IZ NARODA V DRŽAVO

V nedeljo, 6. septembra, ob 9. uri bo na prireditvenem prostoru za vse udeležence Drage sv. maša.

3

ČETRTEK
3. SEPTEMBRA
1998

BIBLIČNA RAZMIŠLJANJA
OB NEDELJSKEM EVANGELIJU

IZLUŠČI JEDRO!

ZVONE ŠTRUBELJ

23. NAVADNA NEDELJA

Z njim so potovale velike množice. Obrnil se je in jim rekel: "Če kdo pride k meni in ne sovraži svojega očeta, matere, žene, otrok, bratov, sester in celo svojega življenja, ne more biti moj učenec. Kdor ne nosi svojega križa in ne hodi za menoj, ne more biti moj učenec. Kdo izmed vas, ki hoče zidati stolp, prej ne sede in ne preračuna stroškov, ali ima dovolj, da ga dokonča? Sicer se lahko zgodi, da postavi temelj, zidave pa ne more dokončati; in vsi, ki bi to videli, bi se mu začeli posmehovati in bi govorili: 'Ta človek je začel zidati, pa ni mogel dokončati'. Ali: kateri kralj, ki gre na vojno proti drugemu kralju, ne bo prej sedel in se posvetoval, ali se more z deset tisoč možmi postaviti po robu njemu, ki prihaja nadenj z dvajset tisoči? Če se ne more, pošlje poslanstvo, ko je oni še daleč, in sprašuje, kakšni so pogoji za mir. Tako torej nobeden izmed vas, ki se ne odpove vsemu, kar ima, ne more biti moj učenec. (Luka 14, 25-33)

KRISTJANOVA NALOŽBA V PROJEKT
BOŽJEGA KRALJESTVA

Ob večkratnem prebiranju in meditaciji Lukovega evangelija 23. navadne nedelje ni težko odkriti rdeče niti, ki povezuje tri koščke Jezusove pripovedi. V začetku spregovori o radikalni odločitvi zanj, nato o nošenju križa skupaj z njim in na koncu o odpovedi vsemu, na kar je človek navezan. Vse tri dele povezuje beseda: "ne more biti moj učenec." Sprehodimo se po zemljevidu duhovnosti, ki nam ga Jezus razgrne v svojem govoru. Sovražiti svojega očeta, mater, ženo, otroke, brate, sestre in celo svoje življenje? Tega Jezus zagotovo ne misli dobesedno, ker bi zanikal četrto božjo zapoved. On sam je nasprotno oznanjal ljubezen do sovražnikov in molitev za preganjalce. Na tipično semitski, vzhodnjaški način, nam želi z besedo "sovražiti", kar raje berimo "imeti manj rad", predstaviti radikalno odločitev za vero vanj. Z izjavo "Če kdo pride k meni in ne sovraži svojega očeta, matere, žene, otrok, bratov, sester in celo svojega življenja, ne more biti moj učenec" seže z nožem v srce naše mlačnosti in povzdigne ideal vere tako visoko, na vrh lestvice vseh vrednot, na Triglav kristjanovega življenja. Kdor tega ne stori, "ne more biti njegov učenec."

Evangelist Luka v drugem razdelku svojega teksta podčrta, da je človek, ki se je odločil za Kristusa, obložen s križem. "Kdor ne nosi svojega križa in ne hodi za menoj, ne more biti moj učenec." Postaviti vero v Kristusa nad vse drugo ni razumsko ali teoretično dejanje. Postati mora resničnost v vsakdanjem življenju, kjer kristjan skupaj z Jezusom nosi križ, svoj lastni in križ drugih, celo križ celotnega človeštva. Francoski filozof Blaise Pascal je zapisal, da je Kristus v agoniji do konca časov. To je genialna misel in najboljši komentar Jezusove vzpodbude "vzemite in nosite svoj križ in hodite za menoj." S tem bo vaše trpljenje v Kristusu postalo odrešilno trpljenje, blagoslov za vas in za celotno človeštvo.

V zadnjem delu Jezusovega govora nam je podarjena zanimiva misel o investiciji vsega, kar imamo in kar smo, v gradnjo Kristusovega, božjega kraljestva. Kdor zida stolp, kar je podoba za veliko in drago gradnjo, bo naredil natančen predračun in vse svoje fonde vložil v ta projekt. Tisti, ki se mora spopasti z močnejšo in bolj opremljeno vojsko (primerjaj Srbe in Albance na Kosovu), bo dobro pomislil, če ni bolje se pogajati z nasprotnikom kot pa brezglavo drveti v poraz. Obe podobi se nanašata na kristjanovo življenje, na njegovo "vlaganje" v Kristusov projekt božjega kraljestva. Hoditi za Jezusom je kot zahteven in resen načrt, dobro narejen izračun, kateremu se je treba predati do konca, z vsem, kar si in kar imaš. Kot da bi Jezus hotel potegniti črto pod vsem, kar je želel povedati, sklence svoj govor z zgoščenimi besedami: "Tako torej nobeden izmed vas, ki se ne odpove vsemu, kar ima, ne more biti moj učenec."

MOLITVENI DAN
NA SV. GORI

V soboto, 12. septembra, bo na Sv. gori molitveni dan za duhovne poklice pod geslom *Duh in Cerkev kliče: Pridi*. Udeleženci bodo dobili knjižico z navodili za sodelovanje. Ob 8. uri bodo romarji s Prevala krenili peš na Sv. goro ob rožnem vencu. Ob 9.30 bo v baziliki molitvena ura za poklice. Ob 10.30 bo soma-

ševanje letošnjih duhovnikov jubilarcev in drugih. Med mašo bodo štirje bogoslovci petega letnika sprejeti med pravnike za diakonat in duhovništvo, katehisti pa bodo prejeli diplome ob koncu študija. Po popoldanskem bogoslužju ob 14. uri se bodo najprej predstavili pevci skupine Gen Rosso, nato bodo še pete liturgije Matere Božje.

V nedeljo, 13. septembra, bo na Opčinah jubilejni 50. Marijanski shod. Ob tej priložnosti je pripravljani odbor poskrbel za res slovesno praznovanje, ki bo potekalo 11., 12. in 13. septembra. O duhovni vsebini praznovanja in o programu smo se pogovorili z openskim župnikom in dekanom dr. Zvonetom Štrubljem.

50. Marijanski shod je jubilejni in je s tem seveda povezanih mnogo stvari. "Obletnica," je dejal dr. Štrubelj, "kliče k pogledu nazaj in ovrednotenju nekaterih verskih značilnosti Slovencev. Najprej se spominjamo, da je pred 50 leti (leta 1949) nastala ta pobuda, ko je Marija, podobno kot letos v mesecu maju, romala po večini slovenskih župnij na Tržaškem. V tistem obdobju je bil to zelo iskren in prisrčen izraz zaupanja naših slovenskih duhovnikov in vernikov v Marijin blagoslov. To smo videli maja letos, ko so ljudje, ki so bili deležni tega prvega romanja, dejansko oživljali spomine. To pa pomeni, da je ta stvar segla tako globoko vanje, da je bila to ne samo zunanja manifestacija, ampak je imela tudi določen življenjski pomen.

Maja letos smo obnovili iniciativo romanja fatimske Matere Božje, ki se nahaja v openski cerkvi, prav z namenom, da se pripravimo na 50. jubilejni shod, ki naj bo množičen. Mislim, da neka množična manifestacija tudi nekaj izraža. Tukaj bi prešel prav h geslu 50. Marijanskega shoda, ki smo ga vzeli iz druge kitice pesmi *Najvišji vsemogočni Bog*, in sicer: *Marija, razlij svoj svet blagoslov na našo zemljo in naš krov, da bomo narod Jezusov*. Izbrali smo to geslo, ki je usmerjeno v prihodnost. Bližnji korak je obletnica, jubilej leta 2000, ko se spominjamo Jezusovega rojstva, ki pa ne bo več rojstvo v Betlehemu: Cerkev namreč želi, da se ob tem jubileju Jezus rodi v nas, v meni, v tebi, v krščanskih skupnostih, v svetu... To naj bi bila t.i. nova evangelizacija, ki jo papaz tako poudarja.

Praznovanja ob jubilejnem 50. Marijanskem shodu se bodo začela že v petek, 11. t.m., s predstavitvijo jubilejnega zbornika. To bo precej zajetna knjiga, razdeljena na dva dela, obsegala bo 160 strani in mnogo fotografij. "Prvi del je zgodovinskega značaja. V njem smo zbrali gradivo od prve procesije fatimske Matere Božje in o začetkih Marijanskih shodov. Ta zgodovina je zelo zanimiva. Naj povem, da se je število udeležencev dvignilo tudi na osem, devet in deset tisoč. V tem delu dejansko predstavljamo zgodovino češčenja Marije in letnega zbiranja vernikov s Tržaškega in Goriškega. Tu je veliko imen voditeljev Marijanskih shodov iz tis-

FOTO MAGAJNA

tih časov in drugih imenitnih cerkvenih dostojanstvenikov ter pridigarjev. Zato v zgodovinskem delu tudi navajamo nekaj drobcev iz pridig. Pričakujemo zlasti Ukmarjevo pridigo iz leta 1954, ki je - zanimivo - pisana na kožo tudi današnjemu času. Objavljeni so tudi nekateri spominski članki o prvem romanju in procesijah. Nekateri tudi primerjajo vzdušje po vojni, ko je bilo kritično obdobje, z moralno in duhovno tesnobo v današnjem času, dve leti pred iztekom drugega tisočletja.

V drugem delu pa prikazujemo od postaje do postaje letošnje romanje fatimske Matere Božje. Pri oblikovanju knjige smo sodelovali štirje: poleg mene je bil dr. Drago Štoka, zatem Berta Vremec in Pavel Vidau, vedno v povezavi z odborom za pripravo 50. Marijanskega shoda. Čez dvajset ljudi je prispevalo avtorske članke. Posvetilo je napisal škof, sredinsko poveden članek g. Dušan Jakomin, zaključuje pa škofov vikar Franc Vončina s pogledom v prihodnost. Zadnji del knjige vsega fotografije, ki nakazujejo naš odnos do Marije. Ta knjiga bo predstavljena na tiskovni konferenci v petek, 11. t.m., ob 17. uri, medtem ko jo bomo predstavili javnosti isti dan ob 20. uri. Poleg tega pripravljamo skupno z nekaterimi pridnimi sodelavci, kot sta Matjaž Rustja in Jordan Pisani, videorecital o letošnjem romanju kipa fatimske Matere Božje.

Na veliko Marijanskih shodih so sodelovale tudi godbe. Organizatorji smo letos pomislili na razpis in smo povabili štiri godbe na Tržaškem. Odzvale so se godbe iz Doline, s Proseka in iz Nabrežine. Sodelovale bodo na uvodni prireditvi pred Marijanskim shodom, in sicer v soboto, 12. septembra, ob 20. uri pod šotorom v Marijanišču. Igrali bodo Marijine pesmi: program je izoblikovan tako, da bi v več sklopih vsaka godba prikazala nekaj Marijinih pesmi. Sklope bodo sklenili pevci združenega zbora Zveze cerkvenih pevskega zborov iz

Trsta. Želeli smo, da na prireditvi sodeluje čimveč ljudi in da jih pride veliko tudi poslušat. S tem bi radi ustvarili marijansko vzdušje že na predvečer tega velikega praznika.

Dobro bi bilo poudariti, da bo osrednja slovesnost 50. Marijanskega shoda, ki bo v nedeljo, 13. t.m., potekala pod šotorom v Marijanišču in ne kot ponavadi na odprtem prostoru za opensko cerkvijo, kjer je vedno bila maša po procesiji. Organizatorji pričakujejo namreč res številno udeležbo, večjo kot ponavadi. "To upravičeno pričakujemo," pravi dr. Štrubelj, "ker glas gre v javnost, ljudje so obveščeni, duhovniki jih vabijo. Ravno ta nedelja, 6. septembra, bo posvečena duhovni pripravi po župnijah na 50. Marijanski shod, s tem da bodo vsi nedeljniki zmolili posvetovalno molitev. Shod bo z veseljem vodil tržaški škof Evgen Ravignani. Pričakujemo večje število duhovnikov. V okviru pripravljalnega odbora je stekla

akcija, da bi privabili čim večje število narodnih noš s Tržaškega in Goriškega. Pri procesiji bodo sodelovale vse tri omenjene godbe, kot ponavadi bodo sodelovali tudi skavti in skavtinje, strežniki, zdrženi zbor ZCPZ, verniki, redovnice... Program se bo začel ob 15. uri v openski cerkvi, zmeraj povezan z geslom 50. Marijanskega shoda; ob 15.30 se bo razvila procesija po vasi, potem pa bomo šli pod šotor v Marijanišče.

Duhovniki smo se odločili, da bomo poudarjali spovedovanje. Tretje leto priprave na leto 2000 je namreč posvečeno prav Bogu kot Očetu in njegovemu usmiljenju, se pravi daru odpustanja, ki ga kristjani prejemamo prek zakramenta sprave in po spovedi. Zato bo od 14. ure naprej v openski cerkvi na razpolago več spovednikov in tudi pri šotoru ali ob njem bodo na razpolago duhovniki, ki bodo spovedovali."

Z Marijo v tretje tisočletje!

TRETJE LETO DUHOVNE PRIPRAVE
NA JUBILEJNO LETO ODREŠENJA - 200050. JUBILEJNI
MARIJANSKI SHOD

■ V petek, 11. septembra 1998, ob 20. uri pod šotorom v Marijanišču na Opčinah: predstavitev brošure ob 50. Marijanskem shodu, video recital o letošnjem romanju kipa fatimske Matere Božje v mesecu maju in s tem povezana razstava fotografij.

■ V soboto, 12. septembra 1998, ob 20. uri pod šotorom v Marijanišču na Opčinah: koncert Marijinih pesmi. Nastopijo godbe na pihala iz Doline, s Proseka in iz Nabrežine. Sodeluje Združeni pevski zbor ZCPZ iz Trsta.

■ V nedeljo, 13. septembra 1998. Jubilejni shod bo vodil tržaški škof msgr. Evgen Ravignani. Shod se bo pričel ob 15. uri v cerkvi na Opčinah z molitvijo in razmišljanjem ob besedilu Marijine pesmi: "Razlij svoj svet blagoslov na našo zemljo in naš krov, da bomo narod Jezusov!" Ob 15.30 bo procesija po vasi. Sodelovale bodo godbe na pihala, Združeni pevski zbor ZCPZ, skavti in skavtinje, mašni strežniki, narodne noše in vsi verniki. Po procesiji bo sveta maša pod šotorom v Marijanišču. Od 14. ure do začetka procesije bo v cerkvi tudi priložnost za sveto spoved.

V primeru slabega vremena bo vse pod šotorom v Marijanišču s pričetkom ob 15. uri!

JANEZ GRIL: PRGIŠČA ČASA

STROKOVNO
USMERJANJE
PREVAJANJA
SV. PISMAZA JASEN IN ISKREN POGLAD
NA SLOVENSKO PRETEKLOST
IN PRIHODNOST

JURIJ PALJK

Prgišča časa je naslov lično oblikovane knjige žepnega formata, ki jo je pred nekaj tedni izdala založba Družina. V knjigi so zbrani krajši kritični zapisi in razmišljanja znanega katoliškega duhovnika, izobraženca in glavnega urednika ter direktorja slovenskega katoliškega tednika in knjižne založbe Družina dr. Janeza Grila (na sliki).

Knjigi na pot je naslov uvoznika knjigi izpod večjega peresa ljubljanskega nadškofa dr. Franca Rodeta, ki je v začetku napisal, da z veseljem pozdravlja izid knjige člankov dr. Janeza Grila, ki jih je avtor pisal od za Slovence prelomnega leta 1989 do 1997. Dr. Rode pravi takole: "To je bilo obdobje, o katerem smo Slovenci stoletja sanjali, ga z upanjem pričakovali in (tudi z verovanjem) zavzeto pripravljali. Bilo je obdobje, v katerem sta se nam dogodili svoboda in neodvisnost, zaživel so demokratični vzvodi družbene delovanja, pluralnost mišljenja in delovanja sta postali način našega življenja. Ne nazadnje je bilo to obdobje, v katerem smo dosegli vrsto pomembnih mednarodnih potrditev in pravic. To je bil čas, ko smo tudi verujoči Slovenci dobili nekaj več možnosti, da pogumneje odrinemo na globoko in dosledneje opravljamo zaupano nam poslanstvo. Tudi za katoliško Cerkev na Slovenskem je bilo to obdobje izrednega pomena. Dosegli smo samostojno Slovensko škofovsko konferenco, ustalitev slovenskih cerkvenih meja in ne nazadnje veličasten obisk Janeza Pavla II. Pogled na svet skozi prizmo sodobnega časa je nadvse relativno početje. Zato je prav, da so nam kome-

tarji dr. Janeza Grila spet dani v premislek in presojo. Tudi v spodbudo. Kajti če nam po velikih dogodkih časa manjka, nam manjka jasnega, iskrenega in svobodnega pogleda na to, kar je bilo, da bi lahko treznejše gledali na sedanjost in prihodnost." Tako nadškof dr. Rode, ki si ob koncu zapisa še zaželi, da bi knjiga postala "priljubljeno branje za osebni premislek preteklosti, spodbuda k treznemu gledanju na sedanjost in vabilo k nesebičnemu ustvarjanju skupne prihodnosti."

Knjiga Prgišča časa teologa dr. Janeza Grila, ki je na papeški univerzi Gregorijani v Rimu doktoriral iz pastoralne sociologije, katero tudi poučuje na ljubljanski teološki fakulteti, je razdeljena na devet sklopov, zaključujejo pa jo opombe in zapis Pavla Bratine z naslovom *Lončeno kolo*. Zbrani kritični komentarji dr. Grila so pričevanje časa, ki je bil usoden za vse Slovence, pa naj živijo doma ali v tujini. Slovenska je namreč v času Grilovega pisanja komentarjev postala samostojna država in v njenem nastajanju je imela še kako veliko vlogo tudi slovenska Cerkev. Skoraj si upam zapisati, da je branje umirjenih in bistrih komentarjev dr. Grila tudi dobra osvežitev zgodovinskega spo-

mina, na katerega vsi premarajo, na Slovenskem pa ga nekateri nalašč pozabljajo.

Komentarji dr. Grila so bili povečini objavljeni v Družini in so torej verni pričevalci časa in misli slovenske Cerkve, katere viden in dejaven predstavnik dr. Gril je. Še več: komentarji so sicer res razmišljanja slovenskega vernega izobraženca in časnikarja, a jih, ne da bi jim delali krivico, lahko uvrstimo v t.i. "članke, ki formirajo, oblikujejo javno mnenje", saj je dr. Gril v njih večkrat napisal zamolčane resnice, ki jih je dnevno časopisje na Slovenskem iz takih ali drugačnih - predvsem političnih - razlogov zamolčevalo.

Knjiga Prgišča časa dr. Janeza Grila bo prišla prav tako poštenemu laičnemu izobražencu kot tudi vernemu človeku, ki se ne ustavlja na površju dogodkov, ampak išče globlje odgovore v času, ki je za vse Slovence zelo pomemben. Gotovo pa je njena velika odlika pričevanje o času, ki ga bo morala sodobna slovenska zgodovina še kako preučevati, kritično o njem in o zgodovinskih osebah spregovoriti; na ta čas pa bi se morali spomniti tudi vsi tisti ljudje, katerim ni vseeno, kam gre slovenska država, se pravi: vsi mi. Brisanje in zamolčevanje zgodovine je nevarno. Videli smo že, kam pelje; brisanje zgodovinskega spomina pa je tudi nasilje nad ljudmi, ki si ga slovenski človek v sedanjem trenutku ne more privoščiti. Prav zato je knjiga Prgišča časa dr. Janeza Grila doprinos krščanskega izobraženca k slovenski zgodovini in skupnemu slovenskemu kulturnemu prostoru, v katerem ima slovenska Cerkev veliko in nezamenljivo vlogo.

SVETNIK TEDNA

9. SEPTEMBRA

SILVESTER ČUK

PETER KLAVER,
REDOVNIK

Leta 1992 smo obhajali petstoletnico odkritja Amerike. Indijanci, potomci starih naseljencev te "nove celine", so se te obletnice spominjali z žalostjo. Mnogi osvajači Amerike, ki so z usti izpovedovali krščansko vero, so s svojim ravnanjem poteptali evangelijsko oznanilo, saj so s človeškimi bitji ravnali slabše kot z živalmi. Precej pa je bilo tudi takih, ki so v pravem duhu oznanjali blagovest odrešenja, namenjenega vsem ljudem, ubogim in zatiranim prav posebej. Med temi izstopa sv. Peter Klaver, ki je skoraj štirideset let deloval med črnskimi sužnji v pristaniškem mestu Cartagena de Indias (v današnji Kolumbiji), kamor so jih dovažali iz Afrike - vklenjene in sestradane, do kraja ponižane. Bil je njihov prijatelj, tolažnik in pomočnik ter duhovni oče. V teh letih je krstil okoli 300.000 teh nesrečnih ljudi, katerim je zaveštno postal "suženj". Papež Leon XIII., ki ga je razglasil za svetnika (1888) in za zavetnika vseh črnskih misijonov (1896), je zapisal: "Za Kristusovim življenjem ni nobeno življenje tako globoko pretreslo moje duše kakor življenje tega velikega apostola, svetega Petra Klaverja."

Rodil se je leta 1580 v preprosti kmečki družini na severu Španije. Pri krstu je dobil ime Juan Pedro. Nardarjeni deček je šel v šole in kmalu se je posvetil bogoslovnemu študiju. Ko mu je bilo 22 let, je zaprosil za sprejem v jezuitski red. Med pripravo na redovno življenje je bil nekaj časa na otoku Mallorci, kjer je spoznal svetniškega osemdesetletnega redovnika, zavodskega vrtarja brata Alfonza Rodrigueza. Pri tridesetih letih je odpotoval v Ameriko, da bi deloval kot misijonar med črnskimi sužnji. Na ta svoj apostolat se je Peter Klaver pripravil z bogatim duhovnim življenjem in z uso ponižnostjo. Na prigovarjanje očeta Alfonza Sandovala, apostola črnskih sužnjev, se je leta 1616 dal posvetiti v duhovnika, da bi svojim varovancem lahko nudil tudi duhovno pomoč.

Od prvega dne, ko se je na lastne oči prepričal o strašni bedi črncev, se je dela lotil s tako požrtvovalnostjo, da so se mu prijatelji čudili, črnci pa so ga vzljubili. Veliko ameriško pristanišče za uvoz črnskih sužnjev je bilo mesto Cartagena na kolumbijski obali. Noben človek ni pomislil na stisko, bolezn, strahotno umiranje, poniževanje in onečaščenje teh ljudi, ki so jih bili polovili v njihovi domovini ter jih iz prebivalcev svobodnih vasi naredili za delovno živino za zapahi. Peter Klaver je imel majhno celico ob vhodu v jezuitski zavod in tam je bil na voljo črncom, ki so prihajali k njemu po vsakršno pomoč.

Peter Klaver je spremljal usodo svojih varovancev, kolikor je le mogel. Skrbel je tudi za to, da niso ostali brez krščanskega pouka. Zanje je dobil cerkev v mestu in belce, ki so ugovarjali, da že ne bodo v cerkvi skupaj z "umazanimi črnci", je zavrnil, da imajo v cerkvi sužnji enake pravice kot njihovi gospodarji. Ves svoj čas in vse svoje moči je posvetil črncom. Proti koncu svojega življenja je spal le malo in v urah nespečnosti premišljeval in molil. Zadnja leta je kakor ohromel v velikih bolečinah ležal na postelji. Ko ni mogel več delati, je samega sebe daroval kot žrtev za črnce. 8. septembra 1654 je njegovo velikodušno srce prenehalo biti. Ob umirajočem se je zgrnilo vse mesto: redovniki in redovnice s škofom, bogatini in ubožci, sužnji in otroci so se hoteli posloviti od moža, ki je zgorel kot žrtev za druge. Za blaženega je bil razglašen leta 1850, za svetnika pa skupaj s svojim učiteljem Alfonzom Rodriguezom leta 1888. Upodabljajo ga obdanega s skupino črncev.

■ Lokalni primorski program iz koprškega studia se začne vsak dan ob 16. uri.

Ob 16.45 so obvestila o kulturnih in cerkvenih dogodkih na Primorskem in v zamejstvu. Ob petkih med 16. in 19. uro popoldne pripravljamo radijski spored ob enem iz obeh studiov, koprškega in ljubljanskega.

Radio Ognjišče lahko poslušate v zamejstvu na Ukv frekvencah 107,5 - Sveta gora (Goriška in Furlanija) in 91,2 - Tinjan (Trst).

LETNO ROMANJE
NA BARBANO

Slovensko tržaško-goriško romanje na Barbano bo v ponedeljek, 7. septembra. Somaševanje ob 11. uri bo vodil ljubljanski pomožni škof msgr. Alojz Uran. Dušni pastirji so naprošeni, da romanje oznanijo. Iz Gorice bo odpeljal avtobus. Prijave v zakristiji pri sv. Ivanu. Cena prevoza z barko znaša 7.000 lir.

V SVETU ZAČASNEGA IN NEGOTOVEGA

ALI SE RES VSE MAJE?

RUDI BOGATEC

Ko človek razmišlja o svetovnih problemih, mora priznati, da ni nič stalnega.

Že od vsega začetka se človek spreminja. Najprej spočetje, nato rojstvo, iz otroka nastane mladenič, zatem odrasel človek. Najprej misli in čuti kot otrok, na koncu kot odrasel človek, ki naj bi bil gospodar svojih čustev in znal obravnavati svoje misli v pravo smer. Znanost je v stoletjih ogromno napredovala, tako da je človek prepričan, da obvlada cel svet. Glede potresa se npr. sprašuje, kako ga lahko predvidi ali prepreči gorje. In vendar vsega ne zmore. Ko se zemlja maje, je človek nemočen. Slišimo o vojnah po svetu: trenutno jih je vsaj 23. Vojni spopadi so vedno bili, tako se skušamo tolažiti. Štejemo umrle

in pohabljen, opazujemo družbene spremembe in premikanje meja. Drugi celo odobravajo ubijanje neznanih ljudi, ki bi spravili v nevarnost razvoj naroda, njegovo gospodarstvo in moč. Zato odobravajo vse: vohunstvo, atentate in bombardiranje. Kdor zmaga, ima vse pravice in lahko celo ubija po mili volji. Bogata država lahko izkorišča naravna bogastva revnega naroda, ki mu vlada skorumpiran sloj.

Tudi zdravstvo je napredovalo, posebno kirurgija. Večkrat se godi, da to, kar je nekoč veljalo za slabo, je zdaj sprejeto kot koristno ali obratno. Ho-lesterol je dvojne vrste, sladkor na bolezen še več vrst. Nekdaj je bil potreben kirurški poseg, sedaj se lahko zdravi na drugačen način. Tudi družbeno življenje se spreminja. Kralji in cesarji so skoraj izginili. Pomislimo na aristokracijo in njene privilegije. Nato je zagospodo-

vala buržoazija, nastala so delavska gibanja, ki naj bi prinesla pravičnost. In vemo, da se je največja pravičnost sčasoma spremenila v največjo nepravičnost. Zdaj so zagospodovale mednarodne družbe, ki kopičijo ogromne kapitalne in dušne razvoj zaostalih narodov v imenu globalizacije, ko mora vse služiti le bogastvu. Pri nerazvitih narodih je delo mladoletnih izredno malo plačano. Ker njihovi izdelki zelo malo stanejo, jih trgovci radi kupujejo in zato imamo v Evropi skoraj dvajset milijonov brezposelnih. Iz Afrike in z Vzhoda se veliko ljudi seli v naše kraje. Nekoč so prišli v Evropo in Severno Afriko Goti, Vandali in Normani. Preseljevanje narodov se nadaljuje.

Tudi vera se spreminja. Rimljani so priznavali vse bogove podjarmljenih narodov. Tudi Judje so se večkrat izneverili Jahveju. Krščanstvo je že od vsega začetka poznalo krivoverstva. Protestantje so se razdelili v neštete ločine. Pravijo, da jih je v Afriki približno štiri tisoč. Tudi pri katoličanih

ni vera za vse enaka. Nekateri verujejo v reinkarnacijo, drugi zanikajo posmrtno življenje. Če je to res - in je res -, na čem lahko gradi človek? Nase se ne more zanesti. Reich bi moral trajati tisoč let, pa ga je bilo konec že po dvanajstih letih. Še manj se lahko zanesemo na gnotne dobrine, čeprav so nam vsak dan potrebne. Le-te ne morejo najti odgovora na osnovna vprašanja (odkod prihajam? zakaj sem sploh prišel na svet? kam sem namenjen?). Samo Bog lahko odgovori na vse to. Božja resnica je vedno ista: z Bogom vemo, da nismo zaman prišli na svet. Vse mine: zdravje in telesno življenje. Od mene in mojega prizadevanja ostanejo samo dobra dela, ki jih bo Bog poplačal. Bog ostaja zvest svojim obljubam, ker On je vsemogočna resnica. Kdor v to ne veruje, je prikrajšan za najbolj tolažilno resnico. Tak človek se bo lahko držal načel, ki so sad vzgoje ali osebnega prepričanja. Toda brez Božje pomoči je vse majavo, negotovo in začasno.

KANAL OB SOČI / GOVOR BORISA PAHORJA NA KOGOJEVIH DNEVIH

85 LET BORISA PAHORJA

MOLTO SOSTENUTO

BORIS PAHOR

Na Kontradi, to je v starem in zgodovinsko pomembnem delu Kanala ob Soči, so se prejšnji soboto zvečer s slavnostno prireditvijo začeli letošnji Kogojevi dnevi. Gre za mednarodni festival sodobne glasbe, ki ga je domače prosvetno društvo Soča že devetnajstič zopred priredilo v spomin na Marija Kogoja, velikega slovenskega skladatelja, ki je del svojega otroštva preživel v Kanalu. O pomembnosti in razsežnostih tega dogodka so govorili predsednik sveta Kogojevih dnevov, akademik Ciril Zlobec, kanalski župan Zoran Madon ter umetnostna zgodovinarica in likovna kritičarka Nelida Silič-Nemec, ki je pripravila razstavo del slikarja Toneta Kralja. Na otvoritveni svečanosti letošnjih Kogojevih dnevov pa je zbrane nagovoril pisatelj Boris Pahor iz

Trsta, ki ga je Ciril Zlobec predstavil kot pisatelja, "ki najbolj intenzivno živi z usodo slovenskega naroda". V svojem govoru, ki ga v celoti objavljamo, je Boris Pahor razmišljal o Slovencih in njihovi novi državi, pa o naši daljni in bližnji preteklosti, predvsem z vidika izkušenj in kritičnih spoznanj slovenskega intelektualca v zamejstvu.

Slovesni otvoritvi je v župnijski cerkvi sledil koncert Filharmoničnega orkestra iz Vidma. Izvajal je skladbe nedavno umrlega skladatelja Marijana Gabrijelčiča, ki je bil eden od ustanoviteljev mednarodnega festivala sodobne glasbe v Kanalu, in ruskega skladatelja Dimitrija Šoštakoviča. Koncerti v okviru Kogojevih dnevov bodo v času do 23. oktobra potekali tudi na Dobrovem v Goriskih Brdih, v Ljubljani, v dvorcu Zemono na Vipavskem in v Trstu. (M.)

POKLON PRODORNEMU MISLECU IN PISATELJU

Kdor sreča prof. Borisa Pahorja, ko zavrano in čvrsto bodi po mestu, kako se s kovčkom v roki odpravlja v Pariz ali z nahrbtnikom v gore, mu ne bi prisodil let, ki jih ima. Kdor ga sliši pripovedovati, predavati ali diskutirati, občuduje svežino misli in premočrnost tega našega pisatelja in esejista, urednika in sploh pozornega spremljevalca slovenskega življenja v zamejstvu, v matični domovini in v zdomstvu. Kdor je imel kdaj srečo, da se je z njim pogovarjal, ta ga gotovo ne bo pozabil.

Že med vojno je bil med tistimi, ki so ilegalno delovali za obranitev in rast slovenske besede. Ob pretresljivih dogodkih, ki jim je bil priča kot otrok, so ga oblikovale in zaznamovale tudi tragične izkušnje italijanskega vojaka v afriških pustinjah, nato ujetnika in deportiranca v nemških koncentracijskih taboriščih. A prav te izkušnje so v njem osmislile nemirni plamen ustvarjanja, ki mu Boris Pahor ostaja zvest vse do danes.

Vsi tisti, ki so prebrali kako njegovo literarno delo, so gotovo zaslutili, kako zelo mu je pri srcu usoda slovenskega življa v tem našem prostoru, razpetem med morjem in gorami, med Krasom in Furlansko nižino. Kako je bilo z nami pod fašizmom, kako med vojno in po njej ter vse do danes, vse to podoživljamo ob branju Pahorjevih del.

In če to velja za njegovo leposlovno ustvarjalnost, se ta misel še bolj pogosto in večkrat tudi trpko odraža v njegovih prodornih esejih ter komentarjih, kakor tudi v dnevniških zapisih. Neprecenljive vrednosti je bilo njegovo pisanje, izdajanje in urejanje Zaliva, ki ostaja dragocen dokument naše povojne stvarnosti.

Petdeset let mineva od izida njegove prve knjige in še vedno piše nova besedila, urejuje in skrbi za izdajanje ponatisov, a tudi prevodov svojih del v Franciji, Italiji in drugod po svetu. Predava ob različnih priložnostih in tudi tako sproti in vedno znova potrjuje, da pojmuje svoje pisateljsko delo v službi ljudstva, iz katerega izbaja.

Radi se tega spominjamo predvsem v teh dneh, ko praznuje visoki življenjski jubilej. Naj mu ob tej priložnosti voščimo in čestitamo! Prepričani smo, da se tem voščilom pridružujejo vsi naši bralci.

MARKO TAVČAR

6
ČETRTEK
3. SEPTEMBRA
1998

Marij Kogoj

Lepo se Vam zahvaljujem za vabilo na to svojstveno slavo in priznam, da sem vesel, ko mu prisostvujem kot meščan rojstnega kraja slavljence, izrednega mojstra Marija Kogoja. Ta poudarek je morebiti videti rahlo sentimentalni ali celo malo lokalpatriotski, vendar bi mu, če naj si dovolim preiti in medias res, dal globlji pomen. Pri tem imam v mislih kulturno bogastvo, ki sta ga Trst in Gorica s svojima zaledjema posredovala slovenskemu občestvu, ter hkrati trpko ugotavljam, kako skromno se osrednji slovenski svet tega zaveda. Ne gre namreč samo za kulturo kot tako, marveč za celotni zgodovinski razvoj, saj do leta 1918 ni bilo nikakega zamejstva, od Trubarja do Cankarja ne obstaja, začne se šele s tragedijo raztrojitve Slovenije, kot je takrat zapisal Kosovel, ki v pismu Klubovcem vprašuje: "Zakaj bi raztrojitev Slovenije morala ostati tragedija samo zgodovinsko in zemljepisno? Ako Slovenci nismo imeli snovi za tragedijo, tu jo imamo: realno in bridko dovolj, da se izbrusimo v njej in se spoznamo" (20.9.1925). Žal pa je, razen v delih primorskih avtorjev, to tragedijo pri drugih kar malo čutiti, kar pa se tiče političnega razmerja do odsekanih delov, je ta bila bolj stereotipna tako po prvi svetovni vojski kakor po drugi, ko so bili zmeraj prvenstveni imenitni "sosedski odnosi". No, zdaj pa se dogaja, da nabiramo sadove revolucionarjev, ki so narodno zavest potiskali v stran na račun internacionalnega bratstva. Tako je, na primer, prejšnji mesec Peter Kolšek v *Delu* izrazil prepričanje svoje generacije - in žal ne samo le-te - s takšno sentenco: "Zdaj mora biti dokončno jasno, da manjšinsko zamejstvo ni 'most med narodi', kakor se je glasila ideološka konstruirana tolažba, pač pa predmet komplikacije med sosednjimi državami, ki se lahko aktivira ob katerikoli politični priložnosti." K temu dodaja, da mi tokraj meje "izgubljamo vitalnost in dolgoročno odmiramo"; zato da na nas "ni mogoče več računati kot na globalno povezovalni element" (11.6.98, *Sobotna priloga*).

To se pravi, da medtem ko Rim, prestolnica šestdesetmilijonske države Italije skrbi za vsak klavir, ki ga neko društvo potrebuje v Istri, in medtem ko bi Avstrijci radi dosegli status manjšine za poldrug tisoč nemških govorečih v Sloveniji, se v Ljubljani pripadnik komaj rojene slovenske države odloča za čudaško avtarkijo ter se odreka tistim, ki ti samozadostnosti mečejo polena pod noge, nič pa se ne sprašuje za razlog, če mu neke ponehuje vitalnost. Moder človek bi pričakoval zaključek, v katerem bi bilo poudarjeno: če matica doslej ni znala prekrvlati svojih pretisnjenih

delov, mora to začeti zdaj, ker v primeru, da bi bili potujčeni ljudje onkraj meje, bi tedaj bila vrsta na nas. No, vprašanje je, ali bi ga to kaj dosti prizadelo, ko pa marsikoga že sedaj ne, saj smo v resnični nevarnosti, da jutri, ko ne bo več mej, utegneta italijanski jezik in kultura gospodovati na Slovenskem, namesto da bi, kot bi bilo naravno, slovenski jezik in kultura okrepila vitalnost tistih, ki jih zdaj meja handikapira.

Da ne bo nesporazuma, cenim italijansko kulturo, še več, obogatil sem se z njo, saj sem, čeprav ne po svoji izbiri, prej spoznal Danteja in Leopardija kot Prešerna in Župančiča, ob italijanski zgodovini so se oplajali celo naši protifašistični junaki in so to resnico tudi vrgli v obraz črnosrajčnim sodnikom. A nekaj je ceniti, k svojemu bogastvu dodajati, drugo je od svojega odstopati. Proti takim odpadnikom - govor je namreč o jeziku - se, na primer, Dante zažene z vso svojo intelektualno potenco in z vsem svojim temperamentom, ko v *Conviviu* ozmerja za duševno revo izdajalca rodnega jezika.

Omenil sem Danteja, lahko bi druge, Alfieri, Foscola, a mogoče bi kar ostal pri Leopardiju, velikem pesmistu, pesniku, filozofu, jezikoslovcu, katerega je silno bolel suženjski položaj Italije. Tako je v *Zibaldonu* (*Knjigi zapiskov*) navdušen nad svojim narodom, hkrati pa pravi, da ga je treba podpreti s sovraštvom do tujca, kot so v starih časih tujca sovražili, vsakega posameznika in skupnost kot celoto. To vam, oprostite, navajam, ker Leopardijev narod je potem razumljivo sovraštvo do zaslužnjevalca prenesel drugam, kot sam osvajalec in zaslužnjevalec. Ni tukaj kraj, da bi navajal statistiko, koliko smo bili mi deležni te naravnost uničujoče slasti. Dolžen pa sem ugotoviti, da medtem ko so bili nemški zločinci obsojeni in sojeni v Nürnbergu in je Nemčija bila zaradi svoje preteklosti zaznamovana, ni bil niti en italijanski ne fašistični ne vojni zločinec obsojen zaradi dejanj pri nas in v tako imenovani "Ljubljanski provinci". Prav tako se ni nihče opravičil. In slovenska država ob tem? Slovenska država, čeprav ena izmed zmagovalk v drugi svetovni vojski, sprejema, da jo obravnavajo kot posiljenko, ki se pokorava in mora odpreti svoj dom nekdanjemu posiljevalcu. In tako se nam zaradi visokoletečih političnih aspiracij in zaradi neučakanosti za vstop v Evropo obeta na obzorju nekakšen protektorat, ki je že kot uvertura v prvi vrsti cinično razmerje do vseh žrtev.

In prav o žrtvah je bil govor, ko je sedanje italijansko levosredinsko politično vodstvo organiziralo "pomiritveni" sestanek med predsednikom državnega zbora Violantejem in predsednikom "Nacionalnega zavezništva" Gianfrancem Finijem v Trstu. Poštena demokratična javnost je seveda protestirala ob taki "pomiritvi"

med italijansko levico in desnico prav v Trstu. Fini pa se ni niti z besedico dotaknil dejanj svojih fašističnih političnih prednikov. In protestiralo je tudi 75 italijanskih zgodovinarjev ter našelo vse delikte, predvojne in medvojne, na slovenskih in hrvaških tleh. No, o tem je v sobotni prilogi *Dela* 3. junija izšel članek, kjer se avtor spoprijema med drugim tudi s tistimi italijanskimi zgodovinarji, češ da so kalilci sožitja, nepovabljeni "odvetniki slovenskih nacionalnih interesov", medtem ko, pravi, imamo italijansko-slovensko kulturno-zgodovinsko komisijo, ki deluje od leta 1993 in ki bo ugotovila zgodovinske resnice. Da, in podpisnik tega teksta je Franco Juri, državni sekretar za zunanje zadeve v Ljubljani. Prepuščam komentarje vam, rekel bi samo, da omenjena komisija že pet let išče resnice, medtem ko bi te šle vse na eno samo stran strojepisnega papirja. Žalostno pri vsem tem je, da o "fojbah", kraških jamah, v katere so revolucionarji 1945. leta pometali resnične in izmišljene sovražnike, pišejo vsi italijanski mediji in kažejo na Slovence kot na barbarje, o barbarstvu rimskega vojaštva, o podobi generala, ki je opominjal svoje podrejene "ne ammazate tropo pochi", lahko poleg petih čakamo še pet let, potem pa bodo rezultate zvezali v brošure za na police odročnih knjižnic.

Porazno pri takem razmerju slovenskih političnih odgovornih do preprostosti je, da se v Sloveniji žrtve zamolčujejo tudi zato, ker nekateri forumi zagovarjajo stališče nekdanjih sodelavcev s tujimi povzročitelji žrtev. To se pravi, da s svojim protikomunizmom opravičujejo vse, v bistvu posredno tudi okupatorjevo početje. In tukaj smo pri sprevrženem človeško-političnem ozračju na Slovenskem; zato bi rad poudaril dve osnovni resnici.

Ko sem prepričal Edvarda Kočeka, naj obsodi pokol vrnjenih razoroženih čet, mi je šlo tudi zato, da se razločno pove, kako tisti masakri niso v nikakršni zvezi ne z duhom ne s cilji osvobodilnega boja, kakor niso bile ne partijske likvidacije morebitnih nasprotnikov ne odprave koalicije ne paralelno pripravljane revolucije, ne kasnejše ustanovitve diktature. Vendar ostaja osvobodilni boj veliko zgodovinsko, tako narodno kot mednarodno, dejanje, nadaljevanje, kar se tiče Primorske, TIGR z veličastnim prispevkom Prekomorskih brigad. Vsem tem bojevnikom se moramo zahvaliti, da nimamo več meje nad Doličem in na Snežniku. To je osnova, na kateri moramo graditi sodobno slovensko usodo, k ti osnovi spada boj 1991. leta, ki je dosegel to, kar bi nam po pravici pripadalo 1945.

Drugi temelj je ta: Upravičen je bil, kdor je odklanjal komunizem, da se ni vključil v osvobodilni boj, upravičen je bil, da organizira svoje oddelke, kot je to storila, na primer, itali-

janska krščanska demokracija, vendar neupravičen je bil in na čisto zgrešeni poti, ko se je zaradi antikomunizma - in ne samo zaradi tega - bojeval na okupatorjevi strani. To je bila zmeta na narodni in na mednarodni ravni in ni mogoče pri tem operirati s sofizmi. In kakor je nujno obsojati komunistične zločine, je zato nujno obsojati tudi tiste, ki so bili storjeni zaradi antikomunizma, in teh ni malo, predvsem gre za izgubo tisočev in tisočev, ki so bili odpeljani v taborišča, iz katerih se jih je vrnila peščica.

Oprostili mi boste, upam, da sem vam posredoval svoje razpoloženje in svoje prepričanje, čeprav se dobro zavedam, da sta vse poprej kot uglasena z ozračjem teh dni, posvečenih kulturi. A tudi zavest svojega obstoja ali ne-obstoja spada h kulturi, in če nas jutri posrkajo sosedje, bo tudi naša kultura samo preteklost. No, a ko sem ob vabilu na ta večer spet prebral Kogojev stavek, v katerem želi, da bi bilo njegovo delo izvirno, globoko slovensko in polno duha, sem, žal, ugotovil, da danes nismo ne izvirni ne državljansko ponosni, edino v kulturi vztrajamo v zvestobi izročilu, kot v teh dneh v Kogojevem imenu, katerim je treba iskreno čestitati. Vendar je to premalo, vsi skupaj in vsak posameznik smo dolžni poskrbeti, da naša življenjska zavest zadobi drugačen ton, da najdemo način za kulturno sintezo, ki jo je pred smrtjo predlagal Kosovel, tisti Kosovel, ki ga omenjamo, ko gre za Integrale, za konstruktivizem, pozabljam pa nanj, ko je v nevarnosti Kras in ko morajo književniki reševati Lipicance, in to seveda tokraj meje, ne v zamejstvu.

In če naj se povežem z začetkom, potem bom navedel modrega Bojana Štiha, ki je podčrtal, da "Jedro manjšinskega problema je vedno v matični državi in ne v manjšini" (Trst, 12.3.85). Vsekakor pa glede naše vitalnosti lahko navedem, da se je vsa italijanska kulturna javnost v Gorici poklonila dvema elitnima knjigama o slovenski književnosti na Gorškem, v Trstu pa je ob izdaji antologije italijanskih pisateljev založba napovedala sorodno antologijo slovenskih avtorjev glede na estetsko raven del in na številčno bogastvo pesnikov in pisateljev. To se pravi, da se še nismo odločili za odmiranje. Zato bi bilo želeli, da bi, kar se tiče vstopa v Evropo, centralna Slovenija korigirala svoje avtarkične sanje in se zavedala in tako učila šolarje in dijake, da sta najbližja Evropa Trst in Gorica na zahodu, Celovec na severu. Sam Trst pa da je celo izoblikoval velikega moža, ki ga premalo častimo, ki nas je s prvo slovensko knjigo že sredi Renesanse potrdil kot polnopravne člane kulturne Evrope - in ne samo Evrope.

POČASTILI SPOMIN NA SKLADATELJA IN
NARODNEGA BUDITELJA VINKA FILLIJA

Z GLASBO V BOJU ZA OHRANITEV SLOVENSTVA

MARJAN DROBEŽ

V Tolminu so v nedeljo, 30. avgusta, ob 50. obletnici smrti počastili spomin na skladatelja in neumornega narodnega buditelja Vinka Fillija. Po sveti maši v župnijski cerkvi, med katero so predvajali in peli njegovo skladbo z naslovom *Mati božja na Ilovici* (krajeno ime za tolminsko farno cerkev), je državni sekretar v ministrstvu za kulturo Silvester Gabršček Vinku Filliju na njegovi rojstni hiši odkril spominsko obeležje. Slovesnosti so se nadaljevale s koncertom, ki ga je Zveza kulturnih društev tolminske občine priredila v Kinogledališču. Filijevske skladbe so izvajali mešani zbor upokojencev pod vodstvom Vere Clemente-Kojič, Komorna skupina Inke pod mentorstvom Majde Luznik in pevski zbor iz Portoroža pod vodstvom dirigenta Mirka Šlošarja. Slavnostni govornik je bil Tomaž Pavšič.

Življenje, delovanje in usodo Vinka Fillija povzemamo z ugotovitvijo, da je kot glasbenik samouk dosegel razvoj in uspehe, ki so mu dali zasluženost mesto v tolminski zgodovini in v slovenski glasbi. Napisal je 44 skladb z najrazličnejšo tematiko, ki jih je fašizem preganjal in poskušal zatreti, ker je z njimi oz. kot organizator pevskega zbora in orkestra, pa tudi kot dirigent, spodbujal narodno zavest in boj za ohranitev slovenskega jezika. V obdobju fašizma so nanj izvajali najrazličnejše pritisk in oblasti so ga kar čez noč upokojile. Grenki vsakdanji kruh si je odtlej najprej služil z občasnim delom pri raznih zasebnih odvetnikih, kljub temu pa je neumorno vztrajal pri svojem edinem pravem poklicu, glasbi.

Bil je vsestranski delavec. Poleg tega, da je vodil svoj pevski zbor, je skladal pesmi in instrumentalne skladbe ter kuplete. Kadar je bila potreba in priložnost, je harmoniziral domače napeve, ki sta jih izvajala zbor ali orkester. Maksimalno si je sam naložil na že itak obremenjene rame tudi režijo iger, scenske osnutke in organizacijsko delo. Tako je nastalo veliko pesmi. Po dokončni prisilni ukinitvi prosvetnih društev so se vsa delovanja, tudi pevskih zborov, zatekla pod okrilje Cerkve. Tudi Vinko Filli je s pevskim zborom dobil zatočišče v tolminski farni cerkvi. Semkaj je prenesel svoja bogata izkustva, tokrat na področje cerkvene glasbe. In tedaj, ko na Primorskem že ni bilo več glasno slišati slovenskega petja, je v Tolminu obstajal številni cerkveni pevski zbor, kakaj k njemu je pristopil skoraj vsak, kdor se je čutil Slovenca, saj so poleg cerkvene glasbe v zboru gojili tudi narodno. To so peli skrivaj v cerkvi in tudi v od Tolmina nekoliko bolj oddaljenih vaseh. To

je bila včasih pesem, zapeta pod oknom dekleta, drugič uporna pesem na poti proti Gradu ali celo božična melodija raz zvonika tolminske farne cerkve. Pevovodja Vinko Filli je vztrajal tudi takrat, ko se mu je zbor zaradi objektivnih težav zmanjševal.

V tistem času je začel komponirati tudi na latinska ali na slovenska liturgična besedila. Med njimi je skladba *Ave verum*, v katero je podložil novo besedilo ljubke Šorli. Tudi nekaj drugih besedil mu je prispevala tolminska pesnica Ljubka Šorli, ki je bila vsa leta članica njegovega zbora. Blizu so mu bila besedila Janeza Pucija. Od njegovih del je uglašil peto mašo z naslovom *Mati božja na Ilovici*, napisano v spomin na bazoviške žrtve.

Ime Vinka Fillija smo še do pred nekaj leti zaman iskali v glasbenih priročnikih, niti ga ni bilo srečati v glasbeni publicistiki, čeprav bi vsaj v tej moral biti prisoten, kadar se je govorilo o ustvarjanju na Primorskem v obdobju med obema vojnami. Tudi novim oblastem po drugi vojni ni bil povšeči, zato so nanj izvajale razne pritisk. Komunistična oblast ga je že na začetku leta 1946 napadla, mu očitala narodnjaštvo ter nenaklonjenost socialističnemu režimu in mu odvzela mesto predsednika prosvetnega društva. Le z veliko nejevoljo in nemotno pa je dopustila, da ga je članstvo imenovalo za do smrtnega predsednika. Po letu 1945 je Vinko Filli vse do svoje smrti leta 1948 pisal v glavnem za zbor. Ostal pa je do konca zvest svojemu zboru v tolminski cerkvi, kjer kljub mnogim pritiskom ni hotel prenehati z dirigiranjem. Javni spomin na zaslužnega skladatelja in narodnega buditelja je bil v novi slovenski državi sicer obnovljen, največje priznanje pa so mu dali na slovesnostih preteklo nedeljo. Zanje sta se zlasti prizadevala sin in hči Vinka Fillija, Boris in Marta Filli.

ZAKLJUČEK MEDNARODNE POLETNE ŠOLE
ZA MLADE GLASBENIKE V POSTOJNI

GLASBENA GOVORICA JE MOST MED MLADIMI

V dvorani postojnske glasbene šole je v prvih dneh avgusta izvenlo desetdnevno muziciranje mladih glasbenikov z različnih koncev sveta, ki so del počitnic prebili v Mednarodni poletni šoli za mlade glasbenike. To je pomembna pobuda, ki ji gre posvetiti pozornost. Že deseto leto, in tokrat prvič v Sloveniji, je njen organizator in umetniški vodja tržaški violinist Igor Kuret. Njegova želja je otrokom omogočiti intenzivnejše delo pod mentorstvom uglednih glasbenih pedagogov tudi v času (kar dolgih) poletnih počitnic. "Izobraževanje v večkulturnem prostoru, ki ga ustvarjajo otroci in pedagogi iz različnih držav, pa je koristno tudi za oblikovanje pristnih in strpnih medsebojnih stikov. Obenem udeleženci vsakokrat spoznajo značilnosti okolja, v katerem se šola izvaja. Hkrati bi to lahko bila dobra priložnost za glasbene pedagoge iz bližnjih obmejnih krajev, da se spoznajo z delom tujih pedagogov in izmenjajo izkušnje."

Letos se je šole, ki je potekala od 23. julija do 2. avgusta, udeležilo 32 otrok v starosti od šestega do dvanajstega leta, ki se učijo glasbila vsaj eno leto. Prišli so iz Italije, Madžarske, Romunije, Hrvaške, Slovenije in Ohia - ZDA. Kot so nekateri otroci sami znali povedati, so se v šoli zelo dobro počutili, pohvalili so učitelje ter dodali, da so se naučili veliko novih skladbic ter prvič komorno muzicirali ali igrali celo v orkestru.

Individualni in skupinski pouk glasbil so vodili ugledni tuji glasbeni pedagogi, ki so bili tudi sami izredno zadovoljni z izvedbo in vzdušjem šole. Dorothea Vismara-Hoffman iz Ohia, ki je poučevala violino in komorno igranje, je o postojnski šoli dejala: "Običajno je na lek-

ci o ustvarjanju na Primorskem v obdobju med obema vojnami. Tudi novim oblastem po drugi vojni ni bil povšeči, zato so nanj izvajale razne pritisk. Komunistična oblast ga je že na začetku leta 1946 napadla, mu očitala narodnjaštvo ter nenaklonjenost socialističnemu režimu in mu odvzela mesto predsednika prosvetnega društva. Le z veliko nejevoljo in nemotno pa je dopustila, da ga je članstvo imenovalo za do smrtnega predsednika. Po letu 1945 je Vinko Filli vse do svoje smrti leta 1948 pisal v glavnem za zbor. Ostal pa je do konca zvest svojemu zboru v tolminski cerkvi, kjer kljub mnogim pritiskom ni hotel prenehati z dirigiranjem. Javni spomin na zaslužnega skladatelja in narodnega buditelja je bil v novi slovenski državi sicer obnovljen, največje priznanje pa so mu dali na slovesnostih preteklo nedeljo. Zanje sta se zlasti prizadevala sin in hči Vinka Fillija, Boris in Marta Filli.

ciji z učencem prisoten le njegov učitelj, tukaj pa ima otrok priložnost muziciranja s številnimi drugimi otroki, kar je izredno pomembna izkušnja, ki pogloblja stik z glasbo." Gerda Kroissenbrunner iz Gradca, pedagog za violino in komorno glasbo, je prav tako mnenja, da otroci običajno premalo komorno muzicirajo in jo je zato možnost glasbenega združevanja najbolj navdušila.

Igor Kuret se je ob organizacijskih zadevah, poučevanju violine in vodenju komornih skupin ter orkestra, "spoprijel" tudi z zborom, v katerem so otroci prepevali pesmi v slovenščini, angleščini, italijanščini, madžarščini...

Vse številnejšim poletnim šolam in tečajem v tem obmejnem prostoru, od Jadrana do Alp, se je tako pridružila tudi Postojna. Ravnateljica postojnske glasbene šole Neda Nanut je izrazila zadovoljstvo z izvedbo poletne šole, ki je popestrila poletni kulturni utrip.

Kaj pa načrti organizatorjev za bližnjo prihodnost? Po napovedih Igorja Kureta bodo že v septembru prav v Postojni potekale intenzivne priprave Mednarodnega orkestra mladih glasbenikov, ki se bodo zaključile s koncertom v Trstu na 26. Mednarodnem kongresu ESTA - European String Teachers Association, ko bo javnosti predstavljen Projekt Evropskega otroškega orkestra. Naslednja Mednarodna poletna šola pa se bo prihodnje leto morda selila na Madžarsko ali pa v Firence v Italijo, če se ne bodo postojnske krajeve ustanove odločile, da bi ta mednarodna glasbena pobuda lahko dobila stalni sedež prav v tem slovenskem mestecu, bogatem s kulturnimi prizadevanji.

ŠD

DRUGO DEJANJE
GORIŠKIH
RODOLJUBOV

OŽIVLJENI SPOMIN NA VLADIMIRJA PAVSICA

Konec preteklega tedna je pred domačo hišo v Grgarju, kjer se je pesnik, pisatelj, svobodni umetnik, dramatik in pedagog Vladimir Pavšič - Matej Bor rodil leta 1913 in preživel del otroštva, zrasel doprni pesnikov kip, ki so ga v znamenje hvaležnosti pomembnemu sovaščanu ob peti obletnici njegove smrti na izjemno pobudo društva Goriških rodoljubov postavili Grgarci ob pomoči novogoriške mestne občine.

Slavnostni dogodek, ki je spričo številnega občinstva za uro ali dve v Grgarju popolnoma ohromil cestni promet in povezovalo Goriške ravnine s Čepovansko dolino, je obogatila prisotnost častne čete slovenske vojske, slavnostnega govornika, poeta in akademika Cirila Zlobca, župana Črtomira Špacapana, pesnikove sestre in sorodstva, Lada Pahorja, ki se je pesniku Boru poklonil v imenu borčevske organizacije, Pihalnega orkestra Anhovo, Trobilnega ansambla Silicanum in mešanega pevskega zbora Srečko Kosovel iz Ajdovščine.

Znamenito pesnikovo medvojno in povojno pokončno človeško držo, njegove umetniške vzpone in pogumna dejanja, s katerimi je Bor utiral pot slovenskemu povojnemu pesništvu in njegovim snovalcem, je s prisrčno človeško toplino med prisotne poslal Ciril Zlobec, ki je poudaril, da je Bor prevečkrat zamolčan, a pomembna slovenska, primorska, politična in kulturna osebnost dvajsetega stoletja.

Pesnikovemu spomenu se je z izdajo faksimilirane zbirke uporniških pesmi *Previharimo viharje* in spominske razglednice oddolžila novogoriška založba Branko, filatelistično društvo dr. Franc Marušič pa z izdajo priložnostnega žiga.

Odkritje doprsnega kipa, delo Borovega prijatelja, akademskega kiparja Belača, so domačini v Grgarju združili s proslavljanjem domačega kulturnega praznika, ki se je nadaljevalo s prijaznim druženjem krajanov in obiskovalcev.

MARJANA REMIAŠ

GROZILJIV SVET RAČUNALNIKOV

HIROŠIMA 45, CERNOBIL 87, WINDOWS 98

PETER SZABO

Pred nekaj dnevi me je neka znanstvena televizijska oddaja skušala prepričati o prekrasni računalniško vodeni prihodnosti, ki nas baje še čaka. Kot tisti tečni ljudje, ki ti vedno skušajo dokazati svoj prav in te s tem privedejo do tega, da se z njimi vedno manj strinjaš, tako me je tudi ta oddaja spravljala v vse večje nasprotovanje tej krasni prihodnosti.

In kaj je bilo v oddaji tako groznega? Predvsem slepa zaverovanost v znanost in njeno popolnost. Prepričan sem bil, da so časi vere v napredek, nezmotljivo znanost in absolutno tehniko mimo. To je bil čas moderne in zelo sem bil vesel, da končno živimo v postmoderni, ko misel ni več pomembnejša od osebe, ko so majhne, vsakdanje stvari dragocenejšje od ideologij. Potem pa, bum, čisti tehnokratizem v živo! Televizijska oddaja, ki v nedeljo popoldan prodaja gledalcem grozovitosti tehnološke ideologije.

"Kako lepo bo, da bomo lahko z virtualno resničnostjo potovali po celem svetu in videli prekrasne kraje našega planeta, ne da bi se morali premakniti iz fotelja in ne da bi morali prestajati utrjujoča večurna potovanja..." In vendar je lepota prav v tem. Prav v tem je čar potovanja. Utrujen in izčrpan končno prispeš do cilja in se ti kraji zdijo veliko lepši, kot če bi jih videl, ne da bi pred tem spravil iz sebe kaj truda.

Toda to še ni vse. Znana je izjava ameriškega fizika, ki pravi, da se nikoli ne bi rad peljal na letalu, ki so ga fiziki umetno ustvarili. "Ves čas bi se samo

spraševal, kaj so pozabili!" In to je res. Resničnost je lepa zaradi svoje kompleksnosti, pisarnosti. Ustvarjalci računalnikov pa nujno kaj vedno pozabijo. Potovanje sestavljajo prav tisočere barve ali odtenki ene same barve, vonji, sence, toplota, mraz in milijoni podrobnosti, za katere še tako učinkovita skupina računalniških ustvarjalcev ne more poskrbeti. Kdo bo poustvaril vonj brazilske zemlje in črnske kože? Očitno nihče, saj to ne spada v računalniško estetiko.

Zato se pazite! Od računalniških sistemov do totalitarnih ideologij je samo korak. Glavne vrednote so že enake: absolutna prevlada tehnologije, lepota in moč telesa (telo kot stroj), toga urejenost družbe (popoln program) in vera v napredek znanosti (znanost bo nekega dne razložila vse). Nekega dne bo računalnik prevzel vse naloge v hiši, pravijo. Pomival bo, te obril in popeljal v eksotične kraje. Kaj pa, če pride do napake? Še Billu Gatesu se je na uradni predstavitvi novega sistema Windows 98 sistem "sesul", oz. prišlo je do hude napake. Tako, kot je prišlo do hude napake v vsakem totalitarnem političnem sistemu in se je končno "sesul".

Kaj se bo zgodilo, ko boš vtikal potovanje na Havaje, pa te bo računalnik zaradi napake odvrnil sredi državnega udara v Kongu? Ali pa bo obril ženo, zlikal psa in zamrznil otroka ter ga posul s čokoladnim prahom? Raje vidim, da računalnik ostane računalnik in da znanost ostane, kjer je: šele nekje na začetku.

ŠTIPENDIJE SKLADA DORČE SARDOČ

Upravni odbor Sklada Dorče Sardoč razpisuje natečaj za dodelitev sledečih štipendij:

- dve štipendiji v znesku milijon lir za učence Zavoda za slovensko izobraževanje. Prošnji morata biti priložena družinski list in davčna prijava vseh družinskih članov.
- tri štipendije v znesku dva milijona lir za univerzitetne študente. Prošnji morajo biti priloženi sledeči dokumenti: fotokopija univerzitetne knjižice z izidi opravljenih izpitov, družinski list in davčna prijava vseh družinskih članov.
- ena štipendija v znesku pet milijonov lir za podiplomski študij ali specializacijo. Prošnji morajo biti priloženi sledeči dokumenti: potrdilo o opravljenem univerzitetnem študiju s končno oceno, družinski list in davčna prijava vseh družinskih članov.
- z namenom ohranjanja lika dr. Dorčeta Sardocha bo sklad dodelil štipendijo v znesku treh milijonov lir za raziskavo, namenjeno morebitni objavi v okviru podiplomskega študija na temo "Protifašistično in protikupatorsko delovanje primorskih ljudi". Kandidati naj v prošnji navedejo osnovne okvire raziskave ter priložijo dokumente o opravljenem študiju, družinski list in davčno prijavo vseh družinskih članov.

V prošnjah morajo biti navedeni podatki o drugih prejetih štipendijah in podatki bančnega računa, na katerega bo štipendija nakazana. Pri dodelitvi štipendij bo upravni odbor upošteval predvsem študijske uspehe in potrebe proslilcev na osnovi 5. člena statuta sklada. Štipendije bodo dodeljene do 30. septembra 1998. Za vse potrebne informacije so na razpolago člani odbora: Boris Peric (0481 32545), Zdravko Cuštrin (0481 387310), Vera Tuta Ban (040 299632), Karlo Černic (0481 78100). Zainteresirani naj dostavijo prošnje do 10. septembra 1998 v zaprti ovojnici na sledeči naslov: SKLAD - FONDAZIONE D. SARDOČ c/o Studio Legale - Odvetniška pisarna SANZIN, ulica Diaz št. 11 Gorica.

BOGATA MLADIKA ŠT. 7

OD OSNUTKA ZA ZAŠČITNI
ZAKON DO DRAGE '98

Med zamejske bralce je prišla 7. številka revije Mladika v letošnjem letu. Še poletno počitniško razpoloženje naslovni strani sledi vabilo k udeležbi na 33. študijskih dnevih Draga '98, zatem pa si lahko preberemo uvodnik z naslovom *Razočaranje ali streznitev*.

Tema članka je zakonski osnutek za globalno zaščito Slovencev v Italiji, ki ga nameravajo predstaviti v rimskem parlamentu in nad katerim, piše Mladika, je slovenska manjšina lahko samo razočarana, saj je z osnutkom zmanjkal tudi temeljni element vsakega zakona, in sicer njegov duh, pripravljenost ustvariti nove odnose med državo in manjšino. Mladika je kritična tudi do slovenske levice, ki je pripravljena sprejeti karkoli, da ne bi delala preglavic vladi.

V naslednjem prispevku, ki je posvečen dogajanju v slovenski Istri, se Leda Dobrinja zelo ironično, a obenem tudi zelo kritično, loteva tematike t.i. multikulturalnosti, kjer so vsi združeni v eno, "bratsko in demokratično, a samo, če govoriš italijansko." Zatem si lahko preberemo novelo Marijana Eileta *Pravljica o Marjetkinem čudežu*, objavljen pa je tudi krajši pogovor s skladateljem in jezikoslovcem prof. Pavletom Merkujem, kjer se le-ta spominja duhovnika in političnega delavca Virgila Ščeka. Zatem je v Mladiki objavljen še tretji del Spominov nekdanjega padalca avtorja Stanislava Simčiča, Bruna Pertot pa nadaljuje z literarnim opisanjem domačih rastlin in

zelišč (tokrat je opisan poper). Za rubriko *V iskanju ljubezni* je Bruna Ciani Štekar prispevala prvo nadaljevanje razmišljanja *Ljubezenska plodnost ali sterilnost*. Dalje lahko najdemo pričevanje o zagrebškem kardinalu Stepcu ter spominski zapis Martina Jevnikarja o nedavno umrlem pisatelju Stanku Kocipru. Tokratna Mladika prinaša tudi več literarnih in likovnih ocen izpod peresa Neve Zaghet ter Magde in Martina Jevnikarja, objavljen pa so tudi pesmi Danijele Zupan, ki so prejele prvo nagrado na literarnem natečaju Mladike. Prisotne so tradicionalne Mladikine rubrike *Antena*, *Mogoče vas bo zanimalo* zvedeti, da... in *Čuk na Obelisku*.

Tudi tokrat je skupaj z Mladiko izšla njena mladinska priloga *Rast*. Poleg uvodnika izpod peresa Martina Maverja o športu je treba opozoriti na rubriko *Prometejev ogenj*, v kateri se Breda Susič pogovarja s psihologom Pavletom Kogejem, zatem spored 8. Drage mladih, priložnostni zapis o srebrnomašniku Tonetu Bedenčiču, pesmi Davida Bandellija in druge prispevke.

IŽ

GOSTINEC IN PEVEC

UMRL JE
NEVO HRVAT

Prejšnji teden je mnoge presunila novica, da je nepričakovano, v starosti dvainpetdeset let, umrl Nevo Hrvat. Pokojnik je bil cenjen gostinec na Tržaškem; delal je namreč v restavraciji Furlan na Repentabru. Bil je tudi odbornik gostinske sekcije Slovenskega deželne gospodarskega združenja. Njegova velika ljubezen je bilo petje, bil je namreč ustanovni član in večletni pevec Tržaškega okteta.

Pogreb je bil v ponedeljek, 31. avgusta, na Repentabru. Obred je vodil domači župnik Tone Bedenčič, spregovoril je prof. Boris Pangerc, pela pa sta repentabski cerkveni zbor in Tržaški oktet.

Hudo prizadeti družini in ostalim sorodnikom naj gre iskreno sožalje tudi s strani našega časopisa.

POMEMBNI
IMENOVANJI
ZA SLOVENSKE
DUHOVNIKE

Tržaški škof Evgen Ravignani se je pred kratkim odločil za pomembni imenovanji v zvezi s slovenskimi duhovniki. V prvem primeru pravzaprav ne gre za imenovanje, pač pa za potrditev: dosednji škofov vikar oz. delegat za slovenske vernike msgr. Franc Vončina je bil potrjen na tem mestu. Škof Ravignani pa je imenoval ravnatelja Slovenskega pastoralnega središča v Trstu ter slovenskega kaplana pri Novem sv. Antonu in Sv. Jakobu g. Marija Gerdola za kanonika. To je, potem ko je bil openski župnik dr. Zvone Štrubelj imenovan za dekana za slovenske vernike, že tretji pomemben korak tržaškega škofa do Slovencev.

Msgr. Vončini, še posebej pa g. Gerdolu, iskreno čestita tudi naš časopis.

MOSP PRIREJA
ZAMEJSKI
ROCK
FESTIVAL

V ponedeljek, 7. septembra, bo pod šotorom v parku Finžgarjevega doma na Opčinah *Zamejski rock festival*.

Prireja ga skupina Mladi v odkrivanju skupnih poti (MOSP), ki želi na tak način ponuditi prostor in možnost mladim zamejskim rock skupinam, ki nimajo kje igrati pred občinstvom, medtem ko je zanimanje za rock glasbo med današnjimi mladimi še vedno živo.

Predviden je nastop več krajevnih skupin, kot so *Kraški ovčarji*, *Moron Brothers*, *Charge*, *Old Crow*, *No comment*, *Nuovi amici* in druge. Festival bo potekal od 18. ure dalje (vstop bo prost), na razpolago pa bo tudi Play Station Point (PSX), kjer bodo udeležencem na razpolago tudi video-igre.

POGOVOR / ŠTEFAN PAHOR

VTISI S SREČANJ Mladinskih
MANJŠINSKIH ORGANIZACIJ

MATJAŽ RUSTJA

Kdo je organiziral tako zabaven projekt, ki je vabil manjšince iz vse Evrope? Kako pa je potekal program?

Organizator tega velikega mednarodnega dogodka je FYK, kratica za Frysk Ynternationaal Kontakt, to je mladinska krovna organizacija za frizijsko manjšino, in pa YEN (Youth of European Nationalities), to je mednarodna mladinska krovna organizacija za manjšine v Evropi. Cilj tega seminarja je bil najprej zbuditi v mladih udeležencih občutek bodočnosti, ki jo bomo gradili na delu oz. službi. Torej glavno mesto tega srečanja je bilo: "We can make it work". Seminar je potekal od nedelje, 25. julija, do sobote, 1. avgusta, v različnih mestih Frizije. Te skupine so imele tudi različne delovne programe in tematike. Tako v mestu De Jouwer, kjer je tudi bila večina izmed nas Tržačanov, smo imeli kot tematično *Delo in vzgojo*. Poleg teh štirih okrajev je obstajal še glavni urad, ki je koordiniral celotno zadevo in je bil postavljen v glavnem mestu Frizije Ljouwert. Večji del seminarja je torej potekal v ločenih skupinah razen nekaterih skupnih trenutkov, ko smo se vsi udeleženci zbrali. Tako je bilo skupno prihajanje in sprejemanje udeležencev v Ljouwertu in pa slovesna otvoritev naslednji dan. Zadnjo noč pa smo se zopet vsi združili in doživeli skupno večerjo in ples v mestu Dokkum, to je na skrajnem severu Frizije. Delo v posameznih okrajih pa je potekalo tako: najprej smo spoznavali kraj sam, kjer smo prebi-

Manjšinsko telo živi in se dinamično giblje le v osveščenosti, v grajenju in izvrševanju skupnih ciljev, v ljubezni do lastnega jezika in kulture, v prepričanju, da je lahko

manjšinski subjekt ogromno bogastvo samemu sebi in večini, ki ga obdaja. Ne nazadnje pa bi dodal še kontakte, srečanja in sodelovanja z ostalimi manjšinami v lastni državi in (kar postaja danes izredno aktualno) v skupni Evropi. Mladi v odkrivanju skupnih poti (MOSP) gojijo že vrsto let stike z YEN-om... da bi kaj več izvedeli o tem, smo zaprosili za pogovor Štefana Pahorja, člana MOSP-a, ki se je mudil pred kakim mesecem v Friziji, kjer je potekal projekt Simmerbarren 500, pred nekaj dnevi pa v Bocnu...

vali, in se nato spoznavali med sabo. Naslednji dan pa smo se razdelili v podskupine, s katerimi smo potem delali prek celega tedna. Vsaka podskupina je imela seveda drugačen pristop do tematike, ki je bila skupna za naš okraj. Obstajala je torej skupina, ki se je posvetila igralsko-gledališkim tehnikam za obravnavo tematike. Druga skupina oz. delavnica je pripravila skupinsko sliko s pomočjo papirja, ki smo ga sami izdelovali. Še drugi so obravnavali tematično vzgojo in informiranje na področju dela in zaposlitve. Ena skupina je pripravila načrt za ekonomski razvoj mesta, v katerem smo stanovali, druga skupina se je posvetila precej filozofski tematiki, govorili so namreč, kako je v današnji družbi služba oz. zaposlenost nova religija. Kdor ima službo in kdor je nima, podobno kot kdor veruje in kdor je brez vere. Poleg dela po skupinah, ki sem jih naštel, smo imeli še nekaj skupnih predavanj, ki so nam prikazovala različne vidike zaposlovanja in kako skušajo v različnih državah rešiti problem nezaposlenosti. Seveda smo imeli poleg teh resnih trenutkov precej možnosti za sprostitve in zabavo, večerne ure so bile seveda namenjene predvsem zabavi s plesom, glasbo in živu in spoznavanju novih prijateljev.

Na "delovnem tednu" si spoznaval tudi bogat mozaik evropskih manjšin. Kako si doživljal ti kot zamejec srečanje z ostalimi manjšinci in kako bi ocenil položaj manjšin v Evropi?

Ker je seminar organiziral YEN, je bila večina prisotnih udeležencev del raznih evropskih manjšin. Povabljeni pa so bili vsi narodi iz Evrope. Nas Slovencev iz Trsta je

bilo sedem, bilo je nekaj Slovencev iz matice, precej Italijanov, zanimiva je bila prisotnost mladih iz novonastalih držav z vzhoda. Predvsem je bilo nekaj predstavnikov iz baltskih držav, to so Estonija, Latvija in Litva. Za nas zamejce je pa posebno zanimivo spoznavati različne manjšine iz drugih evropskih držav. Predvsem odkriješ, da imajo te manjšine zelo različne težave in različne zahteve. Neke manjšine so zelo močne in samozavestne, druge so precej zapostavljene in neprisotne. Važno pa je, da se vsi zavedamo, da je Evropa sestavljena iz pravega mozaika jezikov in kultur, ki presegajo tiste uradne meje, ki jih je zgodovina postavila.

Manjšinski sistemi so v bistvu zelo krhki, skoraj povsod po Evropi neizbežno mori asimilacija... V katero smer bi morale po vašem mnenju zapluti manjšine?

Prihodnost manjšin je prav v evropski skupnosti. Danes izgubljajo meje tisti pomen, ki so ga imele v preteklosti. Te meje so bile večinoma načrtane z nasiljem in brez obzira do narodov, ki so živeli ob njih. Nastala so tako zelo močna trenja med etničnimi skupinami. Trenja, ki še danes terjajo ogromno žrtev, škode na ekonomskem in seveda tudi na kulturnem področju. Morda nam bo evropska skupnost pomagala, da premagamo te narodnostne predsodke. Tudi organizacija YEN je gotovo pripomogla, da smo v določeni meri že ustvarili neko evropsko mentaliteto, ki jo bomo prav vsi morali sprejeti. Organizacija YEN se bo še naprej trudila in delala za uveljavitev in priznanje vseh evropskih jezikovnih in narodnih manjšin. Bodočnost manjšin pa ni samo v pomoči, ki nam jo bo dala Evro-

pa, ali v priznavanju manjšine s strani večinskega naroda; predvsem je važno, da smo mi sami manjšinci zavedni in združeni v boju za obstanek.

V zadnjih dneh avgusta (27. in 28.) si spet odpotoval na srečanje manjšin v Bocnu. Kaj pa je bilo tam na dnevnem redu?

Na Južnem Tirolskem, točneje v vasi Weisenbach, smo se predstavniki manjšin iz alpskega okrožja srečali, dabi začrtali smernice za prihodnost YEN-a. V prejšnjih letih smo se zavedali, da z novonastalimi državami na vzhodu in pa propadom komunističnih režimov bomo prišli v stik z novimi manjšinami. To pomeni, da mora biti organizacija pripravljena na drugačen način dela. V prejšnjih letih smo imeli precej ustaljeno število članov oz. manjšin, ki so včlanjene. To nam je seveda omogočalo delo na določeni ravni. Jutri se bo število verjetno podvojilo. Odločili smo se, da moramo spremeniti določene stvari v organizaciji našega delovanja. Eden izmed glavnih zaključkov je bil, da bomo od naslednjega leta začeli z regionalnim delom. Manjšine se bodo porazdelile v štiri regije. To bo omogočalo boljše delovanje in seveda boljše stike med manjšinami, ki imajo več skupnih interesov. Drugače smo se pogovarjali, kako izboljšati na splošno delovanje organizacije na različnih področjih. Važno pa je, da se vse manjšinske organizacije zavedajo, da so same krogiteljice obstoja YEN-a.

Ti si seveda tudi član MOSP-a. Bi nam na kratko predstavil to mladinsko in študentsko organizacijo, ki ima, med drugim, tudi stalne stike z YEN-om?

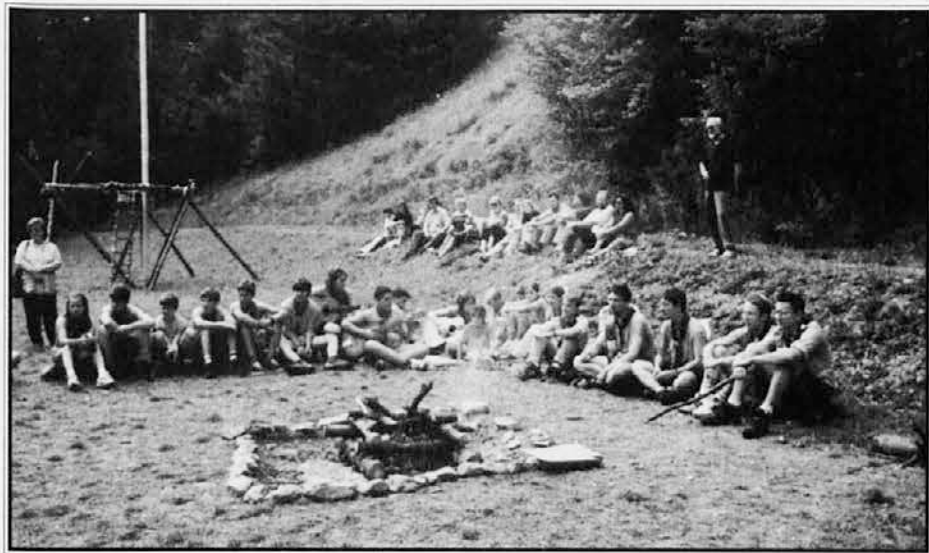
MOSP je začel sodelovati z YEN-om v zadnjih dveh letih. Prej so držali stike s to organizacijo člani Mladinske sekcije Slovenske skupnosti. Ker pa so ti stiki nekoliko usahnili, smo prevzeli celotno zadevo nase, tudi ker smo kot mladinska organizacija bolj primerni za tako organizacijo, kot je YEN. MOSP si skuša prizadevati, da bi združeval vso slovensko zamejsko mladino, ki si želi živahnega udejstvovanja na različnih področjih v sklopu naše manjšine. MOSP pripravlja izobraževalne večere, kulturne prireditve, skrbi za stike s sorodnimi organizacijami, glavna pobuda pa je gotovo prireditve študijskih dnevov Draga mladih, ki se prav v teh dneh začnejo. Kdorkoli bi si želel živahnega in kreativnega udejstvovanja, se nam lahko zelo enostavno pridruži na kateri izmed naših dejavnosti. Sprejeli ga bomo z odprtimi rokami.

Hvala lepa za pogovor.

ŠE SKAVTSKI POLETNI PODVIGI

SKAVTI DRUGE ČETE NA TABORU CHEYENNE V ŽIREH PRI ŽIROVNICI

V prejšnji številki smo objavili članek o poteku letošnjih taborov tržaških skavtov. Tokrat objavljamo prispevek o taborjenju druge čete izvidnikov in vodnic v Žireh pri Žirovnici.

Približno dvajset izvidnikov in vodnic (skavtov in skavtinj od 12. do 16. leta starosti) in sedem voditeljev in pomočnikov z Opčin, Repentabra in Proseka-Kontovela, to se pravi iz vasi, ki spadajo v 2. steg tržaškega dela Slovenske zamejske skavtske organizacije, je zadnja dva tedna meseca julija preživelo pod šotori v Žirovnici pri Žireh, na Gorenjskem.

TABORNI PROSTOR

Tabor je stal na travniku, na koncu majhne, prijazne in mirne doline, ob čistem po-

toku, čez katerega so spetnili skavti postavili lepo izdelano brv. Ob zelene šotore so v prvem delu tabora postavili še nekaj lesenih zgradb, ki se jih ne sme pogrešati na nobenem taboru: postavili so vhod v tabor, ki je zaradi svoje posebne zgradbe vsakega obiskovalca takoj opozoril na temo, ki so si jo izbrali za letošnji tabor, t.j. na temo Indijancev. Tudi oglasna deska je nosila tipičen znak plemena Cheyenne, oltar pa je bil pogrnjen z zelo okusno pobarvanim prtom, ki je bil okrašen z indijanskimi vzorci. Sredi tabora je go-

spodoval jambor, ki je imel privzdignjen oder, tako da sta se morala skavta, ki sta vsak dan dvigala in spuščala zastavo (skavtsko zastavo in slovensko trobojnico), nanj povzpeti po lestvi. Na drugi strani potoka so skavti postavili skupno kuhinjo, vsak vod pa si je tudi zgradil lastno ognjišče in jedilnico, saj so si morali "mladi Indijanci" večkrat tudi sami skuhati obede, in to na ognjiščih na drva. Taborni prostor je bil res zglodno urejen, čist in prijeten.

PROGRAM

Kdor je prišel na obisk, je bil takoj prijetno presenečen

predvsem zaradi vzdušja, ki je vladalo na taboru. Mlajši in starejši, vsi so bili povezani, zdelo se je, da so prijatelji med seboj in da se med seboj razumejo.

Program je bil zelo pester in privlačen, posebno v drugem delu tabora. Prve dni so namreč morali posvetiti postavljanju šotorov in zgradb. Potem pa so si privoščili najprej izlet v Idrijo, kjer so si med drugim ogledali rudnik živega srebra, potem pa še športni dan (s posebej pripravljenimi skavtskimi igrami), po dnevu obiskov pa so imeli na programu taborno šolo, kjer so se učili kuhanja, prve pomoči, orientacije in postavljanja bivakov, vse te veščine pa so konkretno uporabili na bivakiranju in na posebni preizkušnji. Na posebno preizkušnjo so odšli le člani višjega voda (to pomeni vsi izvidniki in vodnice, ki že obiskujejo višje šole). Smisel preizkušnje je bil ta, da so se izvidniki in vodnice sami iz neznane točke, kamor so jih voditelji pripeljali s privezanimi očmi, vrnili na tabor do določene ure naslednjega dne. Sledilo je pol dneva zbranosti, ko so se mladi posvetili odkrivanju indijske duhovnosti.

Sledila je velika igra, ki je vključevala dan izražanja (vsaka od dveh skupin, v katere so se razdelili skavti, je morala izdelati nekatere tipične indijske predmete), nato pa spopad dveh skupin, ki sta morali prestati štiri velike preizkušnje in si tako pridobiti štiri svete puščice. Ob vsem tem pa so imeli na taboru čas tudi za počitek, za razigrano kopanje v potoku, za pogovore, za veselje ob tabornem ognju, za stike z domačini in s skavti iz bližnje vasi.

Kmalu se je približal konec tabora in treba je bilo podreti zgradbe, šotore in se posloviti.

Tabor je vodil Matjaž Rustja-Prizadevni volk, ob njem pa sta glavno odgovornost nosila še Andrej Maver-Mirni jelen in Alenka Hrovatin-Vztrajna panda. Drugi voditelji in pomočniki so zaradi raznih obveznosti ostali na taboru le za prvi ali drugi del tabora (Štefan Pahor-Zviti leopard, Dunja Fabjan-Kreativna panda, Matej Susič-Duhoviti jelen, Irena Rustja-Športna antilopa), spet ostali pa so prišli na obisk le za dva dni. Prav vse te mlade prostovoljce pa je označevala predanost svojemu poklicu, t.j. nesebičnemu delu z mladimi, ljubezni do njihovih varovancev, zavesti o odgovornosti za njihovo celovito vzgojo. Navdušenje, ki so ga vložili v svoje delo, je prav kmalu nalezlo tudi mlajše udeležence in tako zagotovilo popoln uspeh tabora.

BREDA SUSIČ
NATANČNA GAZELA

OBVESTILA

MESEČNA MAŠA za edinost ta mesec odpade zaradi romanja na Barbano. Vest o naslednji maši bomo javili naknadno.

PROSVETNO DRUŠTVO Kolonkovec prireja 19. Praznik solate, ki bo potekal na kmetiji Sonje Gregorič in bratov Marčela in Giorgia Debelisa v soboto, 5. septembra. Zbiranje od 15.30 naprej. Na sporedu bodo tekmovanje v sajenju solate, razstava domačih značilnih pridelkov in povrtin ter majhna družabnost ob zakuski in nagrajevanje tekmovalcev in najlepše solate.

DAROV

V SPOMIN na drago gospo Judito Širca Fabjan, na prof. Jožka Bašo ter na prizadevno članico odseka Slovenske Vincencijeve konference pri Sv. Ivanu v Trstu gospo Pavlino Adami daruje Ksenija Levak vd. Budal 100.000 lir za zgoraj omenjeni odsek.

ZA CERKEV pri Svetem Ivanu: v spomin na Pavlo Adami daruje sestra Gianna 70.000 lir.

ZA MISIJONARJA Pedra Opekco: A.K. 100.000.

ZA CERKEV v Ricmanjih: Marčela Vatovac, Ricmanje, 50.000; Pierina Hrvatič, Ricmanje, 80.000; Pierina Slavec, Frankovec, 80.000; M.B., Trst, 100.000.

ZA MARIJIN DOM v ul. Risor-ta: Cilka Uršič v spomin na pokojno sestro Dorotejo 500.000; C.N. v spomin na pokojnega Borisa Gorjupa 50.000.

ČESTITKE

Evi in Paulu se je pridružila mala DALILA. Vsi Žerjalovi čestitajo staršem, mali Dalili pa voščijo, da bi bila vedno zdrava in vesela.

Naši organistki Evi Declava in njenemu možu Paulu Del Giustu se je rodila DALILA. Povečani družini iskreno čestita cerkveni pevski zbor od Sv. Ivana.

V DOMU BLAGROV NAD TRSTOM

DUHOVNE VAJE ZA ŽENE IN DEKLETA

V Domu blagrov (Le Beatitudini) nad Trstom se nas je zbralo lepo število žena in deklet (ne ravno v rosnih letih) pri vsakoletnih duhovnih vajah, ki jih že dolga leta pripravlja poštrenovalni g. Kunčič. Doslej mu je rada pomagala Dora Kosovel, letos pa jo je huda bolezen tik pred začetkom duhovnih vaj spravila v bolnišnico. Bog ji pomagaj! Dobro jo je nadomestila ga. Jež.

Duhovne vaje so trajale tri dni, od 17. do 19. avgusta. Koga boljšega bi mogle imeti za voditelja, kot pesnika, pisatelja, borca za edinost med krščanskimi verami, vnetega spoznavalca vzhodnih obredov in vzhodne liturgije, odličnega govornika - in kaj naj še dodam? - oh, da, univerzitetnega profesorja na mariborski univerzi: dr. Stanka Janežiča? Toda vsi ti naslovi niso imeli ob tej priložnosti mnogo pomena; mnogo več je veljalo, da je g. Janežič nekaj let pastiral v naših krajih in nas in naše razmere dobro pozna. Tako je lahko svoje lepe govore prilagodil prav nam. Pa še to

je menda upošteval, da vročina jemlje moči in rada poslušalce uspava - in letos so bile duhovne vaje prav v "pasjih dneh". Kajti govore je imel kratke, toda vsak govor nas je napolnil z novo močjo in utrdil v nas staro poznavanje evangelijskih izrekov in osvežil v nas njihov pomen. G. Janežič je namreč sledil Janezovemu evangeliju.

Zaključil pa je z za nas veselo snovjo: govoril je o škofu Antonu Martinu Šlomšku in o njegovi proglasitvi za blaženega.

Slovenci imamo prvega svetnika, ki ga bo Cerkev uradno razglasila. Koliko ga poznamo? Vemo, zakaj si je zaslužil mesto na oltarju? Najbrž malo ali nič. Zato bi bilo prav, da si poskrbimo knjigo o njem in o njegovih delih.

Pri kosilu in pri večerji nas je g. Janežič razvedril z branjem nekaterih Šlomških del: pesmi, rekov, zgodbic...

Te duhovne vaje so bile res "malce drugačne". Hvala zanje dr. Stanku Janežiču, pa tudi g. Kunčiču, ki je duhovne vaje organiziral!

NM

VERSKE, KULTURNE IN DRUŽABNE PRIREDITVE

PESTRO PRAZNOVANJE SV. JERNEJA NA OPČINAH

Tudi letos so na Opčinah lepo počastili god svojega župnijskega zavetnika sv. Jerneja apostola. Ustaljena navada je, da ob tej priložnosti openski župljani priredijo tudi eno ali več kulturnih točk, tako da je v zadnjem tednu avgusta na Opčine vedno rado zahajalo veliko število ljudi, ki cenijo tako duhovno kot kulturno vsebino Jernejevega praznovanja. (Spomnimo se samo lanskega praznovanja 375-letnice openske župnije.)

Župnija je svojega zavetnika počastila že na sam njegov god, v ponedeljek, 24. avgusta. Zvečer je bila ob 19. uri slovesna maša, ki jo je daroval salezijanski inšpektor iz Ljubljane p. Stanislav Hočev var ob somaševanju domačega župnika Zvoneta Štrublja, kaplana Franca Pohajača in repentabskega župnika Toneta Bedenčiča ter italijanskega kaplana in župnika sosednje župnije Marije kraljice sveta. Po maši je bil na

prostoru za cerkvijo doživet koncert kvarteta saksofonov Danubia Saxophon Quartet z Dunaja (na sliki). Posebno slovesno pa je bilo na Jernejevo nedeljo, 30. avgusta, ko je bila na sporedu slovesna maša, zatem pa še procesija, ki jo je vodil škofov vikar msgr. Franc Vončina.

Priložnost goda sv. Jerneja so izkoristili tudi domači trgovci, ki so okoli cerkve postavili kioske, stojnice in mi-

ze, vsak večer pa je bila glasba. Poskrbeli so tudi za mali sejem in diskoteko na prostem. "Laični" del praznovanja je trajal cel teden, od 24. do 30. avgusta, glavni pokrovitelj pa je bila Zadržna kraška banka. V sklopu tega je v soboto, 29. avgusta, potekal tudi 7. Bike slalom, ki ga je priredil Smučarski klub Brdina in o katerem poročamo na drugem mestu.

Ob 10-letnici zgraditve in blagoslovitve cerkve sv. Cirila in Metoda v Cerovljah, župniji Mavhinje, bo

SLOVESNO SOMAŠEVANJE

ki ga bo vodil beograjski nadškof in metropolit dr. Franc Perko, v nedeljo, 6. septembra, ob 11. uri

VABI ŽUPNIJA MAVHINJE

PO NOVIH NADŠKOFOVIH IMENOVANJIH

NOVI UREDNIKI PRI
TEDNIKU VOCE ISONTINA

S prvim septembrom je prišlo v uredništvo goriškega škofijskega tednika *Voce Isontina* do zamenjave. Dosedanji dolgoletni urednik duhovnik Renzo Boscarol (na sliki desno) ne bo več na tem mestu, saj je nadškof p. A.V. Bommarco imenoval kot glavnega urednika duhovnika Andrea Belavite (na sliki spodaj), odgovorni urednik pa bo nadškof sam. Prej je obe funkciji imel odgovorni urednik. Novico je prinesla zadnja številka tednika ob enem s poslovnim člankom dosedanjega urednika in nadškofovo zahvalo.

gajanjih, ampak da je prišla do veljave tudi slovenska stvarnost. Tako so bila skoraj stalna poročila o pomembnejših kulturnih in verskih dogodkih med goriškimi Slovenci. Poleg tega je bila posvečena tudi velika pozornost skupni preteklosti in njenemu raziskovanju, to še zlasti ob vlogi raznih prejšnjih goriških nadškofov, od Attemsa in Edlinga vse tja do Missie, Sedeja in Margottija. Občasno so v tednik kaj napisali tudi razni slovenski avtorji, za božično številko pa *Voce Isontina* že vrsto let objavlja tudi kako slovensko pesem v izvirniku in prevodu.

Tudi članki o splošni goriški stvarnosti, zlasti upravni in politični, so vedno zagovarjali osnovne teze o prijateljstvu med narodi, sožitju in sodelovanju na meji in vsekakor pokazali moderno evropsko odprtost. In tudi za to ima odhajajoči urednik svoje zasluge. In prav zato smo mu lahko tudi Slovenci hvaležni.

Ob sedanji spremembi pa izražamo upanje in željo, da bi goriški škofijski tednik tudi pod novim uredništvom šel po tej poti naprej, in to za skupni blagor vseh goriških vernikov in sploh prebivalcev različnih narodnosti v naši nadškofiji.

Renzo Boscarol je v svojem dolgoletnem urejanju goriškega tednika dal časopisu svoj pečat. Predvsem je prišlo pred leti do zamenjave naslova, in sicer iz *Voce Dioscesana* (škofijski glas) v sedanjemu naslovu. Prav s tem naj bi bilo sicer uradno škofijsko glasilo tudi bolj odprto za vsa vprašanja nadškofije, ki je kljub zmanjšani obsegu po zadnji vojni vseeno ohranila svoje značilnosti in tradicije. Tu so tri kulturne in jezikovne stvarnosti, namreč italijanska, slovenska in furlanska. Lahko zatrdimo, da so se tudi na straneh tega goriškega verskega tednika javljala poročila ne samo o italijanskih ali furlanskih krajevnih in pokrajinskih pobudah in do-

"GRADIMO MOSTOVE MED LJUDMI IN NARODI"

FOLKLORNI FESTIVAL NAVDUŠIL

Letošnji že 28. svetovni folklorni festival, kot se goriški festival folklorne malce preveč samovšečno imenuje, je tudi letos potekal v znamenju številne množice, ki je z navdušenjem spremljala nastope posameznih folklornih skupin iz vseh krajev sveta. Šenajbolj pa je prišlo številno občinstvo do izraza na nedeljski svečani folklorni paradi, ki se je vila po goriških mestnih ulicah in se, kot vedno, končala na Battistijevem trgu.

Letos je potekal tradicionalni sprevod folklornih skupin še trinidesetič po vrsti in ga je spremljala vsaj desetstisočglava množica iz Goriške, bližnje Furlanije in tudi iz Slovenije, prišli pa so tudi ljubitelji folklorne iz Avstrije.

Folklorni festival je v Gorici trajal od četrta, 27., do nedelje, 30. avgusta, in je bil po mnenju opazovalcev in organizatorjev samih eden največjih doslej. Gotovo je k temu veliko pripomoglo tudi naklonjeno vreme.

Letošnja prireditev je potekala pod naslovom *Gradimo mostove med ljudmi in narodi* in je organizatorje dobro poplačala za vložen trud in veliko prostovoljnega dela. Za kroniko omenimo še to, da je med folklornim festivalom potekal tudi mednarodni simpozij, ki je vsako leto namenjen študijskemu poglobljanju narodnih običajev in folklornih zadržanosti posameznih narodov. Letos je bil posvečen spominu na pokojnega goriškega slovenskega senatorja Darka Bratino.

Seveda je v Gorici vladalo veliko pričakovanje za nagrade, ki so jih letos prvič podelili nastopajočim folklornim skupinam. Še lansko leto so podeljevali samo eno nagrado občinstva, ki je bila imenovana Trofeja Goriški grad; letos pa so se organizatorji

odločili za podelitev Oskarjev, ki so jih prejele najboljše folklorne skupine in teh je bilo po mnenju žirije in občinstva osem.

Madžarska folklorna skupina Somogy, ki je morda najbolj navdušila s svojim temperamentom, je prejela nagrado za plesno izvedbo svojega programa, za glasbeno izvedbo so nagradili plesalce in pevce argentinske skupine Uballet Argentino, medtem ko je nagrada za najboljše in najlepše narodne noše prejela makedonska folklorna skupina (te so ljudje tudi najbolj občudovali med sprevodom). Za najboljšo koreografijo so prejeli nagrado kolumbijski folkloristi, Kitajci so prejeli nagrado za izvirna glasbila, skupina z Madagaskarja je prejela nagrado za najbolj neposredno povezavo s kulturnim

izročilom lastnega naroda, italijanska skupina La Muffrina iz kraja Camporgiano pa je prejela nagrado za izvirne plesne in urejenost. Edini slovenski nastopajoči ansambel, slavna folklorna skupina France Marolt iz Ljubljane, pa je prejela nagrado za folklorno petje.

Folklorni festival, ki je s sorodnim festivalom v Avianu največji in najbolj množičen v deželi F-Jk, je torej mimo, privabil je veliko plesa in narodnih noš željnih gledalcev, toliko, da je še goriški župan Gaetano Valenti na trgu Battisti obljubil za naslednje leto svojo pomoč. Občina obljublja nove tribune na Battistijevem trgu, tako da si bo festival folklorne lahko ogledalo še več ljubiteljev narodnih izročil z vsega sveta.

JUP

ŠTANDREŽCI NA SV. VIŠARJAH

30. avgusta letos je štandreška župnijska skupnost poromala na Sv. Višarje. Izleta se je udeležilo kakih 70 oseb, ki so se ob 11. uri zbrali pri maši; darovala sta jo žup-

nik Karlo Bolčina in dornberški župnik Ervin Mozetič. Večina je prišla do svetišča z žičnico, skupina predvsem mlajših pa kar peš.

ŠTANDREŠKA IGRALCA
ZABAVALA V BRANIKU

Člana dramskega odseka PD Štandrež Majda Zavadlav in Božidar Tabaj sta v letošnjem poletju spet potrdila, da nadvse vdano služita modrici Taliji. Niti poletna vročina ju ni odtegnila od odrskih desk. Po njunem enkratnem nastopu na Prazniku špargljev v Štandrežu, kjer sta nas res presenetila z zahtevno enodejanko Roberta Andersona *Jaz sem Berto* v režiji Janeza Starine, sta imela vrsto nastopov v bližnjih vaseh tostran in onstran meje z zabavno igro *Čudna bolezen*. V tej vedri igri, ki jo igralca podajata v štandreškem narečju, se zrcali njun prirojeni igralski talent in dosežata višek nju-

na komična usklajenost in sproščena sposobnost improviziranja. V soboto, 29. avgusta, sta tej uprizoritvi dodala še enodejanko *Človek brez smeha* - v njej Božo pooseblja pacienta, ki se ne zna več smejati, Majda pa prizadevno zdravnico, ki "bolnika" po raznih komičnih replikah vendarle spravi v odkrit smeh z branjem moderne poezije - in z obema nastopila pred številno publiko v dvorani Kulturnega doma v Braniku ob vaškem prazniku. Z uigranim odrskim prikazom sta napolnila dvorano z zvrhano mero zdravega smeha in ob koncu prejela iskren, hvaležen aplavz.

IK

PROSTE
MISLI
OB MEJI

"Načrtovanje meje. Gorica-Nova Gorica. Nova mestna krajina." To je naslov mednarodnega seminarja, ki poteka v Gorici in Novi Gorici od 24. avgusta do 5. t.m. Med prireditelji so Arch&Media iz Gorice in Arhitekturni center ACMA iz Milana, med pokrovitelji pa poleg nekaterih italijanskih ministrstev tudi dežela F-Jk, goriška pokrajina in občina, mestna občina Nova Gorica, univerzi iz Vidma in Ferrare ter Zavod združenega sveta. Namen tega že drugega posveta arhitektov in kulturnikov je tudi z urbanističnimi posegi povezati teritorija, ki ju je državna meja doslej brezkompromisno ločevala.

Vzporedno s seminarjem je od 28. avgusta do 2. t.m. potekal v dvorani državne knjižnice v ul. Mameli v Gorici literarni posvet z naslovom *Kraji dvoma*, ki je v treh večerih postavil za isto predavateljsko mizo starejše in mlajše besedne ustvarjalce različnih narodnosti, da bi skupaj razmišljali o meji v luči evropskega preseganja ozkih okvirov in srečevanja med različnimi. Spregovorili so tudi nekateri Slovenci, med njimi Dušan Jelinčič in Miran Košuta iz Trsta.

"Nepreudarno bi bilo verjeti v utopijo popolne odprave meje," je trezno izjavil Corrado Belci na prvem goriškem srečanju. Meja ne bo več boleča črta, prepad med narodi, ampak nov teritorij, na katerem naj se ljudstva različnih kulturnih porekel pod okriljem nove Evrope srečujejo in si izmenjujejo to, kar imajo najbolj žlahtnega, kulturo, in ne samo gospodarske usluge.

Na drugem srečanju je spregovoril kot prvi med Slovenci tržaški pisatelj mlajše generacije in častnik Dušan Jelinčič. Na vester in živahen način je opisal svoje doživljanje goriške meje, ki po njegovem nikakor ni zemlja nikogar, ampak kraj, ki pripada vsem. Osebnosti - predvsem med Slovenci iz matice in slovensko manjšino v Italiji - so bogati, bolj problematični so gospodarski. Za njim je o razliki med mestom in podeželjem govoril bosanski literarni zgodovinar Juraj Martinović, ki je bil v letih 1986-90 sarajevski župan. Sledil je poseg goriškega pesnika Alberta Princisa, ki je občinstvu nanizal nekaj sugestivnih arhitektonskih izzivov, ko je ugovarjal, da sta Gorica in Nova Gorica mesti z različnima dušama. Zadnji krajši poseg o meji je imel bosanski književnik in profesor Božidar Stanišić, ki je moral zaradi miroljubnih idej zapustiti svojo zemljo; že šest let živi in ustvarja v Furlaniji. Boleče izkustvo nevidnih meja, ki ostajajo, je naredilo iz njega zrelega intelektualca, ki se od zunaj bori za "drugačno Bosno".

In vendar zvenijo razglabljanja s takih posvetov nekam čudno v dne, ko v krajevnem časopisu beremo novice o priseljencih iz azijskih in vzhodno-evropskih držav, ki skušajo za vsako ceno prečkati našo zaprto mejo. Kaj, ko bi končno le začeli razmišljati in prirediti posvete tudi o tem, kaj pomeni goriška meja za tisoče priseljencev, ne pa samo za filozofe, književnike in arhitekte?

LUTKE V NAŠEM MESTU

SEDMI ALPE ADRIA PUPPET
FESTIVAL V GORICI

Šolsko leto je skoro že pred vrati. Toda preden obujejo naše malčke šolske skrbi, jim bo CTA - deželni center za animirano gledališče - z umetniškim vodjo festivala Robertom Piaggiom, v sodelovanju z deželno gledališko ustanovo in občinskim odborom za kulturo, že sedmo leto zaporedoma nudil čarobne trenutke, prepojene z bujno domišljijo v družbi malih, simpatičnih, lesenih igralcev.

Od 2. do 9. septembra bodo pod večer v mestnih in drugih vrtovih, občinskem parku, v dvorani UGG, na goriškem gradu pa tudi v Kulturnem domu in KC Lojze Bratuž zaigrale vsakovrstne lutke, katerim bodo spretni lutkarji vdahnili čutečo dušo in tako pritegnili otroke v lepi lutkarski svet, kjer se kot v pravljicah vse dobro plačuje in hudo kaznuje. Letos se bodo mlademu pa tudi "starejšemu" občinstvu - večerne u-

prizoritve so namreč namenjene predvsem odraslim gledalcem - predstavili lutkarji iz raznih italijanskih mest od severa do juga, iz Češke, Nemčije in Poljske. Prisotna je seveda tudi Slovenija, in sicer z Lutkovnim gledališčem Maribor in skupino Freyer teater iz Ljubljane. Le-ta je nastopil v sredo, 2. t.m., v občinskem parku kot prvi izmed vseh skupin s prijetno zgodbo o psičku-jazbečarju Tobiji, ki ni bil prav nič zadovoljen s svojim zunanjim videzom, a je nazadnje le spoznal, da je lep tak, kakršnega je ustvarila mati narava.

Otroci, prosite starše, naj vas pospremito na predstave Puppet festivala; v družbi vrstnikov si boste namreč ogledali marsikatero zanimivo pravljico, pa tudi vašim odraslim spremljevalcem bo prijetno ob pogledu na drobne animirane izvajalce!

IK

NA GORIŠKEM
GRADU VRSTA
ZABAVNIH
GLEDALIŠKIH
PREDSTAV

Že tretje leto pripravlja italijanska amaterska dramska skupina iz Gorice Terzo teatro v sodelovanju z goriško občino niz petih gledaliških predstav z naslovom *Un castello di risate*. Če bodo večeri jasni in ne premrzli, bodo uprizoritve na grajskem dvorišču pod velikim šotorom; če pa bo vreme kislo, bodo predstave v veliki dvorani Kulturnega doma. Nastopili bodo amaterski odri iz Verone, Montebelluna, Trevisa in Padove s komedijami, ki so izšle izpod peresa Carla Goldonija, Woodya Allena in drugih znanih piscev komičnih del.

Kdor že čuti otožnost bližajoče se jeseni, lahko prežene ta neprijetni občutek z ogledom del, ki se bodo zvrstila 5., 8., 11., 16. in 19. septembra v večernih urah.

POLETNI PODVIG ROVERJEV IN POPOTNIC

OJOJ, ŽE SPET TA POTOVALNI TABOR!

SRČKANA MRAVLJA

Bogve kakšna presenečenja bomo letos doživeli! Gotovo bomo morali veliko hoditi in marsikateri vrh osvojiti!

Zgodilo se je približno takole. 13. julija letos smo se zbrali člani goriškega klana in noviciata na novogoriški železniški postaji; smer: Bohinj! Zaenkrat še polni moči, smo si dali nahrbtnike na ramena in korajžno stopali po "nepozabni" Komarči. Takoj smo pozabili na ves trud, ko smo se okopali v mrzlem Črnem jezeru. Poti pa ni bilo še konec. Ustavili smo se šele ob čudovitem pogledu na Kočo pri triglaviških jezerih in na tamkajšnje jezero. Naslednjega dne pa nam je dež prekril račune, tako da smo se popoldne, kljub mokrim kapljam, vseeno odpravili prek Hribaric do Doliča.

Prišel je končno dan, ko smo osvojili najvišji slovenski vrh: Triglav. Mrzel veter in megla sta nas spodila hitro v do-

Udeleženci tabora pred cerkvijo v Soči skupaj z družinami in župnikom Petrom Fonom

lino, komaj smo opravili svoje planinske dolžnosti (krst). Čeprav dolga, je bila pot do Trente in naprej do Lepene kar prijeten sprehod. Ob mrzli Lepenci smo si zvečer postavili šotore in se pripravili na delo. Obiskali smo dve družini, pri katerih smo službovali naslednje tri dni. Pomagali smo na polju, zidali smo oškodovane stavbe, se igrali z otroki in okusili tipično lepensko specialiteto: čompe s skuto. Radi

smo priskočili na pomoč družinam, katerih hiše je močno poškodoval velikonočni potres. Skupaj z nami sopri tem delu sodelovali v Posočju tudi drugi klani in noviciati iz Primorske, Brezovice in Vidma.

Potovalni tabor pa se je še vedno nadaljeval. Nahrbtnike na ramena in naprej do Bovca, kjer smo svojo pot nadaljevali na raftih po razgibani Soči. Prečkali smo tudi Nadi-

žo (peš seveda) in pri Robiču pred cerkvico sv. Volarja prespali. Naslednjega dne je popotnica Pogumna mravlja (Martina Černic) zaključila svojo skavtsko formacijo z obredom odhoda. Nadaljevala bo svojo življenjsko pot izven skavtske organizacije, kjer priložnosti za pomoč tudi ne primanjkuje. Srečno pot!

Ponovno nahrbtnike na ramena in naprej do Platišča! Kje pa je to? Tam nekje na italijanski strani, blizu Tajpane. Kaj pa se tam dogaja? Goriški izvidniki in vodnice imajo svoj tabor in mi roverji in popotnice jim seveda radi priskočimo na pomoč pri postavljanju zgradb. Koli, vezave, "skalpel" in žaga ves dan, zvečer pa jambor s skavtsko zastavo že stoji ponosno sredi tabora. Sodelovali smo tudi pri tabornem ognju in igrah z izvidniki in vodnicami.

Prišel je zadnji dan našega potovalnega tabora; pospravili smo šotore, zapeli pesem slovesa, dali zopet nahrbtnike na ramena in... naprej do doma.

Veliko smo hodili in tudi Triglav osvojili; a v srcu vsakega izmed nas so sreča, veselje in ena želja: da bo tudi naslednje leto že spet ta potovalni tabor!

OBVESTILA

KULTURNI CENTER Bratuž iz Gorice pripravlja v sodelovanju z Muzejem Revoltella spominsko razstavo ob 100-letnici rojstva slikarja Avgusta Černigoja. Želimo si, da bi bila razstava čim bolj popolna s pregledom vseh del, ki so v zamejstvu. Zato naprošamo lastnike Černigojevih del, naj nas informirajo in dela posodijo za razstavo. Za informacije pokličite na telefonski številki 0481/531445, 0481/533177 ali po faxu 0481/534549.

SLOVENSKI CENTER za glasbeno vzgojo Emil Komel obvešča, da je v teku vpisovanje v novo šolsko leto 1998/99. Poleg klasičnih instrumentov (gobala, pihala, trobila, tolkala, klavir, orgle, čembalo, harmonika in brenkala), solopetja in stranskih predmetov (teorija, harmonika in glasbena zgodovina) sprejemamo tudi prijave za naslednje tečaje: balet in tečaj DO-MI-SOL (od 4. leta starosti); eksperimentalni tečaj klavirja za nadarjene učence; podiplomski tečaj klavirja (prof. Sijavuš Gadžijev), tečaj slovenskega in italijanskega jezika. Poleg rednega študija imajo učenci možnost sodelovanja pri otroškem in mladinskem zboru ter orkestru. Šolsko leto se bo začelo v ponedeljek, 14. septembra. Podrobnejše informacije lahko dobite na tajništvo šole (tel. in fax 0481/532163).

ŽUPNIJA SV. Andreja v Štandrežu sporoča, da se je s 1. septembrom začel zimski urnik bogoslužja: nedeljske maše so ob 8.30 in 10.30 ter 9.30 (italijanska). Ura čiščenja za duhovne poklice je vsak četrtek ob 19. uri v župnijski kapeli. Spovedovanje je vsako soboto od 17. do 20. ure.

DUHOVNA OBNOVA za družbenice in žene bo v nedeljo, 13. septembra, v Zavodu sv. Družine. Začetek ob 9. uri, zaključek s sv. mašo ob 18. uri. Obnovno bo imel misijonar z Mirenskega Gradu. Žene, vzemite si prost dan za skupen počitek ob Božji besedi in v prijetni družbi!

ČESTITKE

Z družino Ane in Andreja Fajta se ob rojstvu dvojčic IVANE in MARTE veselijo tudi člani moškega in otroškega zbora Štmaver

SOŽALJE

Katoliško tiskovno društvo izreka iskreno sožalje družini Leopoli ob izgubi dragega očeta RADA.

Prosvetno društvo Štandrež in mešani pevski zbor Štandrež izrekata Loredani Nanut in sorodnikom globoko sožalje ob izgubi drage mame MARIJE.

Štandreška župnijska skupnost in cerkveni pevski zbor izražata krščansko sožalje Loredani Nanut in svojcem ob smrti drage mame MARIJE.

Ob izgubi dragega moža Stanka izrekajo gospe ZOFKI OŽBOT občuteno sožalje travniški pevci.

DAROVI

ZA POTRESENCE v Posočju: N.N. Vrh 100.000 lir.

ZA MISIJON p. Kosa - za revne otroke: N.N. Vrh: 50.000; H.D. Vrh sv. Mihaela 100.000; N.N. Vrh 100.000 lir.

ZA CERKEV v Gabrjah: v spomin na Mileno Pipan N.N. in N.N. 100.000, Marija in Bruno

Petejan 100.000, Pipanovi 100.000, stric Franjo z družino in Bruno 50.000, Z.Č.-G. 32 25.000, soletniki iz sovedenjske občine 100.000; N.N. 20.000; N.N. 50.000; Teodora Koron 5.000 lir.

ZA PDSkala-Gabrje: stric Franjo z družino in Bruno namesto cvetja na grob Milene Pipan 100.000 lir.

ZA CERKEV na Vrh: N.N. 50.000; N.N. 100.000; za cvetje N.N. 3.000, N.N. 30.000; Anamarija Devetak Tuniz 10.000; Helka Devetak 220.000 lir.

ZA CERKEV v Rupih: N.N. 20.000; ob smrti brata Oskarja Pahorja sestra Nada z družino za cvetje 100.000 in za MPZ Rupa-Peč 100.000; druž. Pahor, Rupa 1/a v spomin na Oskarja 100.000 lir.

ZA MPZ Rupa-Peč: Jolanda Pahor iz Fare 50.000; druž. Pahor, Peč 1, v spomin na moža očeta in sorodnika Oskarja 150.000; druž. Cirila Cijana v spomin na Vido Cijan 100.000 lir; druž. Renato Devetak z Vrha sv. Mihaela 200.000 lir.

ZA CERKEV na Peči: v spomin na Oskarja Pahorja druž. Pahor, Peč 1, v spomin na moža, očeta in sorodnika 200.000, druž. Pahor, Rupa 1/a, 100.000, soletniki namesto cvetja na grob 100.000, Danilo in Danila Čevdek 50.000, Romano in Marija Čevdek 50.000, Dorian in Eno 50.000, druž. Kovic in Novak 50.000, Ivan Petean z druž. 50.000, druž. Ožbot in Simeoni 50.000, druž. Covi - Peč 2/E 50.000, Hilarija Petean 50.000; v spomin na Vido Cijan družina Cirila Cijana 100.000 in za cvetje 50.000; druž. Cijan in Padovan P. 8/b v spomin na Vido 150.000, za MPZ Rupa-Peč 300.000 in v spomin na Oskarja za cerkev 50.000; druž. Kovic Novak namesto cvetja na grob Vide 50.000; Anica Kovic namesto cvetja na grob Vide 50.000 lir.

ZA ŽUPNIJSKO cerkev v Štandrežu: ob pogrebu A. Nanuta svojci 300.000; ob pogrebu G. Brainija svojci 150.000; v spomin na E.V.N.N. 50.000; namesto cvetja na grob G. Brainija Mariza 20.000; v spomin na mamo Normo hči Vienna 200.000; v spomin na sina Edija družina Budal 50.000; ob pogrebu G. Zoff svojci 400.000; Cvetka 100.000; N.N. 70.000; N.N. 50.000; N.N. 185.000; N.N. 15.000; N.N. 100.000; N.N. 50.000; N.N. 300.000; N.N. 50.000; N.N. 100.000; N.N. 50.000; N.N. 100.000; N.N. 180.000; Lilijana in Danilo 100.000; Dragica 100.000; Viktorija 50.000; Rena 100.000; Mozetič 70.000; Bernarda 50.000; Pahor 100.000; Cvetka 100.000; namesto cvetja na grob A. Špacapan L. in P. 50.000; ob pogrebu R. Pahorja svojci 300.000; namesto cvetja na grob M. Marvina P. Brisko 50.000; R. Brisko 50.000, Milka in Marija 100.000; v spomin na I. Paulina svakinje 120.000, Alenka in Vanja 100.000; v spomin na R. Pahorja N.N. 50.000; druž. Gabrijelčič 150.000; ob pogrebu M. Marvina svojci 300.000, Rena in Rado 50.000; N.N. 100.000; N.N. 100.000; N.N. 50.000; ob krstu A. Bolteri druž. Lupin-Bon 100.000; v spomin na mamo N.N. 150.000; Mirko in Ivanka ob zlati poroki 150.000; starši provoobhajancev 200.000; ob poroki Igorja in Raffaele družina Cvertežnik 200.000; N.N. 50.000; N.N. 50.000; N.N. 50.000; ob pogrebu A. Nanuta svojci 100.000; ob zlati poroki zakonca Pellegrin 250.000 lir.

Ostali darovi prihodnjič.

"MITOLOŠKE" POČITNICE NAJMLAJŠIH SKAVTOV

TABOR VOLČIČEV IN VOLKULJIC NA OLIMPU

MODRA PUMA

Letos so se volčiči in volkuljice odpravili na počitnice v staro Grčijo, in sicer na Olimp. Tu prebiva Polon, deklacija, stara približno kot volčiči, ki se pripravlja, da bo postala boginja. Polon že vrsto let polni skrinjice z metuljčki, ki predstavljajo dobra dela. Zdaj pa je dobila tako skrinjico, ki je ne more napolniti brez tuje pomoči, zato je poklicala na pomoč volčiče in volkuljice. Tako so se v nedeljo, 26. julija, napotili na mogočni Olimp (Visoko pri Škofji Loki) in tam napeli vse moči, da bi Polon uresničila svojo željo.

Volčiči in volkuljice so že v ponedeljek pridno delali, saj je bilo treba postaviti razne zgradbe, med katerimi seveda tudi jambor. Poleg zgradb so izdelali tudi medaljone in razpoznavne znake za vsako skupino. 31 otrok je bilo porazdeljenih v pet skupin, poimenovanih po starih grških mestih: Atene, Tebe, Korint, Šparta in Mikene. Zanje je skrbelo devet voditeljev: Niko Di Battista, Marlenka Žerjal (načelnik in načelnica), Katja Ferletič, Alessandra Posillipo, Alenka Soban, Marko Fagan, Kristian Tommasi, Štefan

Tommasi in Ivan Žerjal. Ne smemo pozabiti na kuharico gospo Marinko Batič in gospo Sabino Zotti, ki sta vse razveseljevali s samimi dobrotami.

V torek je bil na vrsti izlet. Župan iz Škofje Loke je pričakoval naše male Grke. Ko so že bili pripravljeni na pot, jim je dež prekril načrte. V popoldanskih urah je zopet sijalo sonce, tako da so se odpravili do Tavčarjeve domačije in pisateljevega groba. Dan so sklenili z lepim sprehodom ob reki Sori. Že je bil tu dan narave. Eni so zgradili splav, drugi odšli na sprehod po gozdni učni poti, tretji so reciklirali papir, kar dve skupini sta se ukvarjali z astronomijo. Zvečer pa so vsi imeli poseben taborni ogenj, saj so se odpravili na bližnjo vzpetino in tam opazovali zvezde. V stari Grčiji seveda ni mogla manjkati olimpiada. Posamezna mesta so se preizkusila v raznih posebnih igrah: Sizifova težava, Prometejeva štafeta, Odisejev poligon in Avstralski football. Po napornem športnem dnevu je volčiče čakal dan umetnosti, ko so lahko pokazali svojo ustvarjalnost z barvanjem oblek, izdelovanjem glasbil, mask, orglic in sončne ure. Tabor se je bližal h koncu, a male Grke

je čakala še velika igra, v kateri so se spopadli s hudobnimi silami podzemlja in jih premagali.

Med tednom je volčiče in volkuljice obiskal tudi g. Marjan Markežič, ki je na gozdni jasi daroval sveto mašo in otrokom spregovoril, kako je pomembno si drug drugemu pomagati.

Že je bila tu nedelja in z njo konec tabora. Volčiči so spet objeli svoje starše. Preden so odšli domov, so se vsi zbrali pri sveti maši, ki jo je daroval p. Miha Žužek (oskrbnik koče). Nato je padel jambor in zadonela je pesem slovesa.

SPET SLOVENSKA MAŠA V PODGORI

Verniki in vsa vaška skupnost iz Podgore z veseljem pozdravljajo gospoda Vojka Makuca, ki bo odslej maševal v slovenskem jeziku v vaški cerkvi. Zato pozivajo vse vaščane in vernike, naj se množično udeležijo slovenske maše, ki bo kot običajno v Podgori vsako nedeljo ob 8.30. Prvo mašo bo g. Makuc daroval že prihodnjo nedeljo, 6. septembra. Podgorci naj tudi vedo, da bo na prvo oktobrsko nedeljo, 4. 10., svečana procesija po vasi.

GLASBENA MATICA - GORICA

VPISOVANJE V ŠOLSKO LETO 1998/99

Vse potrebne INFORMACIJE dobite na tajništvu šole v Gorici, ul. della Croce 3, od 1. do 11. septembra 1998 (telefon 0481-531508). Urnik: od ponedeljka do petka, od 10. do 15. ure.

VPISOVANJE PO PODRUŽNICAH bo potekalo v torek, 8. septembra 1998, od 17. do 18. ure, in sicer: Doberdob: Občinska glasbena soba; Sovodnje: Kulturni dom; Štandrež: Kulturni dom Andrej Budal

ZAHVALA

Ob izgubi naše drage žene, mame in sestre MARIJE SEZUN por. NANUT

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so jo spremljali na zadnji poti in na katerikoli način počastili njen spomin. Posebna zahvala gospodu župniku Karlu Bolčini in cerkvenemu pevskemu zboru.

Mož Pepi, sin Mirko, hči Loredana, brata Jože in Rafael Gorica, Trst, Cleveland, 3. septembra 1998

18. SLOVENSKI MLADINSKI RAZISKOVALNI TABOR

MLADI ZAMEJSKI RAZISKOVALCI TRETJIČ V REZIJI

ERIKA JAZBAR

Od ponedeljka, 24. avgusta, do petka, 4. septembra, se mladi raziskovalci z Goriškega in Tržaškega mudijo v Dolini rož.

Tabor prireajo letos že osmič v videmski pokrajini, kajti po Benečiji '83 in '96, Kanalski dolini '86 in '97 ter Bardu '92 je bila Rezija tretjič (1989, 1994 in 1998) pod povečevalnim steklom skupine dijakov in univerzitetnih študentov.

Osemnajsti Slovenski mladinski raziskovalni tabor so omogočili Odsek za zgodovino pri Narodni in študijski knjižnici, Društvo mladih raziskovalcev iz Gorice in Trsta ter Društvo slovenskih naravovarstvenikov, od njegove ustanovitve pa ga vodi Milan Pahor. Letošnjega dvajstidnevnega raziskovalnega dela se je udeležilo petnajst mladih Slovencev, za mentorstvo pa odgovarjajo Milan Pahor, Andrej Furlan in Katja Pasařit.

Zamisel letošnjega raziskovalnega tabora se nekoliko razlikuje od prejšnjih let, rekli bi, precej ambiciozno. Pri taboru Rezija '98 je bila namreč predvidena ena sama delovna skupina, ki je v skoraj dveh tednih zbirala podatke in material ne le za vsakoletno brošuro, temveč za zametek pravega krajevnega muzeja. Namen tabora je bil tokrat iskanje podatkov iz

geografije, etnografije, zgodovine, naravoslovja, preučili so tudi nekatere specifičnosti življenja, jezika in okolja, v katerem živi ta posebna slovenska skupnost v Italiji.

Omenjeno zbrano delo oz. muzejsko zbirko bodo predstavili v petek, 4. t.m., v eni od barak, ki so bile postavljene po potresu leta 1976, ob cesti iz Bile v smeri proti Ravanci; domači kulturnodružbeni delavci pa imajo v zamisli tudi lokacije Osojana, Planina in Solbica za podobne namene.

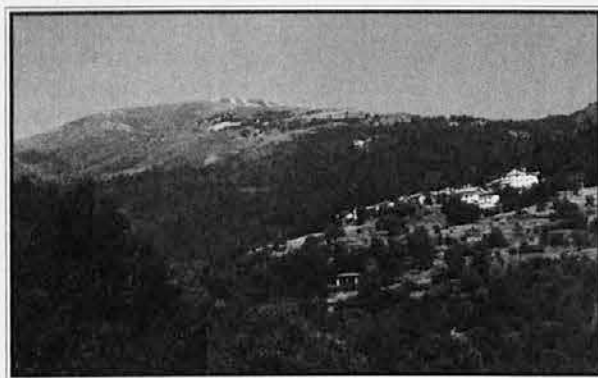
Odprtje krajevnega muzeja pomeni namreč uresničitev večletnih prizadevanj in želja domačega prebivalstva, občinske uprave, prosvetnih delavcev in ne nazadnje tudi raziskovalcev prejšnjih let.

Tudi pri letošnji izvedbi je bila pomoč domačinov temeljnega pomena, saj je pravo bogastvo vsakoletnega raziskovalnega tabora ravno stik z domačim prebivalstvom, ki je dejansko avtor oz. najpomembnejši vir za brošuro, ki izide vsako leto. Domačini so pristrčno sprejeli mlade raziskovalce, na katere so že navedeni, in tako omogočili dober uspeh raziskovalnega dela, izvečki in zaključki letošnjega tabora pa bodo pripomogli, da se širša javnosti spet seznanijo s posebno stvarnostjo, v kateri živi slovenska skupnost v videmski pokrajini.

VTISI S POČITNIC PO NADIŠKIH DOLINAH

"HODIL PO ZEMLJI SEM NAŠI..."

DANIJEL DEVETAK

Ta nežno otožni Župančičev verz, prežet z zlahtnim slovenskim domoljubjem, se je prebudil v mojem spominu, ko sem za počitnice preživel nekaj dni v vasi pod Matajurjem v Nadiških dolinah. Nekaj dni seveda ne zadošča za globlje spoznanje krajev in ljudi, je pa vsekakor dovolj dolg čas, da sem si nabral nekaj vtisov.

Že od Čedadu dalje se odpira očem zelen gričevnat svet z redko posejanimi vasi. Kaj kmalu je videti, kako nad temi naravnimi lepotami preži močnejši Matajur. Vasi se praznijo, pravijo prebivalci, ker mladim s težavo nudijo primerne pogoje za preživetje. Ruševine in zanemarjene hiše vzbujajo misel, da je Beneška Slovenija danes telo, ki krvavi, odteka mu prepotrebne mlade moči, da bi se polnokrvno razvilo in okrepilo. Vsak starec, ki lega v zemljo, nese s sabo stoletno bogastvo spominov in lastne kulture v deželo pozabe... Tisoč let so bile te doline dom,

kruh in življenje Slovencev. Danes ostajajo za njimi razpadle hiše, spomeniki časov, ki so se iztekli.

Zaman sem iskal slovenske napise po vaseh. Obratno: povsod le italijanske zastave in celo spomenik padlim z v oči bodečim napisom: "Amore per l'italica terra e le mie valli..." V vasi Čeplesišče sem naletel na napis, da je pol drugi kilometer od kraja oddaljena državna meja. Nikjer pa ni pisalo, da je to meja - s Slovenijo. Kot bi bilo prepovedano to besedo izreči naglas ali - kaj še?! - jo zapisati v javnem prostoru... Človeka, ki vsaj malo pozna temna leta polpretekle zgodovine te zemlje, je skoraj strah te nenaravne odsotnosti vsega, kar bi pričalo o kaki bližnji ali daljni slovenski prisotnosti. Strah ga je tudi, ko zvečer ali ponoči prisluhne tihim črnim gozdovom, domu starih bajk, drznih tihotapcev in skrivnostnih zarotnikov.

nejša že zaradi večje izoliranosti krajev, večjega pritiska oblasti, težavnejših stikov s Slovenijo in ne nazadnje tudi zato, ker so tamkajšnji ljudje pod Italijo več kot 130 let. Se najhujši udarec slovenski prisotnosti pa je tudi v Nadiških dolinah demografski padec. Kakšna je torej lahko identiteta beneških Slovencev? To je vprašanje, v zvezi s katerim slišimo zapletene in pogosto protislovne odgovore.

In vendar po teh vaseh še veje stari slovenski duh, še se najdejo sledovi, ki spominjajo na našo prisotnost. Redki kozolci, kamnita znamenja, vodnjaki, pol zabrisane freske na domačijah, kapelice: prelesti našega bivanja, bolesi našega nehanja.

Potolžil sem se, ko sem se peljal do zakotne Trinkove rojstne vasi Terčmuna. Že samo ime vasice ostaja v mojem spominu iz šolskih let simbol moči vztrajnega kulturnega dela klenega idealista, ki je iz čiste ljubezni do svojih ljudi bodril slovenske rodove v Nadiških dolinah in jih hranil s slovensko besedo. Tudi sončna vas Matajur je v meni prebudila prijeten občutek, da so, čeprav redki, Čedermaci še vedno stebri slovenstva v slovenski Benečiji. Temeljni kamni za Slovence, za koga drugega pa še vedno kamni spotike...

Če že v Gorici ali Trstu ni vedno lahko biti Slovenec, je to gotovo težje v Beneški Sloveniji. Asimilacija je tam moč-

KRATKE

PLANIKO OBISKAL GOST IZ AVSTRIJE

Dne 27. avgusta so v Slovenskem središču Planika v Kanalski dolini gostili Nužeja Tolmajerja, tajnika Krščanske kulturne zveze iz Celovca. Iz pogovorov je izšlo, da je treba okrepiti vezi med Slovenci v Kanalski dolini in na Koroškem, saj jih vežejo večstoletna skupna zgodovina, domači jezik in kultura domačinov ter izzivi sedanjosti, s katerimi se soočajo slovensko govoreči. Dogovorili so se za več skupnih projektov ter za vzpostavitev rednih izmenjav na področju poučevanja slovenskega jezika, glasbenega pouka in prostocasnih dejavnosti šolske mladine, zlasti v računalništvu in vzpostavljanju vezi preko interneta. Gosta so pozdravili in zadržali za razlago svojega dela tudi mladi raziskovalci, slušatelji slovenščine in glasbenega pouka pri SKS Planika s svojimi mentorji, ki so v istih dneh raziskovali hišna imena v Ukvah. Od gosta so se poslovili pozno popoldne na ukljanski planini.

RAZISKOVALNI TABOR ZA MLADE

Dne 28. avgusta se je v Ukvah v Kanalski dolini zaključil mladinski raziskovalni tabor, ki ga je pod pokroviteljstvom Zveze organizacij za tehnično kulturo Slovenije priredilo Slovensko kulturno središče Planika. Mladi raziskovalci - skupno sedemnajst udeležencev, ki so hkrati slušatelji tečajev slovenščine in glasbenega pouka v omenjenem središču - so po navodilih treh mentorjev ves teden raziskovali in beležili domača hišna imena v vasi Ukve. Pripravili so podrobne popisnice vseh starih hiš, izvirnih ukljanskih posestev in jih opremili s fotografijami. Izgovarjavo in zapis hišnih imen so nato primerjali s starim, predvsem nemškimi arhivskim gradivom ter preverjali z izbranimi informatorji-intervjuvanci, ki so jih tudi snemali z videokamero. Gradivo bodo obdelali računalniško in v zimskih mesecih sami pripravili zgoščenko. Naslednje leto bodo raziskavo ponovili v Žabnicah, nato pa še v Ovčji vasi in Lipalji vasi.

SLOVENCİ PO SVETU

UMRL MSGR. ANTON ILC

V Bruslju je 15. avgusta umrl msgr. Anton Ilc, slovenski rojak in župnik, doma iz Ribnice. Novica je presenetila Slovence v Belgiji, še bolj pa v Limburgu, kjer so za smrt zvedeli šele štirinajst dni kasneje. V Bruslju sta msgr. Anton Ilc skupaj s sobratom Karlom Kozino kot prava slovenska duhovnika že dolga leta opravljala dušnopastirsko delo za rusko Cerkev v Belgiji in zelo veliko naredila za Cerkev v stiski onkraj takratnih "železnih zaves".

V Belgiji sta se msgr. Anton Ilc in msgr. Vinko Žakelj zelo dobro in dolga leta poznala. Slovenci smo vedno lahko računali na vsaj enega od teh dveh bruselskih duhovnikov, kadar sta naša bližnja izseljenška duhovnika (Vinko Žakelj ali Kazimir Gaberc) slučajno bila odsotna. Vsako leto je msgr. Anton Ilc bil tudi stalni gost in somašnik na Slovenskem dnevu ali navseh drugih slovenstih med Slovenci. Ravno tako

kot msgr. Žakelj je tudi msgr. Ilc veliko pozornosti dajal slovenski stvari in zagovarjal iste ideale. Slovenci, ki so z njim prišli v stik, bodo močno pogrešali tega velikega in prijaznega moža, zvestega prijatelja in dušnega pastirja, ki jih je nenadoma zapustil, ravno pred slovenstjo v spomin na 50-letnico slovenskega bogoslužja v Limburgu in na skoraj 50-letnico bogoslužja msgr. Žaklja med belgijskimi izseljenci. Kot enemu najpomembnejših gostov so mu med prvimi nameravali poslati vabilo za to slavo. Njegova prisotnost bi bila pričevanje o delovanju msgr. Žaklja. S smrtjo msgr. Ilca se je torej zaključilo še eno obdobje.

Vsem domačim, posebno njegovemu sobratu Karlu Kozini, izrekamo globoko sožalje v imenu vseh Slovencev iz belgijskega Limburga. Msgr. Ilca se bomo spominjali kot svojega gospoda kaplana.

PC

EVROPA NARODOV (32)

VIDA VALENČIČ

ŠVEDI NA FINSKEM: SKANDINAVSKI "MIR MED NARODI"

Skandinavcev res nisem poznala. Pred nekaj meseci pa sem se dokončno prepričala, da so pravi posebnosti. Mogoče je za to, metaforično, krija tudi angleščina. Skandinavci, skoraj vsi povrsti, briljantno obvladajo angleščino. Posebnost angleškega jezika, ki je znana po vsem svetu, pa je tisto enačenje tikanja in vikanja. Sošolca, brata, soseda, profesorja ali kraljico, vse ogovarjaš z navadnim "you", ti. Severni ljudje pa so to *formo mentis* tako dobro interiorizirali, da so sploh vedno povsem neformalno razpoloženi. Tipična skandinavska marljivost (večni mrz in tema imata pri tem dober delež) in sproščena neformalnost v delovnih odnosih... delo z njimi je pravi užitek.

Švedska manjšina na Finskem predstavlja nekako idealno mešanico značilnosti

dveh skandinavskih narodov: švedske pragmatičnosti in težnje po "vladanju" ter finske tolerance (kot zanimiv primer te "tolerance" ali, bolje, želje po integraciji, je sama finska ustava, ki govori o dveh uradnih jezikih v državi: finščini in švedščini). Švedi na Finskem torej uživajo poseben ustavni status in kulturno avtonomijo. Ob tem podatku seveda besede, ki so mi jih rekli švedski znanstveniki iz Finske, zadobijo nov pomen: "Mi smo švedski Fini. Identificiramo se s finsko državo, s švedsko pa imamo malo stikov." Včasih so "nadmestne matere" veliko boljše od pravih; Finska je za svoje švedske državljane karseda zgledna mati. Ne samo, da se lahko šolarček švedskega materinega jezika šola pretežno v švedščini od vrtca pa vse do univerze (univerza v prestolnici Helsinki - *Helsingfors* v švedščini - je dvojezična), v vseh solah na Finskem je pouk švedskega jezika, kot tujega jezika, obvezen. In ker je država tudi uradno dvojezična, mora vsak kandidat za

državno službo obvladati tako finščino kot švedščino.

Švedska manjšina na Finskem je kulturno izredno živa. Po starem švedskem pregovoru je "dan brez časopisa oblačen dan", zato si je tukajšnja manjšina že v preteklem stoletju zavohala rokave in postavila na noge kar pet (!) švedskih dnevnikov na Finskem, nekatere bolj krajevnega značaja, druge pa "obče-narodne". Kot pravi pragmatiki si nekateri dnevniki delijo tiskalne naprave, organizirajo številne skupne akcije in propagande ter sploh v marsičem sodelujejo. Pa ne samo to. Švedi so si na Finskem ustvarili dobro ekonomsko bazo (predvsem v industriji in ladjedelništvu), imajo svojo švedsko enoto v finski vojski, vzdržujejo skoraj sto muzejev na območju, na katerem so naseljeni (pretežno obalni pas), šest stalnih švedskih gledališč. Dramska umetnost se je na sploh globoko zarisala v srca švedske populacije na Finskem: v mestih in vasicah je nešteto amaterskih gledaliških skupin, poletni meseci pa zacvetijo s poletnimi dramskimi festivali.

Finska država se ni mogla, in tudi danes še ne more, kosati z bogatejšo sosedo. Zaradi svoje ekonomske zaostalosti se je švedska manjšina na Finskem v povojnem času vse do 80. let krepko zdesetkala. Kakih 2000 mladih se je letno izseljevalo v atraktivnejšo Švedsko, ki je sploh simbolizirala bogastvo Zahoda za Finsko, ki je bila pod okriljem Sovjetske zveze. Danes se je ta odtok umiril, predvsem ker se je v 80. letih tudi Švedska znašla v perečih gospodarskih težavah.

Slika, ki se nam danes kaže, je sploh zelo spodbudna. Švedi na Finskem so dobro organizirani, in to malodane na vseh področjih. Državne finančne podpore za švedsko kulturno-gospodarsko dejavnost dobiva Švedska ljudska stranka, ki potem sredstva razdeli med uporabnike, manjšina pa ima tudi svojega uradnega predstavnika, to je Švedsko skupščino, ki skrbi za interese teh 300.000 pripadnikov švedskega naroda za mejo.

Že res, da je gospodarska slika Finske dokaj različna od zahodnih skandinavskih bratov, izgledi za napredek na vseh področjih pa so rožnati in ni čudno, da imajo Švedi doberšen delež v tem preporodu države.

DALJE

V TOREK SE JE ZAČELO NOVO ŠOLSKO LETO

SLOVENSKA ŠOLA NA PRAGU NOVEGA STOLETJA IN EVROPE

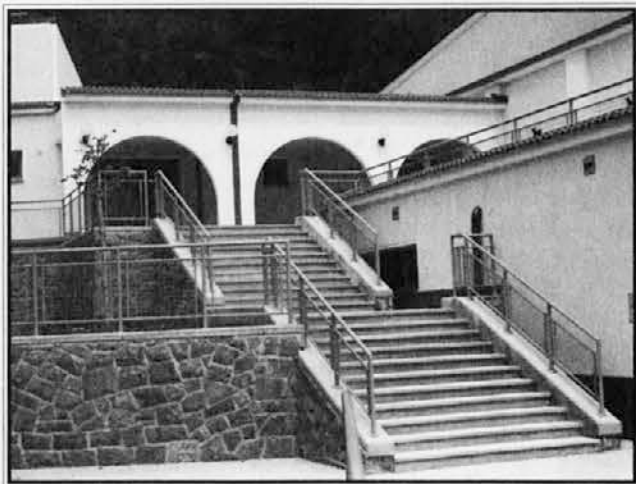
MARJAN DROBEŽ

V Sloveniji se je v torek, 1. septembra, začelo novo šolsko leto, in sicer za učence osnovnih šol ter za dijake gimnazij in drugih srednjih šol. Predavanja na univerzah (ti sta v Ljubljani in Mariboru) ter na drugih visokih in na višjih šolah pa se bodo začela oktobra. Šolsko leto 1998/99 ima mnoge razsežnosti in poudarjen pomen tudi zato, ker pomeni prag v 21. stoletje. V Sloveniji poteka prenova osnovnega šolstva, s poskusnimi programi in učnimi načrti, pri čemer bodo nove osnovnošolske vsebine na desetih odstotkih šol začeli preizkušati že v tem šolskem letu. Po podatkih ministrstva za šolsko in telesno vzgojo bo osnovne šole v novem šolskem letu obiskovalo skupaj kakih 194 tisoč učencev, splošne in strokovne gimnazije in druge srednje šole pa skoraj 108 tisoč dijakov. Od omenjenega števila učencev v osnovnih šolah je okrog 21.500 prvošolčkov.

V šolah vseh stopenj se je povečala vloga učiteljev in profesorjev, ki so tudi bolj plačani, kot pa so bili v prejšnji državi. Vse osnovne šole v Sloveniji imajo obvezne sklade učbenikov, ki si jih izposojajo starši za svoje otroke. Pristojno ministrstvo je za omenjene sklade med leti 1994 do 1997 namenilo 1,36 milijarde tolarjev, letos pa še nadaljnjih 250 milijonov. Mnogi starši se sicer odločijo, da bodo vsaj za prvi razred svojemu otroku kupili nove učbenike. Vendar si je v pretek-

lem šolskem letu v šolskih skladih učbenike tudi za prvi razred že izposodilo dobrih 46% učencev. Izposoja narašča z razredom, tako da si učbenike za peti razred izposodi 68%, knjige za osmi razred

gajanjih s predstavniki EZ v Bruslju vodil slovensko delovno skupino, je ob začetku novega šolskega leta izjavil, "da Slovenija ob vstopu v EZ vsaj na področju izobraževanja ne bo imela večjih težav s spreje-

pa celo tri četrtine učencev. Izposojevalnina sme biti največ do tretjine cene učbenikov v trgovini. Zaradi omenjenega sistema izposojanja šolskih knjig, v knjigarnah v mesecu avgustu ni bilo običajne gneče. Sicer pa je šolsko ministrstvo že pred šestimi leti "zamrznilo" cene učbenikov v knjigarnah, zaradi česar je šest slovenskih založb na vrhovnem sodišču vložilo tožbo proti slovenski vladi. Zdaj zahtevajo napovedujejo tudi pritožbo na ustavno sodišče. Novosti in spremembe v slovenskem šolstvu, ki jih bodo sicer izvajali postopno, so prilagojene predpisom in standardom, ki veljajo v državah članicah EZ. Državni sekretar v ministrstvu za šolstvo in šport Pavel Zgaga, ki je na po-

manjem in uveljavljanjem skupnega pravnega reda. Bistveno je spoznanje, da sta pravni sistem Slovenije in skupni pravni sistem EZ, kar zadeva šolstvo, skladna, zato na tem področju kasneje ni pričakovati posebnih pogajanj ali zapletov."

Prenova in prilagajanje celotnega sistema vzgoje in izobraževanja v Sloveniji (od otroških vrtcev pa vse do univerze) novim potrebam poteka razmeroma hitro, toda pri tem sodelujejo le t.i. laične politične sile, na čelu z državo in vlado. Nobenega napredka namreč ni pri razgovorih med komisijama vlade in Slovenske škofovske konference, ki naj bi privedli do sklenitve sporazuma med državo in Sveto stolico o pravicah in pristoj-

nostih Cerkve v Sloveniji. Leto naj bi imela svojo vlogo tudi na področju vzgoje in izobraževanja. Ob tem je pomembno dejstvo, da so posamezna občila obsodila neko predavanje na omenjeno temo, ki ga je imel ljubljanski nadškof Franc Rode. Pri tem pa z vsebino predavanja, zlasti s pogledi nadškofa in metropolitana na prenovno šolstvo, javnost sploh ni bila seznanjena. Objavile so ga namreč v dveh nadaljevanjih samo Slovenske brazde, glasilo SLS.

V tistih šolah, kjer Cerkev lahko izvaja svoje poslanstvo, pa v novem šolskem letu beležijo ponoven porast vpisa dijakov. Gre za Škofijsko klasično gimnazijo v Vipavi in za Katoliško gimnazijo v Želimljah. V Vipavi se je v dva oddelka prvega razreda Škofijske gimnazije v novem šolskem letu vpisalo 56 dijakov, od teh 34 deklet in 22 fantov. Vse štiri letnike te gimnazije bo obiskovalo skupaj 136 dijakov, od teh 84 deklet in 52 fantov. Medtem intenzivno poteka gradnja novega osrednjega poslopja Škofijske gimnazije. Dijaki in vodstvo te šole se bodo v novo zgradbo lahko vselili na začetku šolskega leta 1999/2000.

Velik in pomemben dosežek v slovenskem osnovnem šolstvu pomeni odprtje novega poslopja osnovne šole v Dobravljah na Vipavskem (na sliki). Ob začetku novega šolskega leta je zgradbo izročil namenu predsednik slovenskega parlamenta Janez Poldobnik. Šolo v Dobravljah obiskuje, skupaj s sedmimi podružničnimi šolami, okoli 520 dijakov. Naložba za gradnjo in opremo je znašala okrog 500 milijonov tolarjev, ki sta jih prispevala vsak s polovičnim deležem, država in občina Ajdovščina.

BELGIJCI NA OBISKU V ŠKOFJI LOKI ZA POBRATENJE

Domačin je pozneje našel v travi na obronku oziroma na senozihi blizu brezna dva zlata zoba, duhovnikov kolar, žensko nogavico in sliko Franca Rojca iz Cerkna.

Istega leta, morda aprila ali maja, sta dve ženski šli pogledat k breznu. Nad njim je bil leskov grm. Tam sta videli duhovniški kolar in nogavice. Na vprašanje, zakaj si tega nista vzeli za spomin, sta odgovorili: "Kje bi si upali vzeti. Bog varuj, če bi to partizani dobili pri nas." Trdno sta prepričani, da je to tisto brezno na Lajšah, kamor so jih vrgli.

Geolog si je ogledal brezno. Ugotovil je, da gre za običajni kraški vodnjak, globok 15 do 20 metrov. Zasut je bil pozneje z zdrobljenim kamenjem, ki se navadno uporablja za grobo zasutje poti. Sestavina kamenja kaže, da ni bilo tam, ampak je bilo prepeljano od drugod. Domačin pa trdi, da je bilo tisto brezno tako globoko, da mu ni bilo videti dna.

SM

SLOVENIJA

OB 50-LETNICI NOVE GORICE

JUBILEJNE PRIREDITVE IN PRIZNANJA

Na območju Nove Gorice potekajo najrazličnejše slovesnosti ob 50-letnici tega mesta. Mnogo podrobnosti o zasnovi novega mesta ob slovensko-italijanski meji je sicer še neznanih in nemara nikoli ne bodo ugotovljene. Praznovanja temeljijo na domnevi, da je mesto nastalo oz. se pričelo graditi 13. junija leta 1948, ko je bil postavljen temeljni kamen za prvih šest velikih stanovanjskih blokov v Novi Gorici, ki jih prebivalci poznajo pod nazivom "ruski bloki".

V okviru slovesnosti v čast Nove Gorice so v soboto, 29. avgusta, v Grgarju odkrili spomenik pesniku, pisatelju, dramatik in prevajalcu Mateju Boru. V sredo, 2. septembra, pa so v Novi Gorici predstavili novo publikacijo *Vodnik po Novi Gorici*.

V soboto, 12. septembra, bo v poslopju Mestnega sveta slovesnost, na kateri bodo podelili priznanja posameznikom in ustanovam za letošnje leto. Mestni svetniki so na tajnem glasovanju, ki je bilo zaprto za javnost, sklenili, da bosta nagrado mestne občine prejela Aleš Nemec, generalni direktor družbe Iskra avto-

elektrika v Šempetru (ta kraj zdaj spada pod novo občino Šempeter-Vrtojba), in Alenka Saksida, direktorica in programska voditeljica kulturnega doma v Novi Gorici. Zavrtnjen pa je bil predlog dr. Branka Marušiča, naj bi priznanje prejel tudi odvetnik Joško Štrukelj, ki si je veliko zaslug za Novo Gorico pridobil že v obdobju med leti 1963-1967, ko je bil predsednik občinske skupščine v tem mestu.

Nagrado Franceta Bevka bo letos prejel skladatelj Štefan Mavri, diplome mestne občine pa so svetniki namenili Mariji Pavlin, upokojenki iz Grgarja, založniku Branku Lušini iz Nove Gorice, mladinskim delovnim brigadam, delovnim brigadam OF in drugim graditeljem Nove Gorice v času od leta 1947 do 1949 ter turističnemu društvu v Novi Gorici.

V soboto, 12. septembra, bo na prostoru pred zgradbo novogoriške občine srečanje pripadnikov mladinskih delovnih brigad iz vse Slovenije in drugih območij iz nekdanje skupne države, ki so sodelovali pri gradnji Nove Gorice.

M.

POOSTRENI VARNOSTNI UKREPI PRED MOREBITNIMI TERORISTI

Po nedavnih terorističnih napadih na ameriški veleposlaništvu v Afriki so se z večjo stopnjo pripravljenosti pred morebitnimi teroristi odzvali tudi v jedrski elektrarni Krško. Okrepili so varovanje objekta, vendar o sprejetih ukrepih niso sporočili podrobnosti. Podobno zavarovanje oz. zaščito objekta so v jedrski elektrarni uvedli tudi med vojno za Slovenijo leta 1991. Nekoliko poostrene varnostne ukrepe so v skladu z navodili ameriškega zunanjega ministrstva in ob sodelovanju slovenske policije in carinske uprave uvedli tudi v veleposlaništvu ZDA v Ljubljani.

RAZSTAVA O ARHITEKTURNEM SNOVANJU

V Pilonovo galerijo v Ajdovščino prihaja razstava prvih realiziranih del mlajših slovenskih arhitektov, ki je že gostovala v Rimu, Trstu, na Dunaju, v Velenju, Ljubljani, Zagrebu, Gradcu, Brnu in Pragi. Ob njej bo v avli osnovne šole v Vipavskem Križu na ogled razstava skic in načrtov arhitekta Marka Lavrenčiča, avtorja prenove osnovne šole. Na razstavi se predstavlja v šestdesetih letih rojena generacija arhitektov z deli, izvedenimi leta 1996. Preko razstavljenih skic bo imel gledalec možnost pogledati v misel ustvarjajočega arhitekta. Razstava bo na ogled od 4. do 17. septembra v Pilonovi galeriji v Ajdovščini, v Vipavskem Križu pa samo v nedeljo, 6. septembra, od 14. do 18. ure.

V SLOVENIJI REGISTRIRALI UNIJO ITALIJANOV

Kar osem let je trajalo prizadevanje, ki ga je podpirala tudi italijanska vlada, da bi v Sloveniji registrirali Unijo Italijanov. Ta je bila v prejšnji državi Jugoslaviji krovna organizacija pripadnikov italijanske narodnosti v Sloveniji in na Hrvaškem. Z nastankom dveh novih držav se v Sloveniji ni mogla registrirati, ker jo je oblast označila in pojmovala kot družbeno-politično organizacijo s sedežem v tujini. Zdaj so jo na koprski upravni enoti (to je organu državne uprave) registrirali kot društvo. S tem je Unija Italijanov dobila tudi status pravne osebe. Unija Italijanov je novemu statusu prilagodila tudi svoj statut; o tem dokumentu pa so naredili več kot 10 različic.

Zakoniti zastopnik Unije v Sloveniji bo Maurizio Tremul iz Bertokov v Slovenski Istri, ki je sicer tudi predsednik Izvršnega odbora Unije Italijanov. Ta krovna organizacija italijanske narodnostne skupnosti bo čimprej uredila odnose in razmerja z drugimi organizacijami omenjene narodnosti, ki delujejo v Kopru, Izoli in v Piranu. Dodajmo, da Unija Italijanov uživa moralno, zlasti pa materialno podporo matične države Italije. Ta se kaže v višini prispevkov oz. proračuna. Unija Italijanov naj bi za potrebe italijanske majšine v Sloveniji in na Hrvaškem letos porabila okoli 770 milijonov tolarjev oz. 8 milijard lir.

M.

OB 50-LETNICI CERKLJANSKE TRAGEDIJE (2)

PRIČE GOVORIJO POT IZ CERKNA DO LAJŠ

Na svečnico zvečer leta 1944 so jih aretirali po seznamu, ki ga je menda lastnorčno napisal domačin. Zaprti so jih v t.i. kaplaniji nasproti Monta v Cerknem. Drugi dan zjutraj so jih odpeljali mimo Mihove hiše k Cankarju na Ceglišče, od tod na Cerkljanski vrh po stezi. Blizu domačije pri Lojzetu pod Bendetom v gozdu so imeli daljši postanek. Tisto jutro 3. februarja so šli otroci kot po navadi v partizansko šolo k Bendetu po kolovozu, nato po stezi. Toda tu jih je ustavil partizan-stražar, ki jih ni pustil naprej. Otroci so tu opazili oba kaplana med ostalimi. Ta kraj je bil gozd na levi strani poti v smeri iz Lajš proti Lojzetu na meji med mladim in

starim gozdom. Tu je še danes steza, ki pelje h kmetiji pri Bendetu. Isti partizan je ustavil na tej stezi še nekaj odraslih oseb, ki so hitele k maši na god sv. Blaža v Cerkno. Tudi te so opazile in spoznale nekaj aretiranih. V popoldanskih urah so nadaljevali pot do Lajš, kjer so jih posamično zasliševali ter prebrali obsodbo na smrt. Cerkljani so bili obveščeni pokomunikeju nekaj dni pozneje.

KJE SO BILE ŽRTVE USTRELJENE

Partizani, ki so bili pri Kacinu na Cerkljanskem vrhu, so 3. februarja proti večeru slišali streljanje nekje na Lajšah. Mislili so, da so Nemci, so skočili takoj na položaje ter se približevali Lajšam. Ko so se vračali, so povedali, da je partizanska četa likvidirala talce.

SLOVENIJA

BOVEC / POPOTRESNA OBNOVA

OBČINA VZTRAJA

MIRAN MIHELIČ

Z zakonom o potresni obnovi in spodbujanju razvoja Posočja ter z njegovimi rezultati bovska občina ni zadovoljna. Po mnenju bovškega občinskega sveta zakon ni ustrezna podlaga za učinkovito odpravljanje nastale škode. To je občina opozarjala že takoj, vendar njenega mnenja večina koalicije v državnem zboru ni upoštevala. Že o prvem osnutku, izdelanem v začetku maja, so posredovali svoje mnenje in pobude, ki so nastale na podlagi poznavanja dejanskih okoliščin. Le-te bi prišle pri oblikovanju zakona najbolj prav. Za podrobnejša pojasnila sem vprašal predsednika bovškega občinskega sveta Siniša Germovška.

Kako so v vladi sprejeli vaše predloge?

Najprej moram povedati, da žal naših predlogov v večini niso upoštevali, vendar tudi kasneje nismo odnehali in smo jih v obliki dopolnil - amandmajev posredovali v proceduro sprejemanja zakona v državnem zboru. Tudi tu so bila dopolnila večinoma zavržena, ker je predlagatelj, ministrstvo za okolje in prostor (MOP), poslancem priporočil, naj jih ne sprejmejo.

Ko je bil zakon konec maja sprejet, smo v občini Bovec ugotovili, da ni primeren in večini prizadetih občanov ne bo omogočil obnove poškodovanih objektov. Zakon smo potem temeljito proučili in na podlagi izračunov za sto konkretnih primerov dobili potrditev, da se nismo motili.

Katere so vaše temeljne ugotovitve?

Predvsem, da je delež nepovratnih sredstev v povprečju prenizek in nezadosten. Predlagani krediti (temeljna obrestna mera - TOM+0) niso ugodni in bodo večini prizadetih nedostopni, saj ni ustrezno upoštevana njihova kreditna sposobnost. Povsem neupravičena pa je tudi uvedba normiranih površin glede na število oseb, ki so imele stalno bivališče v objektu na dan potresa. Na ta način se zanika dejstvo, da je potres prizadel objekte v celoti in ne le njihovega posameznega dela. Edini razlog in učinek normiranja površin je zniževanje deleža nepovratnih sredstev. Poleg tega sta iz obnove neupravičeno izločena samoiniciativa in lastno delo prizadetih. Tudi prizadetemu gospodarstvu in obrti ni zagotovljena ustrezna pomoč za obdobje do zagotovitve normalnih pogojev za delo.

Ali zagotavlja državna pomoč vsaj celovito obnovo?

Tudi to je bilo nekako "spregledano". Državna pomoč je namenjena izgradnji objektov le do četrte gradbene faze! To je približno 60% celotnega objekta. Nihče se tu ne vpraša, na kakšen način bodo prizadeti zaključili obnovo, da se

bodo vselili v svoje domove. Ne samo to. Ob sedanjih pogojih bodo velike težave že pri zapiranju finančne konstrukcije za izgradnjo do četrte gradbene faze. Že od vsega začetka vztrajamo, da se dodelijo krediti s fiksno obrestno mero, kar pomeni jasno preglednost, tako da vsak občan natanko ve, kakšne so njegove obveznosti in kolikšen bo njegov mesečni obrok vračila. Brez te vednosti zneska najetega kredita ne bo mogel prilagoditi svojim dejanskim kreditnim sposobnostim. TOM pomeni vendar takšno revolorizacijo, ki je odvisna od inflacijskih gibanj in ni naprej omejena. Prav tako se ta obravnava tudi v času moratorija in se pripíše glavnici, kar je zelo velika obremenitev. Zato smo se odločili vztrajati, da morajo dobiti prizadeti občani možnost najetja resnično ugodnega kredita. Ne morem razumeti, zakaj je to lahko sporno.

Zakaj vlada izključuje možnost lastnega dela?

Izključitev samoiniciative, lastnih potencialov in ne nazadnje lastnega dela se je pokazala kot velika napaka in zavora. Zato vztrajamo pri predlogu, da morajo prizadeti občani dobiti možnost, da se jasno opredelijo vsa dela, ki jih v lastni režiji ni mogoče izvajati. Za vsa ostala dela pa je potrebno predpisati postopek in zagotoviti nadzor.

Ali je občina priprava tudi kakšen konkreten predlog?

Na podlagi analize in na kratko predstavljene presoje je občina pripravila pobudo za spremembo zakona, v katerem zahtevamo in utemeljujemo sledeče spremembe: večji delež nepovratnih sredstev; ukinejo naj se normirane površine na število oseb, ki so bivali v objektu v času potresa; za posojila se določi fiksna obrestna mera 4% za čas odplačila deset let in odlogom plačila za dve leti; za obnovo poslovnih objektov se dodelijo nepovratna sredstva v višini 30% vrednosti stroškov sanacije.

Ste za te vaše pobude in zahteve iskali podporo pri poslancih državnega zbora?

Pobudo smo predstavili Klubu primorskih poslancev že 15. julija in spet 21. julija. Prav tako tudi odboru državnega zbora za infrastrukturo in okolje 24. in 27. julija. MOP je naše pobude spet ocenilo kot neutemeljene, vendar bomo pri njih vztrajali. Dana je bila še pobuda za izreden sklic državnega zbora. Seja bo v prvi polovici septembra in tudi takrat bomo zahtevali spremembo zakona. Poleg zakona pa se vse bolj kažejo tudi organizacijske slabosti pri odpravljanju posledic potresa. Tudi temu bomo namenili pozornost in predlagali morebitne spremembe.

To je sprožilo nemalo presenečenj in polemik, saj reforma stopi takoj v veljavo v deželah z rednim statutom, medtem ko imajo avtonomne dežele, kot je naša, primarno zakonodajno pristojnost glede tega sektorja in dežela Furlanija-Juljska krajina se o tem še ni izrekla.

Najprej moramo ugotoviti, da je občina pri svojem sporočilu javnosti in trgovskim operaterjem pozabila na Slovence, tako da so se slovenski občani in trgovci lahko seznanili s tem le preko italijanskega krajevnega dnevnika, kar ni sprejemljivo. Pred odločitvijo o tako važni vsebini bi bilo nadalje koristno in potrebno posvetovanje s prizadetimi organizacijami, ki se s tem ukvarjajo in bi lahko izrazile svoja stališča. Ne nazadnje, poletna doba dopustov ni najprimernejša za uvedbo takšnih sklepov.

SDGZ z zaskrbljenostjo ugotavlja, da smo priča primeru neuskajevanja in nerazumevanja med pomembnimi krajevnimi upravami. Operaterji in tudi stanovske organizacije, ki jih zastopajo, se dobro zavedajo, da je reforma obstoječega trgovskega ustroja, v Italiji in deželi, neobhodno potrebna. Prav tako je pričakovati, da bodo glavne smernice državnega zakona, v smeri liberalizacije birokrat-

Slovensko deželno gospodarsko združenje obvešča včlanjene trgovce, da je tržaška občina z uradnim pozivom 22. avgusta začela izvajati odlok ministra Bersanija o trgovini št. 114 z dne 31. 3. 1998.

skih dovoljenj, obratovalnega časa, prodajnih možnosti itd., sprejete tudi v deželni, saj naša dežela ne more biti otok zase, v dinamičnem soočanju s konkurenčnimi ponudbami sosednjih dežel in držav.

To določa odlok Bersanija, a narekuje tudi zdrava pamet. Vendar, ob spoštovanju novih potreb po prilagoditvi operaterjev zahtevam trga in potrošnikov, ne gre nikako zatajiti specifične posebnosti statuta naše dežele.

Nerazumljiva je naglica tržaške občinske uprave. S preudarno, tudi hitro, analizo odprtih in spornih vprašanj bi nemara dosegli soglasje vseh pristojnih uprav in prizadetih oseb (podjetnikov, zaposlenih, potrošnikov) in tako prišli skupaj do suverene izreka svojske variante, ki je najprimernejša za deželo F-Jk.

Enostranski liberalizaciji, ki velja zaenkrat v deželi samo v Trstu, bo sledila deželna ure-

ENOSTRANSKA UVEDBA BERSANIJEVE REFORME LE ZA TRŽAŠKE TRGOVINE

RAZSTAVLJALCI IZ F-JK NA CELJSKEM SEJMU

Letošnji 31. Mednarodni obrtni sejem bo potekal v Celju od 11. do 20. septembra tega leta pod geslom *Ogledalo slovenske uspešnosti*. Na njem bo sodelovalo 1.800 razstavljalcev iz 26 držav, predvidevajo pa obisk okoli 240.000 ljudi. Prisotnih bo tudi 15 podjetij iz Furlanije-Juljske krajine v okviru Ustanove za razvoj obrtništva F-Jk, tržaške Trgovinske zbornice in krajevnih stanovskih obrtniških organizacij. Med temi je tudi Slovensko deželno gospodarsko združenje, katerega bo v Celju predstavljalo šest podjetij. Na sejmu bo sodelovala tudi ustanova EVARET iz Novare.

Sodelovanje obrtnikov iz F-Jk so predstavili in orisali na tiskovni konferenci, ki je bila v ponedeljek, 31. avgusta, v prostorih tržaške Trgovinske zbornice. Spregovorili so predsednik tržaške Trgovinske zbornice Adalberto Donaggio, predsednik upravnega odbora Obrtnih zbornic Slovenije Stanislav Kramberger, direktor celjskega sejma Franc Pangerl in odgovorna za izpeljavo sejma Breda Obrez. Poleg njih so bili prisotni številni predstavniki krajevnih stanovskih gospodarskih organizacij, med temi predsednik in direktor Slovenskega deželnega gospodarskega združenja Marino Peče-

nik in Vojko Kocjančič. Generalni konzulat republike Slovenije v Trstu je predstavljala vicekonzul Zdenka Šimonovič.

To je že peto leto, kar se razstavljalci iz F-Jk udeležujejo celjskega obrtnega sejma, saj je leta, po besedah Donaggia, zelo pomembno središče, kar zadeva obrtništvo. Poleg petnajstih podjetij, ki bodo uradno predstavljala F-Jk, bodo na sejmu sodelovali tudi posamezniki, priredili pa bodo tudi poslovni obisk krajevnih obrtnikov. Donaggio je poudaril potrebo po še tesnejšem sodelovanju s Slovenijo, Hrvaško in Madžarsko, s čimer se je strinjal tudi predsednik Obrtnih zbornic Slovenije Kramberger, ki je to sodelovanje postavil kot nujen predpogoj tudi za evropsko sodelovanje. Direktor sejma Pangerl pa je med drugim dejal, da je na sejmu prisotnih vsako leto več velikih poslovnih sistemov, kar omogoča majhnim producentom, da najdejo velike povpraševalce in nov tržni prostor. Poudarek bodo dali tudi obrtnim sejamskim prireditvam, kot so to npr. strokovna srečanja o finančnih, zakonodajnih in izobraževalnih. Na letošnjem sejmu ni predviden dan, ki bi bil uradno posvečen Italiji oz. F-Jk, z naslednjim letom pa bi se lahko priredil.

IŽ

ITALIJANSKO PRAVO

NEDEJAVNE DRUŽBE ŠE ZMERAJ V MEGLI

29. člen zakona št. 449/97 uvaja novo možnost za davčno olajšano preureditev nedejavnih trgovinskih družb (*società di comodo*). V bistvu so predvidene olajšave za prenos nepremičnin, registriranih premičnin in družbenih deležev izven družbenega premoženja. Iste olajšave so predvidene tudi za tiste družbe, pri katerih omenjene stvari predstavljajo prvenstveni ali izključni predmet dejavnosti in ki se do 1. septembra 1998 (rok bo skoraj gotovo odložen) preuredijo v navadne družbe.

Iz tega zadnjega predpisa izhaja, da predstavljajo po mnenju zakonodajalca navadne družbe (*società semplici*) primerno pravno obliko za vzdrževanje (oz. uživanje) nepremičnin, registriranih premičnin in družbenih deležev. Problem obstaja prav v besedi vzdrževanje, v kateri se skriva nevidna meja med členoma 2247 in 2248 civilnega zakonika. Prvi ureja družbeno pogodbo kot tisto, v kateri stranke namenijo stvari ali usluge skupnemu izvajanju gospodarske dejavnosti z namenom razdelitve dobička. Drugi pa pravi, da solastnino, ki je namenjena samemu uživanju skupnih stvari, urejujejo predpisi o solastnini in ne tisti o družbah, kar dejansko pomeni, da so družbe, ki so namenjene samemu vzdrževanju in uživanju sadov nepremičnin (ali registriranih premičnin, ki so jim v pravnem smislu skoraj vsem enakovredne), prepovedane. Isto velja za družbe, ki se ukvarjajo zgolj z vzdrževanjem in uživanjem družbenih participacij, torej za *holdinge*, ki zgolj statično upravljajo svoje premoženje (deleži v drugih družbah), brez nobene upravno, finančno ali tehnično vodstvene dejavnosti, ki bi se ji lahko reklo, da je "gospodarska" v smislu omenjenega člena 2247. V tej smeri sta večinska pravna doktrina in sodna praksa.

29. člen zakona 449/97 pa gre za izključno davčnim predpisom naravnost mimo vsega tega in nam pove, ne da bi se dotaknil členov 2247 in 2248 civilnega zakonika, da so navadne družbe lahko namenjene tudi samemu vzdrževanju in uživanju stvari. To pomeni, da zakonodajalec pojmuje omenjeno "dejavnost" kot netrgovinsko, saj imajo navadne družbe po zakonu le netrgovinski značaj. Zakonodajalec odpira torej vrata neki tretji kategoriji podjetij, ki niso ne trgovinska ne kmetijska, ampak po stari tradiciji "civilna". Seveda pa tako velikih vrat ne more niti zakonodajalec odpirati brez edinih pravih pravnih ključev, ki jih predstavlja člena 2247 in 2248 civilnega zakonika.

29. člen zakona 449/97 pa gre za izključno davčnim predpisom naravnost mimo vsega tega in nam pove, ne da bi se dotaknil členov 2247 in 2248 civilnega zakonika, da so navadne družbe lahko namenjene tudi samemu vzdrževanju in uživanju stvari. To pomeni, da zakonodajalec pojmuje omenjeno "dejavnost" kot netrgovinsko, saj imajo navadne družbe po zakonu le netrgovinski značaj. Zakonodajalec odpira torej vrata neki tretji kategoriji podjetij, ki niso ne trgovinska ne kmetijska, ampak po stari tradiciji "civilna". Seveda pa tako velikih vrat ne more niti zakonodajalec odpirati brez edinih pravih pravnih ključev, ki jih predstavlja člena 2247 in 2248 civilnega zakonika.

DAMJAN HLEDE

ditev sektorja, ki ni rečeno, da bo gladko sprejela vse pravne državne reforme. Tako bodo nastale razlike med operaterji, ki se bodo takoj poslužili tržaške odredbe, in ostalimi v drugih občinah in pokrajinah dežele, ki ostajajo pri starem. SDGZ zato pričakuje, da bo prišlo čimprej do potrebne razčiščenja v konfliktu pristojnosti in do pomiritve duhov v odnosih med upravami. Združenje se bo posvetovalo s članstvom glede vseh predloženih osnutkov in bo posredovalo svoje stališče pristojnim organom in drugim soprizadetim organizacijam, tako da bodo slovenski trgovci stvarni soustvarjalci novosti, ki prihajajo.

GLAVNE NOVOSTI OBČINSKEGA SPOROČILA

Prehodne določbe odloka Bersani (členi 6, 10, 15 - odstavki 7, 8, 9 -, 21, 25 - odstavki 1, 2, 3, 4, 5, 6 - in 26 - odstavek 3) je občina Trst sprejela z odredbo 27.7. 1998. Podajamo glavne točke, ki jih je dobili v občinskem sporočilu, objavljenem 22. avgusta.

1) Obstoječi lastniki ene ali več "blagovnih tabel" oz. kategorij lahko prodajajo vse blago jestvinskega sektorja oz. nejestvinskega po navedeni razpredelnici. Prav tako imajo pravico do spremembe njihove prodajne avtorizacije z navedbo zadevnega sektorja od datuma objave Bersanijevega odloka dalje, dne 24. aprila 1998 (čl. 25, odst. 1).

Gre za možnost in ne za obvezo, zato vsakdo lahko še naprej prodaja le blago, ki ga je doslej imel v zalogi. Pri jestvinskem sektorju je treba še naprej spoštovati higiensko-zdravstvene predpise. Posestniki posebnih tabel (lekarn, trafike, črpalke) ne morejo koristiti te sprostitev, ker te dejavnosti ureja deželni zakon 17/83.

2) Prenos lastnine ali uprave trgovske dejavnosti, selitev sedeža in razširitev prodajne površine do 250 m² so podvrženi samo predhodnemu sporočilu pristojni občini (čl. 25, odst. 2).

3) Do 24. aprila 1999 je izdaja občinskih avtorizacij za obrat do 1.500 m² površine obvezna s strani občinskih uradov, ko je obrat rezultat združitve več obratov (do največ 250 m² vsak), ki posedujejo dne 24.4.1998 eno od naslednjih tabel: I - IA - IV - VI - IX (blago splošne potrošnje). Ob izdaji nove avtorizacije bodo ukinjene prejšnje, ki so pripadale posameznim obratom, ki so se združili. Pri tem je treba spoštovati urbanistične določbe "Variante 66", ki jo je odobrila dežela.

4) Do 24. aprila 1999 ni mogoče predložiti prošnje za nove trgovske avtorizacije (čl. 25, odst. 4). Za podrobnejše informacije in morebitne prošnje članov je na razpolago tajništvo SDGZ.

KOTALKANJE / SPREJEM EVROPSKE PRVAKINJE

TANJA ROMANO JE NA DOBRI POTI, DA POSTANE VRHUNSKA ŠPORTNICA

Kot znano, je Tanja Romano zmagala evropski naslov v kategoriji Jeunesse, in sicer v kombinaciji, medtem ko je v prostem programu prejela srebrno odličje (zlatu je osvojila Anna Iannucci).

Sprejem je bil v soboto, 29. avgusta, v dvorani Zadrugne kraške banke na Opčinah, udeležili pa so se ga tako vidni predstavniki zamejskega športa kot tudi zastopniki vseh državnih športnih organizacij. Marino Kokorovec je tudi dejal, da sta evropsko zlato in srebro v Hanau prišla v trenutku, ko je kotalkarica ŠD Polet prestopila v višjo kategorijo in zamenjala trenerja (Petra Brleca sta zamenjala Mojmir Kokorovec in Eli Vitta). Predsednik Poleta je še naštel vse naslove, ki so jih kotalkarji društva doslej zmagali: gre za 16 državnih, 18 evropskih in dva svetovna naslova, kar pričča, da je ŠD Polet kotalkarska velesila.

Da evropska zmaga Tanje Romano ni njen višek, ampak

Tako je dejal predsednik Športnega društva Polet Marino Kokorovec na sprejemu ob zmagi Tanje Romano na evropskem prvenstvu v kotalkanju v kraju Hanau pri Frankfurtu v Nemčiji.

verjetno začetek blesteče kariere, je potrdil tako Kokorovec s trditvijo, da je Tanja na dobri poti, da postane vrhunska športnica, njemu pa je pritril tudi odbornik italijanske kotalkarske zveze Ivano Pagotto, ki je evropsko pr-

vakinja označil za eno izmed zvezdic italijanske reprezentance v Hanau. S svojimi uspehi je Tanja Romano tudi izboljšala vzdušje znotraj kotalkarske zveze. Po njegovem mnenju ima atletinja še ogromen potencial v sebi, ki ga

mora izkoristiti. Potrebno je, je dejal Pagotto, da Tanja v večji meri verjame v svoje sposobnosti. Tu je odbornik italijanske kotalkarske zveze podčrtal tudi pomembno vlogo društva in družine.

Za Pagottom so Tanji čestitali še pokrajinski predsednik italijanskega olimpijskega odbora Stelio Borri (pismene čestitke je poslal tudi deželni predsednik Emilio Felluga), predsednica združenja tržaških članov italijanske državne reprezentance Atleti Azzurri Marcella Škabar in predstavnik Združenja slovenskih športnih društev v Italiji Marij Sušteršič (prisoten je bil tudi predsednik Jurij Kufersin). Sušteršič je med drugim dejal, da je Tanja dokazala, da, če človek nekaj hoče narediti, to tudi zmore. Izrazil je upanje, da bo v prihodnosti Tanja slavila tudi zmago na svetovnem prvenstvu, če pa bo kotalkanje sprejeto tudi med olimpijske panoge - upati je, da bo do tega prišlo - pa tudi zmago na olimpijskih igrah. Tanja Romano so na prisrčen način čestitali tudi člani društva Polet, med pismenimi čestitkami pa gre omeniti tudi tiste, ki jih je poslalo KUD Nova Gorica.

IŽ

AVTOMOBILIZEM

ALBERT ZENIČ NA ZMAGOVALNIH STOPNIČKAH

Tržaški slovenski avtomobilski dirkač Albert Zenič, ki tekmuje v formuli 3, je na dirkališču na Grobniku pri Reki na Hrvaškem, kjer sta potekali dirki, veljavni za srednje-evropsko prvenstvo, žel svoj doslej največji uspeh. Na dirkah, ki sta bili na sporedu v soboto, 29., in v nedeljo, 30. avgusta, je obakrat zasedel tretje mesto in stopil tako na zmagovalni oder. Na sobotni dirki je zmagal Nemec Andre Fibier, drugi pa je bil Hrvat Hrvoje Barić. V nedeljo pa je prvo mesto še enkrat zasedel Fieber (ki je tudi matematično zmagovalac prvenstva), medtem ko je bil drugi Avstrijec Franz Wöss.

Albert Zenič, ki tekmuje z dallaro, je trenutno deveti na

skupni lestvici za evropsko prvenstvo, na lestvici za avstrijsko prvenstvo, kjer tudi tekmuje, pa je šesti.

15

ČETRTEK
3. SEPTEMBRA
1998

NAMIZNI TENIS

DEN ELDER PREMOČEN ZA KRASOVKE

V soboto, 29. avgusta, je v Den Helderju pri Amsterdamu na Nizozemskem potekala tekma prvega kola evropskega prvenstva za pokal ETTU (European Table Tennis Union - Evropske namiznoteniške zveze) v ženskem namiznem tenisu. Nasproti sta si stali domača istoimenska ekipa in ekipa SK Kras Generali v postavi Wang Xue Lan (na sliki), Vanja Milič in Katja Milič.

Nizozemke so dokazale svojo premoč s tem, da so porazile Krasovke s štiri proti ena. Edino točko za Kras je pridobila Kitajka Wang, ki je v dvoboju premagala novo igralko Den Helderja, Rusinjo Eleno Timino, z 2:0 (21:15 in 21:18). Krasovke so sicer nudile močan odpor, vsekakor so bile Nizozemke očitne favoritinje za zmago, saj so, v

nasprotju s tržaškimi dekleti, že uigrane (pravkar so osvojile pokal Nizozemske), poleg tega pa so ekipo občuteno okrepile, ker želijo zmagati državni naslov (na zadnjem prvenstvu so bile druge).

NOGOMET

NA PROSEKU POTEKA TURNIR HUSU

Na Proseku poteka turnir za memorial Boris Husu, ki ga prireja domači nogometni klub Primorje v spomin na pokojnega dolgoletnega odbornika. Udeležujejo se ga ekipe Primorje, Vesna, Zarja/Gaja, Kras, Breg in S. Andrea. Turnir se je začel v začetku

prejšnjega tedna, sedaj pa so na sporedu še zadnje kvalifikacijske tekme. Sinoči sta se pomerila Kras in S. Andrea, jutri pa se bosta Breg in Vesna. 8. in 9. t.m. sta predvideni polfinalni tekmi, 11. t.m. pa finalna tekma za prvo mesto.

NOGOMET / PODVIGI IN PADCI V BESEDI IN PODOBI

ZGODOVINSKA BROŠURA NOGOMETNEGA KLUBA JADRAN DEKANI (1938-98)

V okviru proslav 60. obletnice organiziranega nogometa v Dekanih je izšla (izpod peresa domačega publicista Milana Gregoriča) tudi lična zgodovinska brošura o domačem nogometnem klubu Jadran. Knjižica ni suhoparna kronika, saj je ob bogatem slikovnem materialu, v katerem se bo marsikdo našel, polna osebnih doživetij in čustveno obarvanih pričevanj ter intervjujev, ob čemer se bo marsikateremu bralcu tudi malo orosilo oko, ko jo bo prelistaval. V knjižici namreč nastopajo kot akterji kar štirje rodovi nogometašev iz Dekanov in okolice. Najprej začetniki organiziranega nogometa iz prvih desetletij tega stoletja. Sledijo jim njihovi otroci, ki so v povojnih letih postavili prve temelje nogometne de-

javnosti na vasi ter so se kot prvi slovenski klub na obali spopadli in uveljavili v konkurenci z bistveno močnejšimi italijanskimi moštv iz obalnih mest. Za njimi so zrasli vnuki, ki so na prelomu osemdesetih in devetdesetih let dvakrat zapored izvršili velik preboj tega vaškega kluba najprej v drugo in potem še v prvo slovensko ligo. In danes so na delu več pravniki, ki, organizirani v več moštev, s trdim delom postavljajo temelje bodočih novih uspehov. Torej prava "saga" ali rodovna zgodovina Dekanskega nogometa.

Dogajanje v knjigi je še zraven tega postavljeno v zgodovinski okvir, ki se razteza od razmaha družbenega življenja na vasi v obdobju pred prvo svetovno vojno, prek gorja in pustošenja dveh vojn ter fašizma, velikih

pričakovanj in ponovnega družbenega razcveta po drugi svetovni vojni, pa prek tragike eksodusa in nove družbene zmrzali, ki mu je sledila, vse do po novem revitalizacije kraja v začetku sedemdesetih let, ko si je dekanski nogomet začel počasi utirati pot med slovensko nogometno elito, to je v prvo slovensko ligo. Za majhen kraj slovenske Istre pravi legendarni podvig! Dogajanje, zlasti v zadnjih dveh desetletjih, so bila burna in polna neverjetnih vzponov in bolečih porazov in kot taka prava, pravcata visoka šola življenja tako za same igralce in organizatorje kot tudi za vaško skupnost, ki je klubu stala ob strani v dobrem in slabem. Kajti ob slehernem večjem padcu so se Dekančani spet in spet vzeli v roke in se dvignili. V vrstah Jadrana so

raščili in se kovali tudi številni kadri, ki so se kasneje uveljavili kot drugo- in prvotligaški nogometaši, trenerji in sodniki, kar vse kaže, da je nogomet v Dekanih in njegovi okolici pognal globoke korenine ter vtisnil neizbrisni pečat življenju kraja in usodi posameznikov.

Knjižica vsebuje tudi občuteno napisano posvetilo tragično preminulemu predsedniku kluba Ivanu Gregoriču, temu velikemu zanesenjaku, ki je dekanskemu nogometu posvetil svoje najboljše moči in odločilno vplival na njegovo rast in uspehe. V knjižici je torej vsega na pretek, za staro in mlado. To bo prijetno branje za vsako dekansko družino ter za vse nekdanje in sedanje igralce in simpatizerje kluba iz vasi in okolice.

KOLESARSTVO

VII. BIKE SLALOM

V soboto, 29. avgusta, je Smučarski klub Brdina priredil na zemljišču pri novi občini izpostavi na Opčinah VII. Bike Slalom, ki se ga je udeležilo večje število kolesarjev iz

različnih kategorij, od najmlajših do veteranov. Letošnji Bike Slalom je prvič potekal na Opčinah, saj so prireditelji izkoristili praznovanja vaškega zavetnika.

Osvežilne pijače iz Fructala.

POLETNA UNIVERZA V REGIJAH

MI IN NAŠI SOSEDJE

ANA MIHELIČ

Po petih letih že lahko zanesljivo ugotovimo, da postaja Bovec v poletnem času univerzitetno multikulturno središče na tromeji. Po aktualnosti tem in veliki motivaciji študentov v razpravah pa ni bilo težko spoznati, kako si mladi intelektualci želijo postavljati vprašanja in nanje odgovarjati, kljub temu da so zelo delikatna, če ne ponekod celo tabu teme.

Tudi za letošnje dobro organizacijo in obilne sadove poletne univerze gredo zasluge in zahvala docentu na univerzi v Celovcu Andreasu Moritschu, ki jo je tudi vodil. Posebno pozornost so posvetili temi, ki so jo poimenovali *Mi in naši sosede*. 48 mladih intelektualcev iz Slovenije, Italije in Avstrije ter gostov iz Hrvaške, Ukrajine in Slovaške je svoje znanje lahko nadgradilo od 16. do 30. avgusta na jutranjih tečajih slovenščine, nemščine, italijanščine in furlanščine. V popoldanskem času pa so se vrstila predavanja univerzitetnih profesorjev iz sodelujočih univerz. Nanašala so se na sožitja, ki naj ga prinese uresničenje multikulturne miselnosti v prostoru Alpe - Jadrana. Pogovor je stekel tudi o potrebi po boljšem spoznavanju zgodovine sosednjih regij, o jeziku kot obmejnem faktorju sporazumevanja in povezovanja, o perspektivah mednarodnega povezovanja na tromeji in drugem. Zanimiva je bila tudi predstavitev manjše skupine gimnazijcev iz Tolmina: Kaj želijo sosede izvedeti o nas. Poseben

izziv pa so bili nacionalni sinonimi o pripadnikih drugih narodnosti v svoji soseščini. Študentje so odkrito spregovorili o pozitivnih sinonimih, ki so zajeli več dejavnosti življenja. V razpravi, ki je sledila, so za vsako razvneto nejasnost vendarle našli zadovoljive in spravljive odgovore. Univerzo so zaključili s celodnevno ekskurzijo na tromejo Slovenije, Italije in Avstrije.

Kar tri popoldneve so posvetili pozitivnim in negativnim nacionalnim stereotipom iz bližnje preteklosti in sedanjosti ter razpravam o njih. Eden od teh stereotipov je tudi ta, da si večina ljudi v teh državah Slovenijo še vedno predstavlja v prostoru nekdanje Jugoslavije. Vsaka skupina je v pol ure pripravila o tem razmišljanje in po odmoru je stekel pogovor. Poskušali so uporabiti znanje z jezikovnih tečajev in se med seboj sporazumeti v drugem jeziku. Zaradi tega je bila tudi angleščina nezaželena. Stereotipi so se nanašali na Slovence, Avstrijce in Italijane. Na željo dveh gostov iz Hrvaške pa še o Hrvatih.

Študentje so bili najbolj navdušeni nad spoznavanjem in navezovanjem prijateljskih vezi z domačimi in tujimi študenti. Največja ovira pri tem je bil seveda jezik in s tem grupiranje študentov v tri skupine ob prostem času. Zelo zadovoljni pa so bili tudi z obogatitvijo znanja in novimi spoznanji kot npr. da je mogoče preseči tudi stereotipe.

OB SKLEPU PRIMORSKEGA POLETNEGA FESTIVALA

Organizatorji odmevne istrske prireditve so ocenili, da je bil letos festival najbolj uspešen in vsebinsko doslej najbolj kvaliteten. Program je ponudil izčrpen prerez slovenskega gledališkega dogajanja v pretekli sezoni ter najzanimivejše predstave, ki jih ponujajo sosede (gostovanja iz Italije, Hrvaške in Makedonije). Svoj vrhunec pa je festival dosegel z lastnima produkcijama - *Igra o ljubezni in naključju* Marivauxa, Bužec on, bušča jaz Marjana Tomšiča - in s koprodukcijo pri Karajanu C Dušana Jovanovića.

Nepogrešljiv del festivalske ponudbe je že tretje leto bilo ulično gledališče, ki je letos v Koper, Izolo in Piran pripeljal umetnike z vsega sveta.

Prireditelje navdaja z zadovoljstvom dejstvo, da je 41 večernih in 30 uličnih predstav v petih tednih festivalskega dogajanja obiskalo več kot deset tisoč gledalcev. Za izvedbo programa je bilo angažiranih več sto nastopajočih in poleg petih stalnih sodelavcev še občasnih trideset. V okviru festivala so priredili tudi ponovitvi Tomšičeve komedije *Bužec on, bušča jaz* (med letom bo šla na gostovanja po Sloveniji in zamejstvu) v predverju stare porodnišnice v Kopru. Izkupiček predstav so dobrodelno namenili ureditvi začasnega centra za odvisnike v nekdanji koprski porodnišnici.

GORIŠKI
VODOVODI d.o.o.
NOVA GORICA

► OSKRBA Z VODO NOVE GORICE IN DELA GORICE

► ŠTEVCI

► INVESTICIJSKA DELA NA PODROČJU VODOVODA, ČISTILNIH NAPRAV IN KANALIZACIJE